

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Gediz Deltası © Hakan Öge

Ege Bölgesi

Babakale Asos Kıyıları

EGE001
Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Akdeniz fokusu (*Monachus monachus*) © Cem Orkun Kırac

Yüzölçümü : 10708ha
Boylam : 26,19°D
Enlem : 39,47°K
Koruma Statüleri : Arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 0 m - 380 m
İl(ler) : Çanakkale
İlçe(ler) : Ayvacık

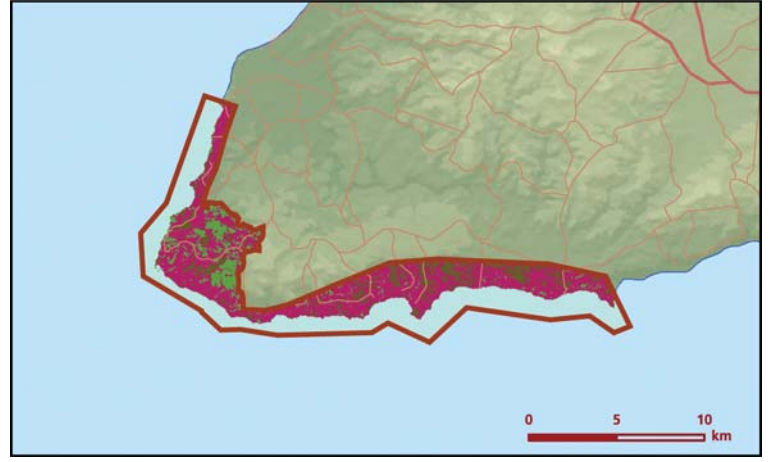
- **Alanın Tanımı:** Biga Yarımadası'nda bulunan Babakale – Asos Kıyıları Çanakkale ilinin güneybatı kıyılarını içine alır. Doğusunda Kaz Dağları ve güneydoğusunda Edremit Körfezi ile sınırlanan ÖDA, Anadolu'nun da en batı ucunu oluşturur.
- **Habitatlar:** Akdeniz bitki coğrafyasının etkisi altındaki alanın büyük bir bölümü orman ve makilik alanlarla kaplıdır. Bitki örtüsü kayalık alanların üzerinde uzanan garig, pırmal meşesi maki toplulukları ve seyrek kızılçam ormanlarından oluşmaktadır.
- **Türler:** Alan endemik ve nesli tehlike altındaki *Verbascum aschersonii* adlı bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır.
ÖDA, boz kirazkuşunun (*Emberiza cineracea*) ülkemizdeki en kuzey dağılım noktasıdır. Kıyıda kayalıklar nesli küresel ölçekte tehlikede altında olan Akdeniz fokunun (*Monachus monachus*) önemli yaşam alanlarından biridir.
- **Alan Kullanımı:** Kıyılarda balıkçılık yapılmaktadır. Alanda ayrıca yazlık olarak kullanılan ikincil konutlar artış göstermektedir. Alanın daha çok kumlu toprakla örtülü orta bölümleri mera olarak kullanılır.
- **Tehditler:** Alanda son yıllarda gelişen turizm nedeniyle kıyılar yoğun insan baskısına maruz kalmıştır. Bölgede yazlık konut sayısı ve gelen turist sayısı plansızca artmaktadır. Kıyılarda gerçekleştirilen tekne turları fokları ve diğer canlılarını olumsuz etkileyebilir.
- **Koruma Çalışmaları:** Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu altında çalışan Beykoz Sualtı Spor Kulübü öncülüğünde hazırlanan Sualtı Milli Parkı Projesi kapsamında alanın bir kısmının koruma altına alınması planlanmaktadır. Enez başlangıç noktalı proje, Saroz Körfezi'nden başlayarak Kabatepe, Eceabat, Gökçeada ve Bozcaada'yı da kapsayarak Babakale kıyılarına kadar uzanan bölgeyi koruma altına almayı hedeflemektedir.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Çanakkale İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAQ; Beykoz Sualtı Spor Kulübü.

■ **Eray Çağlayan**

Babakale - Asos Kiyıları önemli doğa alanı topografya haritası

Babakale - Asos Kiyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Verbascum aschersonii</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1

Babakale © Ali İhsan Gökçen

Çeşme Batı Burnu

EGE002

İzlenmesi Gerekli
Gerileme (-1)

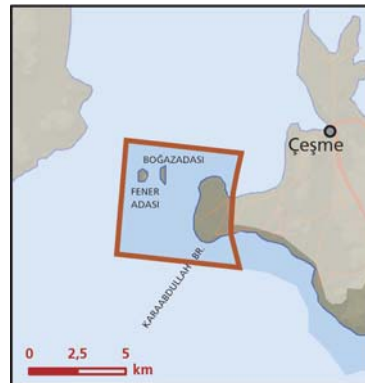

Akdeniz foku (*Monachus monachus*) © Cem Orkun Kırac

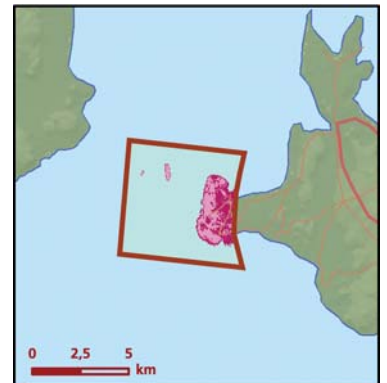
Yüzölçümü : 3465 ha
Boylam : 26,22°D
Enlem : 38,28°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 40 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Çeşme

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Çeşme Yarımadası'nın güneybatı ucunda yer alır ve büyük kısmı deniz ekosistemidir. Alan sınırları içerisinde Boğaz ve Fener adaları yer alır.
- **Habitatlar:** ÖDA'nın büyük kısmı deniz ve kıyı alanıdır. Yapılaşma olmayan kıyı şeridi çıplak kireçtaşı kayalıkları, geniş kumullar ve bodur makiliklerle kaplıdır.
- **Türler:** ÖDA, dünyada sayıları oldukça azalmış olan Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için önemlidir.
- **Alan Kullanımı:** Alanda turizmin etkisi yüksektir. Özellikle kumullar yazın çok sayıda turist tarafından denize girmek amacıyla ziyaret edilir.
- **Tehditler:** Doğal yaşam alanlarının korunmasını gözetmeksizin artan ikincil konut yapılaşması bölgedeki en önemli tehdittir. Bu durumla ilişkili diğer bir tehditse, sit alanlarını koruma kurulları tarafından bilimsel kriterlerden yoksun olarak koruma derecelerinin düşürülmesidir. Bunun yanında günübirlik alan kullanımı, teknelerin adaların civarında yaptıkları geziler ve sportif dalışlar, foklar üzerinde baskı oluşturabilir.
- **Koruma Çalışmaları:** SAD-AFAG bölgede uzun yıllar araştırma, koruma ve izleme çalışmaları yürütmüştür. 2005 yılından bu yana ise, güncel fok gözlemlerinin kayıtlara geçirilmesi ile hasta, yaralı ve öksüz fokları takip ve müdahale etmek amacıyla oluşturulan "Akdeniz Foku Bilgi ve Kurtarma Ağı"na Çeşme ve civarı da dahil edilmiş olup alandan istihbarat bilgileri gelmektedir. Koruma çalışmaları yine SAD-AFAG ve yerel sivil inisiyatiflerin işbirliğinde devam etmektedir. 2006 yılının Nisan ayında Sualtı Araştırmaları Derneği, Doğa Derneği, Ege Doğa Derneği ve Greenpeace Akdeniz, Alaçatı ve Çeşme kıyılarındaki sit alanlarının derecesini düşürme kararlarına karşı iki ayrı iptal davası açmıştır.

Çeşme Batı Burnu önemli doğa alanı topografya haritası

Çeşme Batı Burnu önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Yerel İlgili Sahipleri

İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Çeşme Kaymaklığı; Çeşme İlçe Jandarma Komutanlığı; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG.

Cem O. Kırac, Bahtiyar Kurt, Yalçın Savaş

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popölasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	AI, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI

Gümüş martı (*Larus cachinnans michahellis*) © Kazım Çapacı

Alaçatı

EGE003

Korumaya Bağımlı Gerileme (-1)

Alaçatı © Oya Gökçen, Muzaffer Gökçen

Yüzölçümü : 56759 ha
Boylam : 26,55°D
Enlem : 38,22°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 662 m

İl(ler) : İzmir

İlçe(ler) : Çeşme, Urla, Seferihisar

- **Alanın Tanımı:** Alaçatı ÖDA'sı, İzmir'in batısındaki Karaburun ve Çeşme yarımadaı uzantısının güney yarısını içerir. Alan, batıda Ege Denizi ve Çeşme ilçesi, doğuda Üzünkuyu koruluğu ve Urla ilçesiyle sınırlıdır. Güney kısmında ise alanın en yüksek noktası olan 662 metre yüksekliğindeki Kıran Dağı yer alır. Bunun dışında alanda yüksekliği fazla olmayan çok sayıda tepe bulunur. Alanın batısında yer alan Alaçatı Halici ÖDA'daki en büyük sulak alandır. ÖDA'daki diğer sulak alanlar halicin hemen batısındaki tepelerin arasında uzanır ve çok sayıda nadir canlı türüne ev sahipliği yapar. Yakın çevresi tümüyle betonlaşmış Çeşme ve Kuşadası ilçeleri arasında kalan Alaçatı kıyıları, bölgenin el değmemiş son doğal alanlarını oluşturmaktadır. Kıyının batı kesimindeki Mersin Körfezi'nin açıklarında deniz kuşları için önemli bir üreme alanı olan adacıklar bulunmaktadır.
- **Habitatlar:** Alan içerisinde kuru vadiler, kıyılarda sarp kayalıklar ve bozulmadan kalmış küçük kumsallar, tuzcul bataklıklar ve genel bitki örtüsü olarak kısa boylu maki (garig) toplulukları yer alır. Kıran Dağı eteklerinde yer yer kızılçam ile karışık Halep çamı ormanları bulunur. Kızılçam ormanları Kıran Dağı'ndan batıya doğru yayılış gösterir ve Mersin Körfezi'nin doğusunda maki topluluklarına dönüşür. ÖDA, bitkiler açısından zengin mevsimsel su basar çayırları ve siğ gölcüklere de ev sahipliği yapmaktadır.
- **Türler:** Türkiye ölçeğinde nadir bitki türlerinden biri olan *Orchis lectea* alanda yaygın olarak bulunur. Alandaki siğ gölcükler ülkemizde sadece burada bulunan *Pilularia minuta* popülasyonlarına ev sahipliği yapmaktadır. ÖDA, nesli tehlike altında birçok kuş türüne ev sahipliği yapar. Alanda üreyen önemli yırtıcı türleri tavşancıl (*Hieraaetus fasciatus*), bıyıklı doğan (*Falco biarmicus*) ve küçük kerkenezdir (*Falco naumanni*). Alandaki adalar ada martısı (*Larus audouinii*) ve tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) gibi deniz kuşları için önemlidir. Alan aynı zamanda büyük memeliler için büyük önem taşır. Ege Bölgesi'nde sırtlanın (*Hyaena hyaena*) ve karakulağın (*Caracal caracal*) yaşadığı nadir alanlardan biridir. Alaçatı Halici'nin doğusundan Sığacık'a kadar uzanan kıyılar, Akdeniz fokunun (*Monachus monachus*) korunması için öncelikli alanlardan biridir.

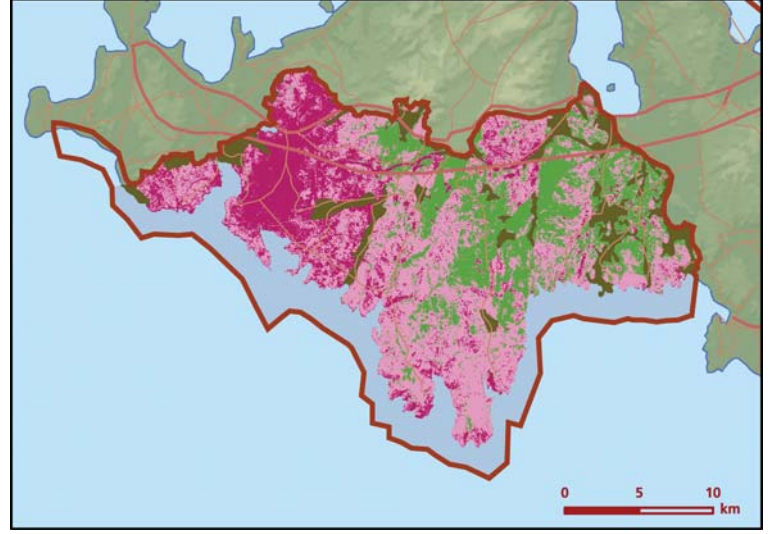
- **Alan Kullanımı:** Alandaki temel insan faaliyetleri turizm, ormancılık, küçükbaş hayvancılık, balıkçılık ve tarımdır. Önceleri çoğunlukla bağcılık olan tarımsal üretim, 1980'li yıllarda yoğun olarak tütün, kavun yetiştiriciliği ile yer değiştirmiştir. Aynı zamanda zeytin, anason, soğan ve enginar yetiştirilir. Alanda son derece azalmış olmakla birlikte geleneksel keçicilik yapılır. Alanın güneyinde yer alan Mersin Limanı'nda birçok balık çiftliği kurulmuştur. Alaçatı Halici sörf müsabakaları için kullanılmaktadır.
- **Tehditler:** Alan üzerindeki ana tehditlerin başında büyük altyapı inşaatları, turizm ve ikincil konut amaçlı plansız yapılaşma, sulak alan dolgu çalışmaları ve avcılık gelir. Bölgenin çeşitli turizm faaliyetleri açısından büyük potansiyele sahip olması eğer gerekli önlemler alınmazsa biyolojik çeşitlilik açısından daha büyük bir tehdit haline gelebilir. Bugüne kadar Çeşme Havalimanı inşaatı nedeniyle Alaçatı'nın doğusunda yer alan garig toplulukları ve mevsimsel su basar çayırların yer aldığı alanlar kısmen zarar görmüş ve İzmir – Çeşme otoyolu İldır Körfezi ile Alaçatı arasında kalan ekosistemi ikiye bölmüştür. Aşırı ve yasadışı balıkçılık ve kıyı alanları üzerindeki yapılaşma baskısı sebebiyle Akdeniz foku ve diğer kıyı canlılarının yaşam alanları tehlike altındadır. Bu kıyılar için en önemli tehdit, koruma kurulları tarafından bilimsel kriterlerden yoksun olarak sit derecelerinin düşürülmeleri sonucunda kıyıların yapılaşmaya açılmasıdır. 1998 yıllarında ÖDA'nın kuzeybatı sınırındaki Buca Ovası üzerinde Alaçatı Kutlu Aktaş içme suyu barajı yapılmıştır ve bunun sonucunda özellikle küçük kerkenezler (*Falco naumanni*) için önemli bir beslenme alanı olan sulak çayırlar kaybolmuştur.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda her yıl EgeDoğa ve EKGT tarafından kış ortası su kuşu sayımları ve kuş atlas çalışmaları yapılmaktadır. Alaçatı – Sığacık arasında kalan kıyı şeridi 2004 yılında SAD-AFAG ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen bir basın toplantısı ile Akdeniz fokunun Türkiye'de korunması için öncelikli beş alan arasına dahil edilmiştir. 2006 yılının Nisan ayında Sualtı Araştırmaları Derneği, Doğa Derneği, EgeDoğa ve Greenpeace Akdeniz, Alaçatı ve Çeşme kıyılarındaki sit alanlarının derecesi düşürme kararlarına karşı iki ayrı iptal davası açmıştır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
İzmir Valiliği; Çeşme Kaymaklığı; Çeşme Belediye Başkanlığı; Doğa Derneği; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG; Ege Kuş Gözlem Topluluğu (EKGT); Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa).

■ **Ferdî Akarsu, Rukiye Tanyeri, Ahu Özüm**

Alaçati önemli doğa alanı topografya haritası

Alaçati önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Cistus monspeliensis</i> - Çeşme	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Orchis lactea</i> - İzmir	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Pilularia minuta</i> - Çeşme	0	0	—	—	Var	B2
 <i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	Nadir (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Circetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza caesia</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	C1
<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	C1
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	3 Çift (1997 Üreme)	C1
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	10 Çift (Üreme)	A1, C1
<i>Hieraetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	1 Çift (1995 Üreme)	B1, C1
<i>Larus audouinii</i>	0	0	NT	(NT)	20 Çift (1995 Üreme)	C1
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	20-50 Çift (1997 Üreme)	C1
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
 <i>Caracal caracal</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	B1, C1
<i>Hyaena hyaena</i> - Orta Doğu	0	0	NT	(EN)	Var	B1, C1
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1

Karaburun ve Ildır Körfezi Adaları

EGE004

Acil
Gerileme (-1)

© Cem Orkun Kırış

Yüzölçümü : 87274 ha
Boylam : 26,49°D
Enlem : 38,50°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 0 m - 1218 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Karaburun, Çeşme, Urla

■ **Alanın Tanımı**: İzmir ili sınırları içinde kalan ÖDA İzmir Körfezi'nin batı kıyısında, güney kuzey yönünde uzanan sarp kayalarla kaplı bir yarımada. Çeşme Burnu ve Karaburun arasında yer alan Ildır Körfezi Adaları ÖDA'nın içinde yer alır. Yarımada'nın merkezinde, denizden 1218 metreye yükselen Boz Dağı bulunur. Nüfusun yoğun olmadığı bir yer olan yarımada'da bir ilçe merkezi, bir belde ve 13 köy, kıyı ve iç kesimlere dağılmıştır. Yarımada, sarp kayalıklar, derin vadiler ve bakir Akdeniz makiliklerinden oluşur. İrili ufaklı tepcikler Boz Dağı eteklerine serpilerek kıyıda son bulur. Kıyıda yer yer çakıllı kumsallar gözlenir. Hem ana karada ve hem de adalarda mağara oluşumu zengindir.

■ **Habitatlar**: Karaburun Yarımadası, çok farklı deniz ve kıyı habitatlarının yanı sıra dağlık ve ormanlık alanlara da sahiptir. Boz Dağın sırt hattında çam ormanlarına rastlanırken kıyıda makiler veya kayalık alanlar görülür. Doğu kıyılardaki karstik arazi üzerinde kuru fundalıklar ve fıstık çamı toplulukları bulunur. Kıyı genelde sarp kayalık bir yapıya sahip olup, kıyılarda yer yer kumsallara da rastlanır. Yarımada'nın güney doğusunda Gerence ile Balıklıova arasında sazlarla kaplı İris Gölü bulunmaktadır.

■ **Türler**: Alan zengin maki ve funda topluluklarına ev sahipliği yapar. Nesli tehlike altında olan *Papaver purpureomarginatum* bitki türü bölgede görülmektedir. İnsan etkisinin henüz çok fazla olmadığı alanda bulunan adaların tümü ve el değmeden kalan son kıyılar, yırtıcı kuşlar ve deniz kuşlarının varlığı için önemlidir. ÖDA'da bıyıklı doğan (*Falco biarmicus*), ada doğanı (*Falco eleonorae*) ve küçük kerkenez (*Falco naumanni*) gibi yırtıcılar ile ada martısı (*Larus audouinii*) ve tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*) gibi nadir deniz kuşları üremektedir.

ÖDA'nın kıyılarından mağaralar, nesli küresel ölçekte kritik derecede tehlike altında olan Akdeniz fokunun (*Monachus monachus*) en önemli üreme alanlarından biridir. Yarımada'nın güney kesiminde yer alan dereler, sazlık ve küçük sulak alanlar yine nesli tehlike altında olan su samurunun (*Lutra lutra*) bulunduğu bölgelerdir. Karakulak (*Caracal caracal*) alanda az sayıda bulunan önemli memeli türlerinden biridir.

■ **Alan Kullanımı**: Karaburun Yarımadası'nda temel insan faaliyetleri keçiçilik, balıkçılık, zeytincilik, narnciye ve kesimlik nergis tarımıdır. Kıyı balıkçılığı Karaburun, Mordoğan, Balıklıova mevkilerinde yaygındır. Kaldırma ağı tekniği (dalyancılık) alanda yaygındır ve 2005 yılı itibarıyla tüm Yarımada'da yaklaşık 90 dalyan aktiftir. Karaburun ve Mordoğan yerleşimlerinin dışında köylerde ve kırsal kesimde tarım ana geçim kaynağıdır. Önde gelen tarım zeytincilik olmakla beraber, narnciye, enginar, defne, nergis ve sümbül yetiştiriciliği de önem taşır. Turizm nedeniyle yaz döneminde nüfus yaklaşık beş katına çıkmaktadır.

■ **Tehditler**: En önemli tehdit turizm amaçlı kıyı yapılaşmasıdır. Yatırımcıların yapılaşmaya izin vermeyen birinci derece sit alanlarının derecesini düşürmeye yönelik baskı ve girişimleri artmaktadır. Ayrıca Karaburun merkezde bir marina inşası planlanmaktadır. Taş ve maden ocaklarının varlığı ve ocak faaliyetleri ise dağlık habitatların bozulmasına neden olmaktadır. Alanın doğusundaki bakir makilik alanların üzerine Mordoğan Barajı inşaatı yapılmaktadır. Bu baraj ile civardaki zeytinliklerde sulu tarıma geçilmesi planlanmaktadır.

ÖDA içinde insan faaliyetleri nedeniyle Akdeniz foku önemli ölçüde rahatsız edilmektedir. Yavru foklar balıkçıların bırakma ağlarına takılmakta ve bu türün ölümüne neden olmaktadır. Artan su ürünleri avcılığı, denizdeki aşırı trafiğin ve insan baskısının artmasının yanı sıra, balık stoklarında da gitgide bir azalmaya neden olmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları**: SAD-AFAG Karaburun Yarımadası'nda 1991'den bu yana yürüttüğü Akdeniz foku araştırmaları ile türün nüfusu, dağılımı ve tehditler hakkında pek çok bulgu elde etmiştir.

SAD-AFAG yürütücülüğünde yapılan bir proje ile Karaburun'daki kıyı alanlarının korunması ve yönetim planlamalarının hazırlanması ve nesli azalan Akdeniz fokunun korunmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu proje kapsamında küçük kıyı balıkçıların kooperatifleşerek güçlenmeleri yönünde su ürünleri kooperatifleri desteklenmiştir. Ayrıca, Hamzabükü mevkiindeki birinci derece sit alanı üzerine yapılmış olan ev inşaatına yönelik olarak SAD-AFAG tarafından açılmış ve sürmekte olan bir dava bulunmaktadır.

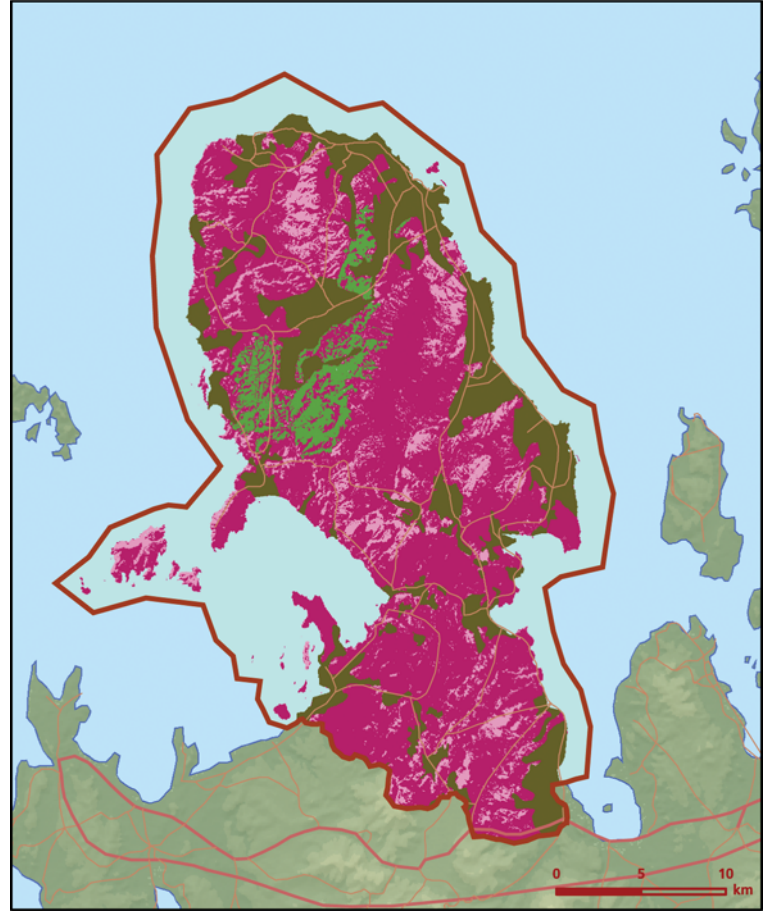
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Daire Başkanlığı; Kültür ve Turizm Bakanlığı; İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Karaburun Kaymakamlığı; Karaburun Belediyesi; Mordoğan Belediyesi; Karaburun Yerel Gündem 21; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG.

■ **Nuray Güben Verryeri, N. Ozan Verryeri**

Karaburun ve Ildır Körfezi Adaları önemli doğa alanı topografya haritası

Karaburun ve Ildır Körfezi Adaları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Papaver purpureomarginatum</i> - Anadolu	0	0	—	CR	Var	BI
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	I Çift (Üreme)	CI
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Emberiza caesia</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (1996 Üreme)	A4, CI
<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (1996 Üreme)	CI
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	I Çift (1997 Üreme)	CI
<i>Falco eleonorae</i>	0	0	LC	LC	60-120 Birey (1996 Üreme dışı)	CI
<i>Falco eleonorae</i>	0	0	LC	LC	2-3 Çift (2004 Üreme)	CI
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	20-30 Çift (2001 Üreme)	A1, CI
<i>Larus audouinii</i>	0	0	NT	(NT)	20-25 Çift (2001 Üreme)	CI
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	84 Çift (1996 Üreme)	CI
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	CI
 <i>Caracal caracal</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	BI, CI
<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI

© Hakan Öge

Yüzölçümü : 25820 ha
Boylam : 26,65°D
Enlem : 39,34°K
Koruma Statüleri : Tabiat parkı

Yükseklik : 0 m - 190 m

İl(ler) : Balıkesir

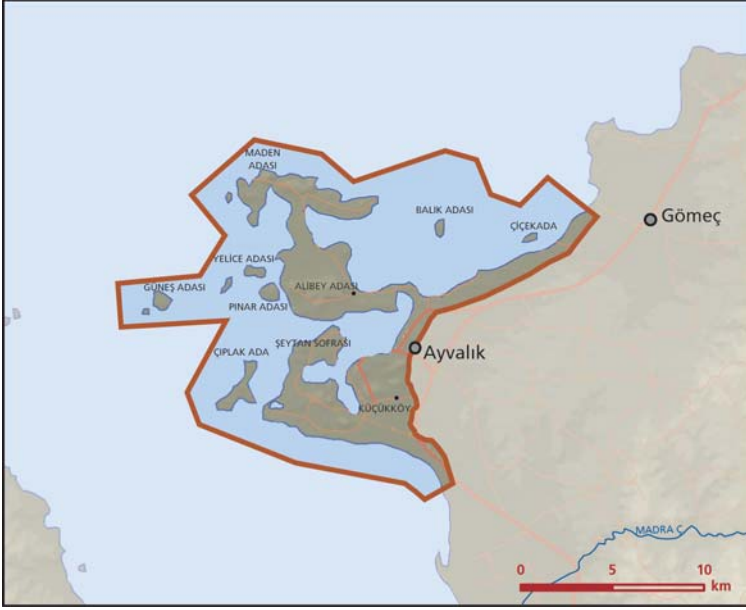
İlçe(ler) : Ayvalık, Armutova

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Alibey ve Şeytan Sofrası yarımadası arasındaki bölgede bulunan on adayı kapsar. Öte yandan, ana karaya bağlı Alibey Adası ve Şeytan Sofrası da alanın içinde yer alır. ÖDA'nın güney bölgesinde aynı zamanda Ayvalık Tuzlası ve Ayvalık ile tuzla arasındaki bölgede yer alan geçici sulak çayırlar bulunmaktadır. Alanda özellikle yaz aylarında yoğun bir turizm hareketi mevcuttur. Bölge, zeytinciliği ile ünlüdür.
- **Habitatlar:** Alanın çoğunluğu irili ufaklı adalardan, açık deniz alanlarından, kıyı şeridinden ve tepelik alanlardan oluşmaktadır. Bölgede maki toplulukları, zeytinlikler ve kızılçam toplulukları mevcuttur. Bir zamanlar bölgede önemli yer kaplayan sulak alanların çoğu doldurularak kurutulmuştur. Bugün geriye yalnızca Ayvalık Tuzlası ve hemen kuzeyindeki sulak çayırlar kalmıştır.
- **Türler:** Bölgede bulunan adalar ve bu adalardaki keskin yarlar özellikle deniz kuşları için uygun üreme alanları içerir. Tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) ve gümüş martı (*Larus cachinnans*) bu türlerin başında gelir. Bunun yanında bölgenin güneyinde bulunan tuzla flamingo (*Phoenicopterus roseus*) için önemli bir kışlama alanıdır.
- **Alan Kullanımı:** Bölge yaz aylarında yoğun olarak turizm amaçlı kullanılmaktadır. Adaların civarında gerçekleştirilen motorlu deniz aracı gezileri düzenlenmektedir. Zeytinyağıyla ünlü Ayvalık ilçesi yoğun olarak zeytincilik yapılan bir bölgedir.
- **Tehditler:** Alanda bilinen bir tehdit olmamakla birlikte özellikle deniz kuşlarının yuvaladığı aylarda adalardaki kolonilere rahatsızlık verilmemesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda kış aylarında Doğa Derneği, EKGT ve EgeDoğa tarafından düzenli olarak Kış Ortası Su Kuşu Sayımları gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında bilinen bir koruma çalışması yoktur.

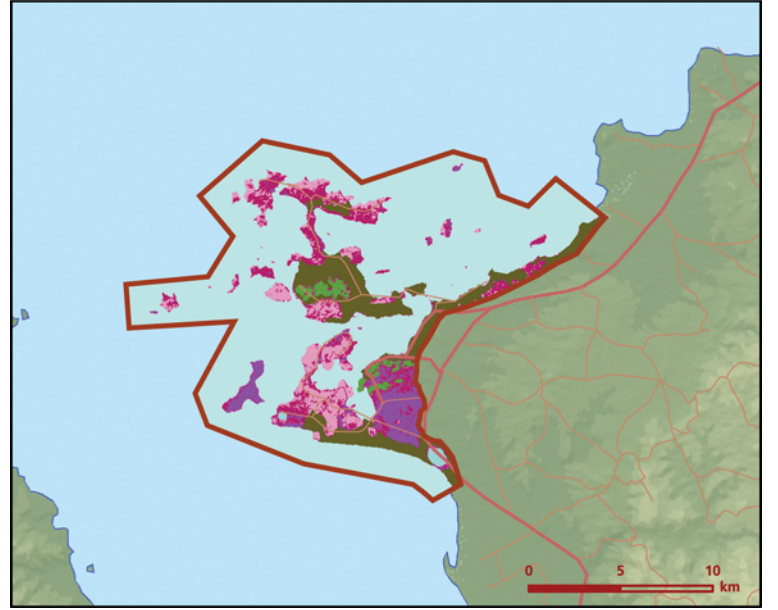
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Balıkesir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Ayvalık Kaymakamlığı; Ege Kuş Gözlem Topluluğu (EKGT); Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa).

■ **Bahtiyar Kurt**

Ayvalık önemli doğa alanı topografya haritası

Ayvalık önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Larus cachinnans michahellis</i>	0	0	LC	LC	4200 Çift (1997 Üreme)	B3
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	100-150 Çift (1997 Üreme)	B3, C1, C3
<i>Phoenicopterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	850-1200 Birey (1995 Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1

Flamingo (*Phoenicopterus roseus*) © Oya Gökçen, Muzaffer Gökçen

Çiçek Adaları

EGE006

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

© Fatih Pinar

Yüzölçümü : 8718 ha
Boylam : 26,74°D
Enlem : 38,47°K
Koruma Statüleri : Yok

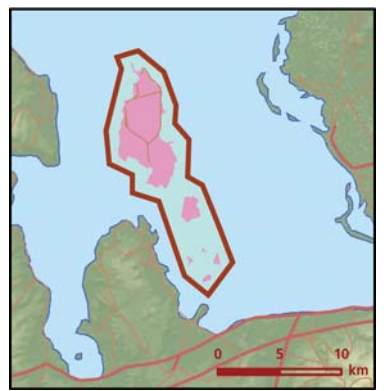
Yükseklik : 0 m - 180 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Urla

- **Alanın Tanımı**: ÖDA, İzmir Körfezi'nin güneyinde, Urla ilçesinin kuzeyi ile Gediz Deltası arasında yer alan sekiz adadan oluşur. Bu adalar, Hekim Adası, Alman Adası, Pınarlı Ada, Akça Ada, Çiçek Adası, Karantina Adası, Uzun Ada ve Yassıca Ada'dır ve yükseklikleri fazla değildir. İçlerinde en büyüğü üzerinde askeri yerleşim alanları olan Uzun Ada ve Hekim Adası birinci derecede askeri bölge olup bu adalara ulaşım yasaktır.
- **Habitatlar**: Alanın büyük kısmı deniz ekosisteminden oluşmaktadır. Adalarda ise maki ve frigana toplulukları yaygındır. Bu bitki örtüsündeki baskın bitki türleri arasında pınal meşesi (*Quercus ilex*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*), *Phyllirea latifolia*, kocayemiş (*Arbutus unedo*) ve zeytin (*Olea europea*) yer alır.
- **Türler**: Alan, barındırdığı çok büyük gümüş martı (*Larus cachinnans*) popülasyonu nedeniyle ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. ÖDA kriterlerini sağlamamakta birlikte Uzun Ada'da peçeli baykuş (*Tyto alba*) üremektedir. Bunun yanında küçük akbalıkçılın (*Egretta garzetta*) ve 1-2 çift yılan kartalının (*Circus gallicus*) da ürediği tahmin edilmektedir. ÖDA, aynı zamanda nesli dünya ölçeğinde tehliktedeki Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için önemlidir.
- **Alan Kullanımı**: Yerleşimin olmadığı adaların bazılarında otlatma yapılmaktadır. Alanın büyük bölümü günübirlik turizm amacıyla kullanılmaktadır. Hekim Adası ve Alman Adası'nda dalış turizmi yapılmaktadır. Akça Ada'da Belediye tarafından açılmış olan gençlik kampı bulunur. Çiçek Adası kıyılarında balık çiftlikleri yer alır. Uzun Ada ve Hekim Adası birinci derecede askeri alan olarak kullanılmaktadır. Alan deniz balıkçılığı açısından da önemlidir.
- **Tehditler**: Özellikle İzmir Körfezi'ne bırakılan evsel ve endüstriyel atıklar ile gemilerin bıraktığı sintine suları tüm alanı etkilemektedir. Turizm amacıyla açılan tesislerin alan üzerindeki etkilerinin iyi etüt edilmesi gerekmektedir. Bazı adalarda yapılan otlatma, bitki örtüsü üzerinde baskı oluşturabilir. Öte yandan, alandaki avcılık faaliyetleri yaban hayatını tehdit etmektedir.

- **Koruma Çalışmaları**: EgeDoğa ve EKGİT üyeleri alanda zaman zaman kuş gözlemi yapmaktadır.

Çiçek Adaları önemli doğa alanı topografya haritası

Çiçek Adaları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Yerel İlgili Sahipleri

Ege Ordu Komutanlığı; Güney Sahil Deniz Komutanlığı; Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa); Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu (EKGİT).

Ferdi Akarsu, Mukadder Arslan, Rengin Özgür

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popölasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Larus cachinnans michahellis</i>	0	0	LC	LC	2000-4000 Çift (Üreme)	B3
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1

Adasoğanı (*Urginea maritima*) © Ali İhsan Gökçen

Doğanbey Kıyıları

EGE007

İzlenmesi Gerekli
Gerileme (-1)

© Fatih Pınar

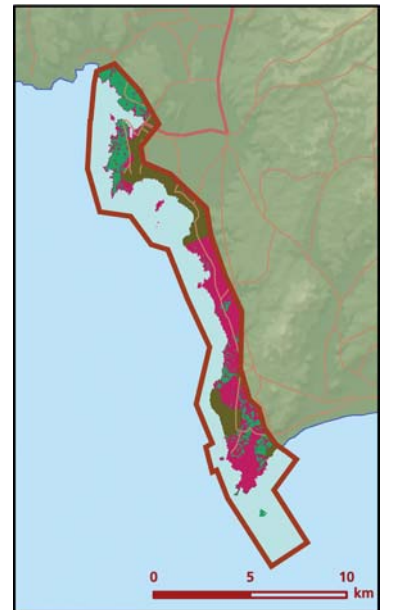
Yüzölçümü : 7465 ha
Boylam : 26,83°D
Enlem : 38,12°K
Koruma Statüleri : Arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 0 m - 160 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Seferihisar

- **Alanın Tanımı:** Alan Seferihisar ilçesinin batısında yer alan kıyı şeridini içerir. ÖDA'da yer yer tarım faaliyetleri yürütülmekle birlikte alanın genel yapısını kayalık alanlar ve makilikler oluşturmaktadır. En güneyde Doğan Adası olmak üzere kıyı boyunca sekiz irili ufaklı ada bulunmaktadır.
- **Habitatlar:** Alan genel olarak bodur maki topluluklarından oluşmaktadır. Bunların yanı sıra alanın özellikle kuzey kısımlarında tarım alanları bulunmaktadır. Doğan Adası'nın açık denize bakan yüzünde sarp yarılar ve kayalık alanlar yer alır.
- **Türler:** ÖDA, gökdoğanın (*Falco peregrinus*) bölgedeki önemli üreme alanlarından biridir. Alanın kuzeybatı kısımları, Akdeniz foku (*Monachus monachus*) için önemli yaşam alanlarıdır.
- **Alan Kullanımı:** Alanın kuzeyinde narenciye üretimi başta olmak üzere tarım yapılmakta ve kıyı boyunca balıkçılık faaliyetleri yürütülmektedir.
- **Tehditler:** Alanda Akdeniz foku ve diğer kıyı canlılarına yönelik en önemli tehdit, önceden ilgili koruma kurulları tarafından ilan edilmiş olan değişik derecelerdeki doğal ve arkeolojik sit alanlarının statülerinin kaldırılması veya derecelerinin düşürülmesidir. Bu şekilde daha da yoğun yapılaşmaya olanak tanınmaktadır. Sit alanları dışında kalan kıyı alanlarında da plansız ve yoğun yazlık konut yapılaşması söz konusudur.
- **Koruma Çalışmaları:** Kıyılarımızdaki önemli fok alanından biri olan Alaçatı-Sığacık bölgesinin bir kısmı Doğanbey Kıyıları ÖDA'sı içinde yer almaktadır ve bu alan Türkiye'deki en öncelikli beş fok alanından biridir. SAD-AFAG, 2004 yılında Çevre ve Orman Bakanı ile ortak bir basın bildirisi yaparak Alaçatı-Sığacık bölgesinin kalıcı bir koruma statüsüne kavuşması için önemli adımlar atmıştır. SAD-AFAG ayrıca 1990 yılından günümüze kadar alanda Akdeniz foku gözlem istihbarat çalışmaları yapmaktadır.

Doğanbey Kıyıları önemli doğa alanı topografya haritası

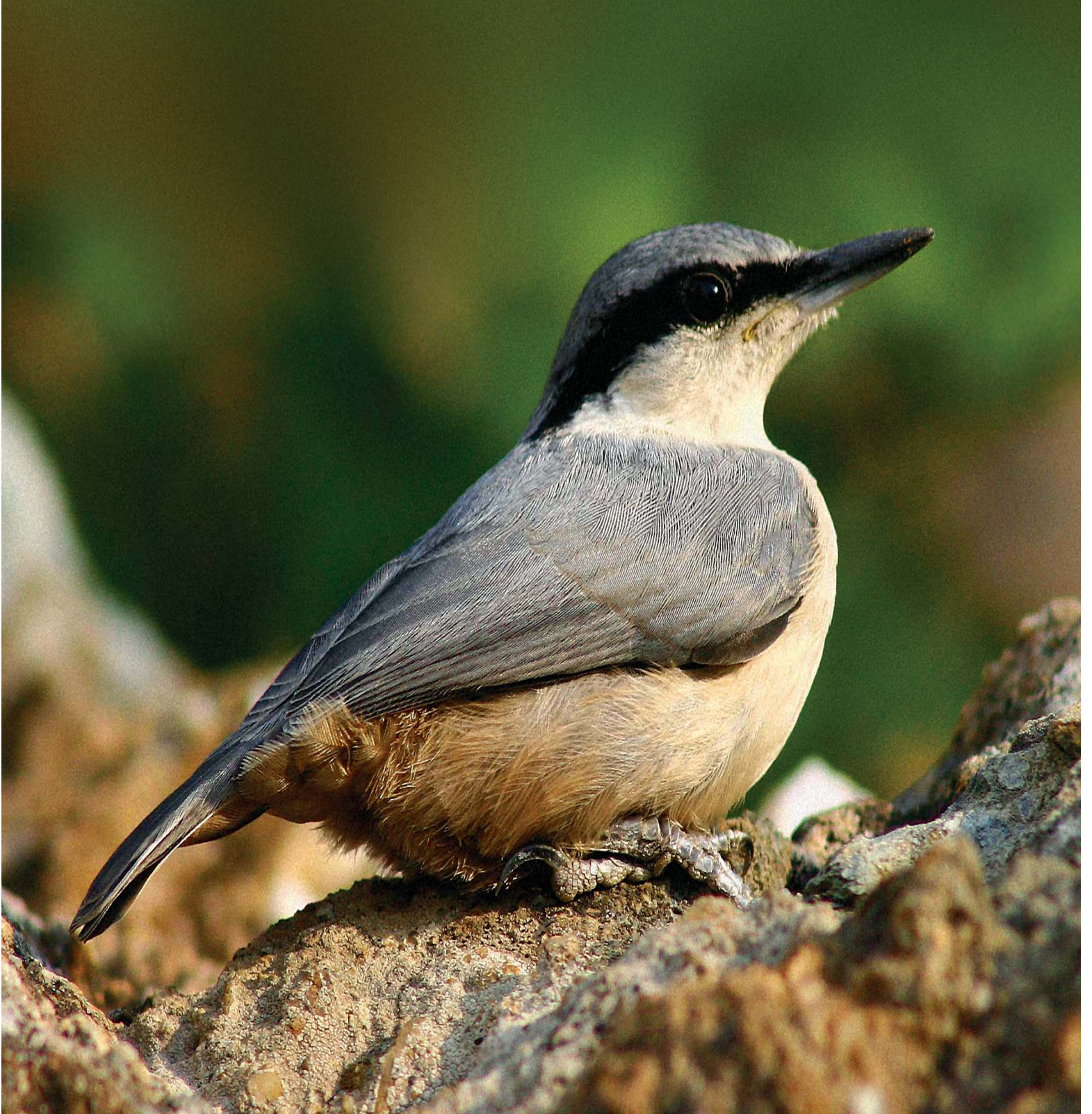
Doğanbey Kıyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

■ Yerel İlgili Sahipleri

İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Seferihisar Kaymaklığı; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG; Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa).

■ Cem Orkun Kırac, Bahtiyar Kurt, Yalçın Savaş

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popölasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	3 Çift (Üreme)	CI
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	AI, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI

Kaya sıvacısı (*Sitta neumayer*) © Ali Atahan

Foça Yarımadası

EGE008

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Akdeniz foku (*Monachus monachus*) © Cem Orkun Kırış

Yüzölçümü : 25411 ha

Boylam : 26,82°D

Enlem : 38,70°K

Yükseklik : 0 m - 420 m

İl(ler) : İzmir

İlçe(ler) : Aliağa, Foça

Koruma Statüleri : Özel çevre koruma bölgesi, doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı, kentsel sit alanı

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA, İzmir il sınırları içinde ve İzmir Körfezi girişinde doğu kıyısında yer almakta ve girintili çıkıntılı koylar, burunlar ve açıklarındaki ada ve adacıklardan oluşmaktadır. ÖDA sınırları içinde İncir, Fener, Orak, Metelik, Hayırsız ve Kartdere olmak üzere altı ada bulunur. Kıyıdan içeri doğru ilerledikçe coğrafya tedricen yükselir. Foça kasabası dışında kıyılar genelde insan yerleşiminden uzaktır ve kayalık alanlardan oluşur.

■ **Habitatlar:** ÖDA'nın anakara bölümü maki toplulukları ve kızılçam ormanlarıyla kaplıdır. Foça tepeleri yazın kuruyan dere yatakları nedeniyle engebeli yüzey yapısına sahiptir. Adalarda bodur maki toplulukları ve çıplak kayalık alanlar bulunur. Kıyılar genellikle kayalık bir morfolojiye sahip olup yer yer kumsallara da rastlanır.

■ **Türler:** ÖDA içinde yer alan adalar küçük kerkenez (*Falco naumanni*), tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), gökdoğan (*Falco peregrinus*) ve küçük sumru (*Sterna albifrons*) için üreme ve barınma alanıdır. Ada doğanı (*Falco eleonorae*) ise göç döneminde seyrek de olsa adalarda gözlenmektedir.

ÖDA, Ege Bölgesi'nde sayıca çok azalmış olan çizgili sırtlanın (*Hyaena hyaena*) yaşadığı nadir alanlardan biridir. Alanda uzun yıllar yapılan saha çalışmaları sonucunda nesli küresel ölçekte tehlike altında olan Akdeniz fokunun (*Monachus monachus*) dokuz bireyinin ürettiği gözlenmiştir.

■ **Alan Kullanımı:** Foça Yarımadası'ndaki en önemli geçim kaynakları balıkçılık ve turizmdir. ÖDA içinde yerleşim sadece Foça kasabası ve bağlı beldeleri ile sınırlı olup Foça'nın kuzeyinde yer alan bazı köylerde (Foça – Yeni Foça arası) münferit turizm tesisleri mevcuttur. İzmir Körfezi'nin en yoğun balıkçılık yapılan yerlerinden biridir ve İzmir, Foça ve Türkiye'nin diğer bölgelerinden gelen gırgır ve yerel trol teknelerinin avlanma ve barınma için kullandığı bir alandır. Bunun dışında Foça'nın yerlisi olan yüzden fazla amatör ve profesyonel küçük kıyı balıkçıları da ÖDA içinde avlanırlar. Alanda Aslan Burnu ile Yeni Foça arasındaki kıyı şeridinde, Yeni Foça'ya yakın kıyı şeridi boyunca, yoğun kooperatif ve ikinci konutlara rastlanmaktadır.

■ **Tehditler:** Foça - Yeni Foça arasındaki bazı koylar turizme açıldığından ÖDA yoğun kıyı yapılaşma tehdidi ile karşı karşıyadır. Yeni Foça kıyılarındaki kooperatif ve yazlık ev yapılaşmasının batıya (Aslan Burnu'na) doğru ilerleme riski vardır. Bunun gerçekleşmesi durumunda Akdeniz fokunun yaşam alanları tahrip olacaktır. Alan Özel Çevre Koruma Alanı (ÖÇKA) olmadan önce bazı balık çiftlikleri izin alarak faaliyete geçmiştir.

Foça'da İngiliz Burnu'nda bir marina inşası planı gündeme gelmiştir. Böyle bir marina inşası durumunda alan ciddi deniz trafiği baskısına maruz kalacaktır.

ÖDA içinde üreyen veya dışardan bölgeye gelebilecek yavru foklar balıkçı ağılarına takılmakta ve bunlar ölümlere neden olmaktadır. Son yıllarda deniz trafiğinin yoğunlaşmasından dolayı Akdeniz foklarının alanı kullanımında azalma eğilimi gözlenmektedir. Adalarda yapılan avcılık keklik gibi bazı yabani türlerin azalmasına neden olmuştur.

■ **Koruma Çalışmaları:** SAD-AFAG 1993 yılından bu yana sürekli olarak alanda özellikle Akdeniz foku ile ilgili araştırma, koruma, izleme ve kamuoyu oluşturma çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışmaların en önemli çıktılardan biri Foça Deniz Koruma Alanı'nın yönetim planları taslaklarının çıkarılması olmuştur.

Saha çalışmaları alan korunmasına yönelik katkılarının yanı sıra türün yaşam döngüsü ve biyolojisi üzerine oldukça önemli veriler toplanmasını sağlamıştır. Çevre Bakanlığı'nın 1992 yılında tahsis ettiği bir denetim teknesi Foça Belediyesi, Foça Su Ürünleri Kooperatifi ve SAD-AFAG işbirliği ile deniz alanında denetimler yapmaktadır.

ÖÇKB sınırları deniz tarafında SAD-AFAG önerisi ile mevcut sınırlar içinde olmayan Metelik ve Kartdere adalarını da içine alacak şekilde genişletilmesi onaylanmıştır. Bunun yanında Orak Adası Siren Kayaları Akdeniz fokları için önemli yaşam alanı olması nedeniyle (profesyonel küçük kıyı balıkçılığı hariç) her türlü rekreasyonel faaliyete kapalı bir alan olarak belirlenmiştir.

SAD-AFAG, Foça Belediyesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi işbirliği ile yürütülen bir projede bölgedeki deniz çayırılarının haritalanması çalışmaları 2006 yılı içinde tamamlanacaktır.

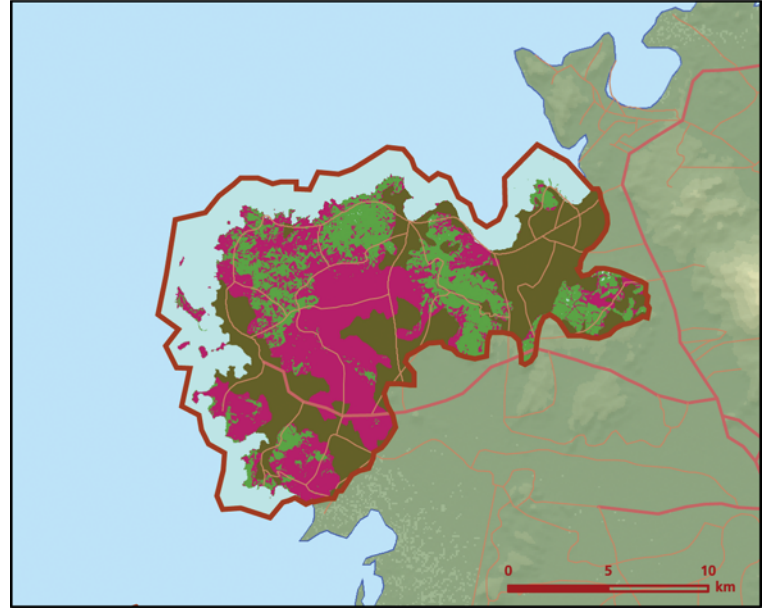
■ Yeri İlgili Sahipleri

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; Kültür ve Turizm Bakanlığı; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Daire Başkanlığı; Foça Belediyesi; Foça Kaymakamlığı; Sualtı Araştırmaları Derneği – AFAG Foça Proje Ofisi; Sualtı Araştırmaları Derneği – AFAG Ankara Koordinasyon Ofisi.

■ Harun Güçlüsoy, Cem Orkun Kırış, Yalçın Savaş

Foça Yarımadası önemli doğa alanı topografya haritası

Foça Yarımadası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	2 Çift (Üreme)	CI
<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	BI, CI
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	Var (Üreme)	AI, CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Hieraetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	1-2 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	169 Birey (Üreme sonrası)	CI
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	59 Çift (Üreme dışı)	CI
<i>Sterna albifrons</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	CI
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
 <i>Hyaena hyaena</i> - Orta Doğu	0	0	NT	(EN)	Var	BI, CI
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	AI, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI
 <i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	AI, CI

Foça © Ali İhsan Gökçen

Gediz Deltası

EGE009

Acil
Gerileme (-1)

Flamingolar (*Phoenicopterus roseus*) © Hakan Öge

Yüzölçümü : 26165 ha
Boylam : 26,91°D
Enlem : 38,52°K
Koruma Statüleri : Ramsar alanı, doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 0 m - 130 m

İl(ler) : İzmir

İlçe(ler) : Çiğli, Foça, Menemen

■ **Alanın Tanımı:** Gediz Deltası, İzmir Körfezi'nin batı kıyısında Gediz Nehri'nin denizle buluştuğu noktada oluşmuş geniş bir sulak alan sistemidir. Deltanın doğu ve güneydoğusunu Yamanlar Dağı, kuzeydoğusunu Dumanlıdağ, kuzeyini ise Foça Tepeleri sınırlar. ÖDA, Gediz Nehri'nin dar bir boğazdan geçtikten sonra ulaştığı ovanın batı kesimini, kıyıdaki sulak alanları ve ovadaki alçak tepeleri içerir. Gediz'in denize döküldüğü yerin güneyinde ince uzun ve karaya paralel kordonlarla denizden ayrılmış lagünler (Homa, Çilazmak, Kırdenez), tuzlu bataklıklar ve aktif olarak üretim yapılan tuzlalar yer alır. Kırdenez Dalyanı kıyısında yükseklikleri 50-100 metre arasında değişen Üç Tepeler (Lodos, Orta, Poyraz) ve bunun arkasındaki bölgede Taşlı Tepeler uzanmaktadır.

■ **Habitatlar:** Gediz Deltası, tuzlu, tatlı ve acı su ekosistemlerini içerir. Delta - deniz sınırının büyük kısmı üzeri deniz börülceleri (*Salicornia*) ve midye kabuklarıyla kaplı kum bantlarından oluşur. Kum bantlarının ardında lagünler veya geniş tuzcul kıyı çayırları uzanır. Tuzcul çayırların kıyı kesiminde *Arthrocnemum-Halocnemelum strobilacei* birliği, daha iç kesimlerde ise ılgın (*Tamarix*) ve *Limonium* sp. toplulukları yer alır. Tuzcul alana tatlı su girişinin yüksek olduğu noktalarda küçük sazlık alanlar ve kındıralarla (*Juncus*) kaplı geçici sulak çayırlar bulunur. Tepeler genellikle garig ile örtülüdür. Bunun dışında ÖDA'da geniş tarım alanları, ağaçlandırma sahaları ve bahçeler bulunur. Gediz nehri boyunca iyi korunmuş galeri ormanları uzanmaktadır.

■ **Türler:** Kuşlar açısından büyük önem taşıyan deltada bugüne kadar 263 kuş türü gözlenmiştir. Tepeli pelikan (*Pelecanus crispus*), küçük kerkenez (*Falco naumanni*), mahmuzlu kızkuşu (*Vanellus spinosus*), karagagalı sumru (*Sterna sandvicensis*) ve kocagöz (*Burhinus oedipnemus*) gibi nesli tehlikede olan kuş türleri alanda üremektedir. Gediz Deltası flamingonun (*Phoenicopterus roseus*) ülkemizdeki iki önemli üreme alanından biridir. Ayrıca özellikle Doğu Avrupa'da yaşayan su kuşları için sahip olduğu uygun iklim koşulları ve beslenme alanları nedeniyle önemli bir kışlama ve konaklama alanıdır.

Alandaki önemli memeli türleri saz kedisi (*Felis chaus*), Akdeniz foku (*Monachus monachus*) ve su samurudur (*Lutra lutra*).

İçsu balıkları için de önemli alanda ülkemize endemik *Ladigesocypris irideus* içsu balığı korumada öncelikli bir türdür.

■ **Alan Kullanımı:** Gediz Deltası ülkemizin Ege kıyılarındaki en önemli tarımsal alanlardan biridir. Sulama yapılan bölgelerde pamuk yetiştirilir. Deltadaki geniş çayırlar inek ve koyun yetiştirmek

üzere mera olarak kullanılır.

Deltada ekonomik değeri olan birçok balık bulunur. Homa Dalyanı, Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi tarafından balık üretimi amacıyla işletilmektedir. Bölgede çok sayıda kıyı balıkçısı da bulunmaktadır.

Çamaltı Tuzlası'nda Tekel Tuz İşletmesi tarafından yılda 500 bin ton civarında tuz üretilmektedir. Deltadaki tuz düzlüklerinin doldurulması sonucunda İzmir Atatürk Organize Sanayi kurulmuştur. ÖDA'nın güneyinde iki askeri havaalanı bulunmaktadır. 2004 yılında askeri uçuşların rotası değiştirilmiştir.

■ **Tehditler:** Delta, birçok koruma statüsüne sahip olmasına karşın plansız yapılaşma nedeniyle büyük zarar görmektedir. Alanın güneydoğusundaki sit alanının derecesi düşürülerek yapılaşmaya açılmıştır. Öte yandan, birinci derece doğal sit alanında bulunan İzmir Körfezi Artıma Tesisi'nden elde edilen atık çamurun yaklaşık üç yıldır deltada depolanması deltadaki tuzcul floranın en iyi örneklerinin yok olmasına neden olmuştur.

Deltanın Çamaltı Tuzlası sınırları içinde kalan kısmına liman yapılmak istenmektedir. Bu proje, inşaat alanının Ramsar Alanı sınırları içinde kalması nedeniyle iptal edilmiştir.

Deltaya dikilen okaliptüs ağaçları alandaki doğal habitatları yok etmektedir. Ağaçlandırmanın bulunduğu yere hayvanat bahçesi yapılmak istenmektedir.

Gediz Nehri'nin getirdiği kirlilik deltadaki doğal yaşamı tehdit etmektedir. Deltada kaçak avcılık hala yapılmakta ancak gerekli denetimlerle hızla azalmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Deltadaki koruma çalışmalarını güçlendirmek amacıyla İzmir Valiliği'nin koordinasyonunda "İzmir Kuş Cennetini İyileştirme, Geliştirme, Tanıtma Birliği" 2003 yılında kurulmuştur.

2006 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı, EgeDoğa ve Doğa Derneği işbirliğiyle 2004 yılında Gediz Deltası Yönetim Planı hazırlanmıştır.

EgeDoğa ve Doğa Derneği, deltadaki yasadışı yapılaşma ve çamur dökümü girişimlerini engellemek amacıyla bir dizi dava açmış ve bunların büyük kısmını kazanmıştır. Yasadışı yapılaşma karşısında Atlas Dergisi iki farklı kampanya başlatarak alanın korunması için on binlerce insanın desteğini toplamıştır.

EgeDoğa ve EKGDT deltada düzenli olarak kuş sayımı yapmaktadır.

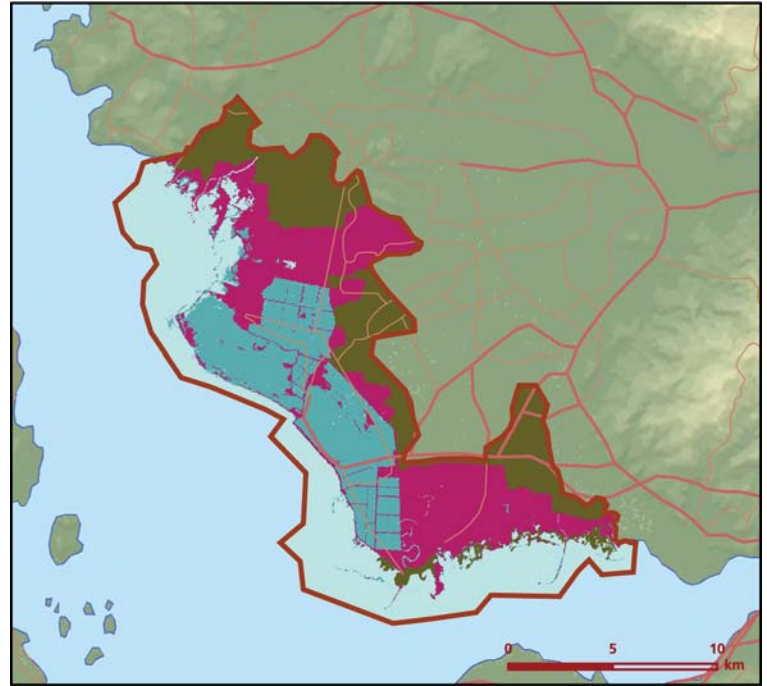
■ Yerel İlgili Sahipleri

İzmir Valiliği; İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; İzmir Büyükşehir Belediyesi; Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü; Ege Doğa Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa); Doğa Derneği; Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu (EKGDT).

■ Ferdi Akarsu, Ortaç Onmuş, Şaaban Sevil

Gediz Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

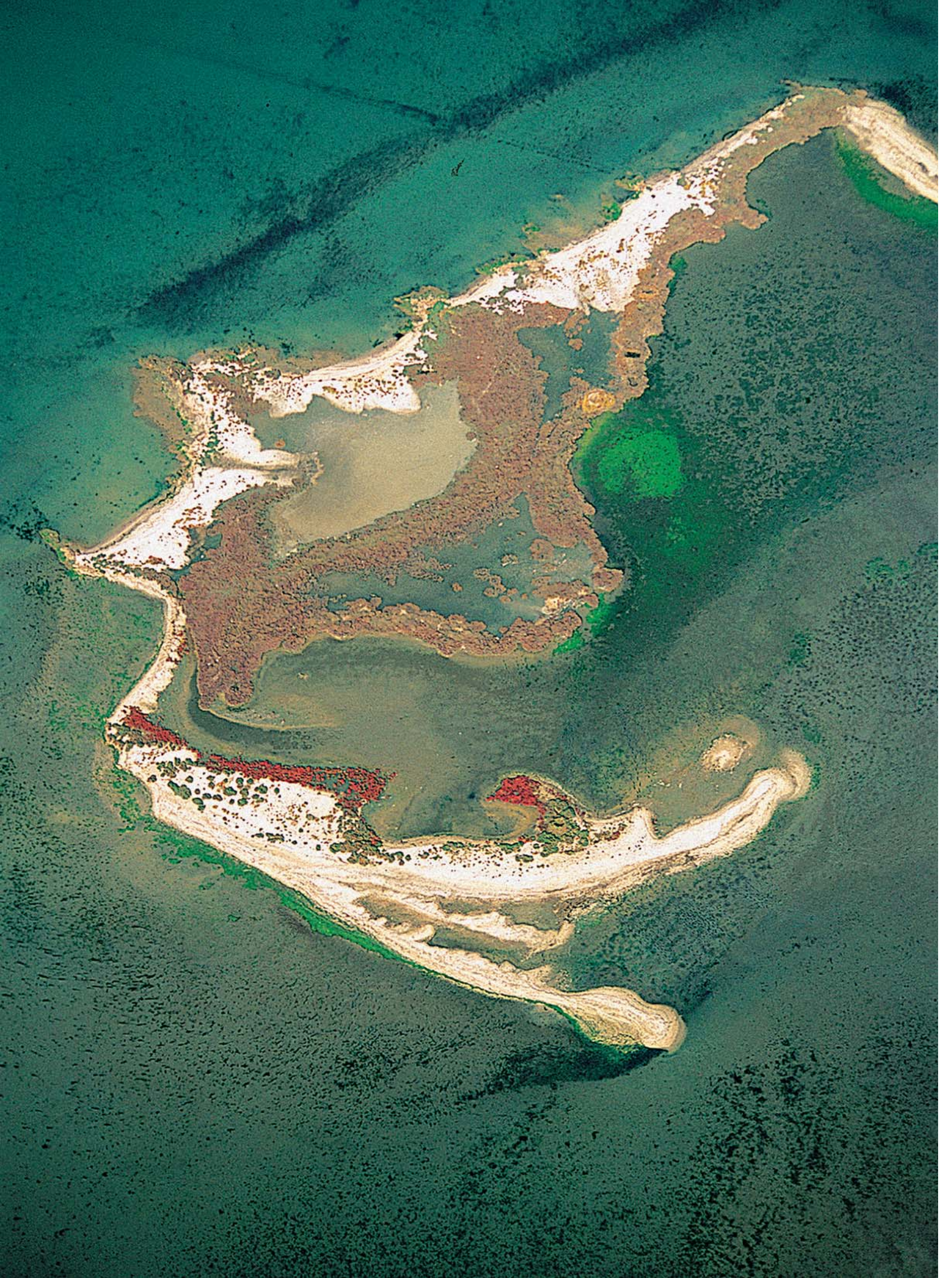
Gediz Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anas crecca</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	11532 Birey (1999 Kışlama)	B3, C3
<i>Anthus campestris</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Ardea purpurea</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	2-3 Çift (Üreme)	C1
<i>Branta ruficollis</i>	0	0	VU	VU	94 Birey (2001 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Branta ruficollis</i>	0	0	VU	VU	119 Birey (2002 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Burchinus oedinemus</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	VU	30-35 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Calandrella brachydactyla</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Calidris alpina</i> - Ön Asya ve Doğu Akdeniz	0	0	LC	LC	2000-5000 Birey (Göç)	B3, C3
<i>Calidris minuta</i> - Avrupa ve Batı Afrika	0	0	LC	LC	1550-2500 Birey (Göç)	B3, C3
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	532-809 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	1000 Çift (1995 Üreme)	B3, C1, C3
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	15 Çift (Üreme)	C1
<i>Ciconia nigra</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	15-25 Birey (Kışlama)	C1
<i>Circus pygargus</i>	0	0	LC	LC	1-2 Çift (Üreme)	C1
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	350-1120 Birey (Göç)	B3, C1, C3
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	25-35 Çift (Üreme)	A1, C1
<i>Glareola pratincola</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	40-50 Çift (Üreme)	C1
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	350-1073 Birey (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Larus cachinnans michahellis</i>	0	0	LC	LC	6100-40000 Birey	A3, B3
<i>Larus genei</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	2-3 Çift (2002 Üreme)	C1
<i>Larus genei</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	420 Birey (2005 Kışlama)	C1
<i>Larus melanocephalus</i>	0	0	LC	LC	250-900 Çift (Üreme)	C1
<i>Larus melanocephalus</i>	0	0	LC	LC	6000-8000 Birey (1997 Göç)	A3, B3, C1, C3
<i>Larus ridibundus</i> - Akdeniz	0	0	LC	LC	30990 Birey (1999 Kışlama)	B3, C3
<i>Melanocorypha calandra</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	400-665 Birey (Kışlama)	A1, A3, B3, C1, C3
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	35-87 Çift (Üreme)	A1, A3, B3, C1, C3
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	85-1000 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Phoenicopterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	5000-21300 Birey (Kışlama)	A3, B3, C1, C3

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Phoenicopiterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	1000-3000 Çift (Üreme)	A3, B3, C1, C3
<i>Platalea leucorodia</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	101-150 Birey (Göç)	B3, C1, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	2000-2400 Birey (Göç)	B3, C1, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	350-620 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	80-90 Çift (Üreme)	C1
<i>Sterna albifrons</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	500-600 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Sterna caspia</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	65-100 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Sterna hirundo</i> - Güney Avrupa	0	0	LC	LC	2300-2600 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Sterna sandvicensis</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	1450 Birey (1997 Göç)	B3, C3
<i>Sterna sandvicensis</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	50-60 Çift (Üreme)	C1
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	250-502 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Tadorna tadorna</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	475-932 Birey	B3, C3
<i>Vanellus spinosus</i> - Balkanlar ve Anadolu	0	0	LC	VU	30-35 Çift (Üreme)	B1, C1
 <i>Felis chaus</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	B1, C1
<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	C1
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	C1
 <i>Alosa fallax nilotica</i>	0	0	DD	—	Var	C1
<i>Aphanius fasciatus</i>	0	0	DD	LC	Var	C1
<i>Ladigesocypris irideus</i>	1	0	—	DD	Var	A2, C1

© Hakan Öge

© Hakan Öge

Dilek Yarımadası

EGE010

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

© Cenk Durmuşkâhya

Yüzölçümü : 28706 ha
Boylam : 27,20°D
Enlem : 37,68°K
Koruma Statüleri : Milli park, doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 1237 m
İl(ler) : Aydın
İlçe(ler) : Söke, Kuşadası

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Aydın ilinin 75 kilometre güney batısında Söke ve Kuşadası ilçe sınırları içinde kalır. Samsun Dağı'nın Ege Denizi'ne doğru uzanan kıyından ortalama 20 kilometre uzunluğundaki kısmı Dilek Yarımadası olarak adlandırılır. Sarp dağlık yapısından dolayı Akdeniz bitki örtüsünün en iyi korunmuş örneklerine sahiptir. Yarımada'nın doğusunda kalan yarısı, dağlık ve engebelik bir coğrafi yapı arz ederken, batısı nispeten daha alçak tepelere ve hatta Dip Burun'a doğru düzlüklere sahiptir. Kıyılarında hiçbir yerleşim alanı olmamasının yanı sıra, birçok noktada kıyıya karadan ulaşmak mümkün değildir. Kıyı yapısı genellikle kayalık özellik göstermekle birlikte yarımada genelinde birkaç çakıllı kumsal bulunmaktadır. Alanın batı kıyılarında altı küçük adacık bulunur.
- **Habitatlar:** Düşük irtifalarda kızılçam (*Pinus brutia*), sandal, kocayemiş gibi Akdeniz florasına ait bitkiler baskın konumdayken daha yüksek bölgelerde çeşitli meşe türleri ve karaçamlardan oluşan orman toplulukları yer alır. Vadilerde çınar ve servi ağaçları kızılçamla karışık bir örtü oluşturur. Vadi tabanlarında Avrupa Sibiryası bitki coğrafyasına ait bazı ağaç türlerinin kalıntı topluluklarına rastlanır. Açık deniz bandıyla çevrili ÖDA'nın kıyı şeridinde kayalık alanlar, yer yer kumullar ve altı küçük ada bulunur.
- **Türler:** Alanda endemik ve dar yayılışlı birçok bitki türü bulunmaktadır. ÖDA, *Helichrysum heywoodianum* ve *Malope anatolica* bitki türlerinin dünyada bilinen tek yaşam alanıdır. Dağılımları büyük ölçüde Akdeniz havzasıyla sınırlı kızıl kirazkuşu (*Emberiza caesia*), zeytin mukallidi (*Hippolais olivetorum*), karaboğazlı ötlen (Sylvia rüPELLI) ve Anadolu sıvacsısının (*Sitta krueperi*) bölgede önemli üreme popülasyonları bulunmaktadır. Türkiye'nin en nadir yırtıcılarından tavşancıl (*Hieratus fasciatus*) da alanda üreyen nadir türler arasında yer almaktadır. Yarımada'nın tüm kıyıları dünyanın en nadir deniz memelilerinden biri olan Akdeniz fok (Monachus monachus) için önde gelen yaşam alanlarından biridir. Karakulak (*Caracal caracal*) ve vaşak (*Lynx lynx*) alanda az sayıda bulunan diğer önemli memeli türleridir.

- **Alan Kullanımı:** 1997 yılında tamamlanan Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planı kararlarına göre yarımada'nın koruma ve kullanma fonksiyonları dengelenmektedir. Milli Park içerisinde günübirlik kullanım alanları dışında konaklama birimi yoktur. Daha çok yaz ayları olmak üzere, günübirlik kullanımın en fazla olduğu alanlar yarımada'nın kuzeyinde Kalamaki bölgesindeki plajlardır. Koruma alanı içindeki Doğanbey köyü geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır.
- **Tehditler:** Milli Park sınırları dışında kalan alanlarda turizm ve ikincil konut yapılaşması en ciddi sorunlardan biridir. Oman yangınları çevredeki diğer tüm alanlar gibi önemli bir sorundur. Bunun dışında karayolları ve sulama kanalları gibi alanın doğal yapısına dikkate alınmadan yapılan altyapı çalışmalarını bölgedeki yaban hayatı popülasyonlarının bölünmesine ve parçalanmasına neden olmaktadır. Yasadışı ağaç kesimi, doğadan aromatik bitkilerin toplanması, kaçak su ürünleri ve kara avcılığı alandaki diğer sorunlardır. Son günlerde gündeme gelen yeni alanların turizm amaçlı olarak imara açılması çabaları ve turizm tesisleri, alanın geri dönüşsüz bir şekilde yok olmasına neden olabilir.
- **Koruma Çalışmaları:** Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 1997 yılında Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı yürürlüğe konmuştur. Alanda bir ziyaretçi tanıtım merkezi bulunmaktadır. Bölgede Türkiye'deki ilk ekoturizm uygulamalarından biri Ekosistemi Koruma ve Doğa Sporları Derneği işbirliğiyle hayata geçirilmektedir. Bunun dışında geçtiğimiz yıllarda Doğa Derneği'nin katkılarıyla çocuklara yönelik çevre eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. SAD-AFAG'ın 1996 ve 1997 yıllarında alanla ilgili yaptığı çalışmalar neticesinde, yarımada'nın güney sahillerinde başlatılan stabilize yol çalışması durdurulmuştur. ÖDA'nın Avrupa korunan alanlar ağına (Pan Parks) dahil edilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

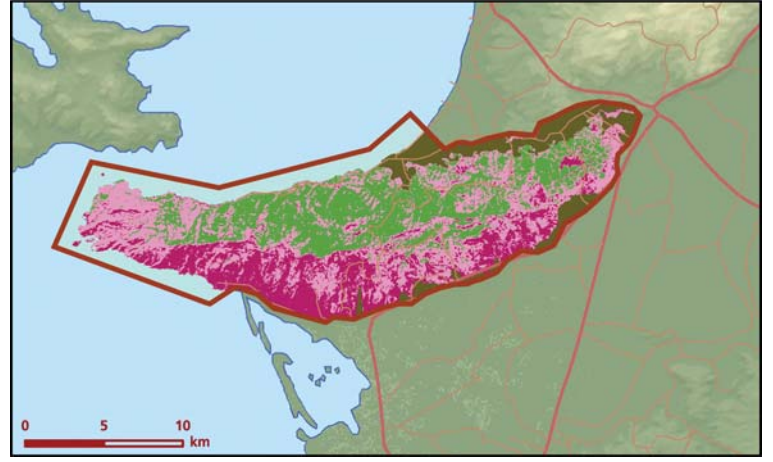
■ Yere İlgili Sahipleri

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Daire Başkanlığı; Aydın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü; Doğa Koruma ve Milli Parklar Kuşadası Mühendisliği; Doğa Derneği; Ekosistemi Koruma ve Doğa Sporları Derneği; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG.

■ İstemihan M. Kahraman, Cem Orkun Kuraç, Hakan Körbalta

Dilek Yarımadası önemli doğa alanı topografya haritası

Dilek Yarımadası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aethionema saxatile ssp. creticum</i>	0	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Anthriscus tenerrima</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Campanula raveyi</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Campanula tomentosa</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Helichrysum heywoodianum</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2
<i>Malope anatolica</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Silene splendens</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Trigonella cephalotes</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Verbascum maeandri</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza caesia</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (1996 Üreme)	C1
<i>Hieraetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	1-2 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Hippolais olivetorum</i>	0	0	LC	LC	Var (1996 Üreme)	C1
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
 <i>Caracal caracal</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	B1, C1
<i>Lynx lynx</i>	0	0	NT	—	Var	C1
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1

Campanula tomentosa © Ufuk Özbeke

Bakırçay Deltası

EGE011

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Suklavuzu (*Rallus aquaticus*) © Murat Bozdoğan

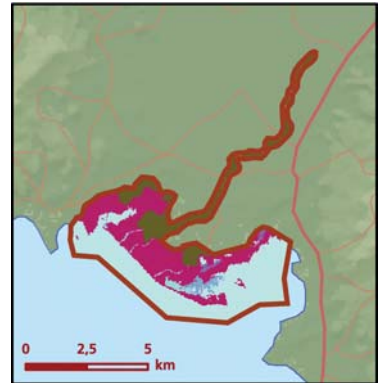
Yüzölçümü : 3156 ha
Boylam : 26,99°D
Enlem : 38,93°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 0 m - 10 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Bergama, Dikili

- **Alanın Tanımı:** Alan, Bergama ve Dikili ilçeleri arasında kalan Bakırçay'ın Çandarlı Körfezi'ne döküldüğü bölgede oluşmuş bir delta sistemidir. Alanda Çandarlı Kasabası yakınında bir lagün ve çeşitli delta oluşumları bulunmaktadır.
- **Habitatlar:** ÖDA, yarı açık bir dalyan, deniz börülcesi (*Salicornia* sp.) düzlükleri, küçük kum adacıkları, Bakırçay nehrinin denize dökülme alanı, tuzlu bir lagün ve tarım alanlarından oluşmaktadır. ÖDA aynı zamanda Bakırçay'ın denize yakın olan bölümünü içerir.
- **Türler:** Bakırçay Deltası su kuşları ve kıyı kuşları açısından önemlidir. Küçük sumru (*Sterna albifrons*) ve akça cılıbıt (*Charadrius alexandrinus*) deltada üreyen kuşlardandır. Alan aynı zamanda flamingo (*Phoenicopterus roseus*) için önemli bir kışlama alanıdır.
- **Delta, ülkemize endemik dört balık türü için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bu türlerden *Chondrostoma holmwoodii* küresel ölçekte, *Capoeta bergamae* ise bölgesel ölçekte tehlike altındadır. Yine bu alanda yaşayan *Ladigesocypris irideus* ise dar yayılışlı bir balık türüdür.**
- **Alan Kullanımı:** Balıkçılık ve tarım Bakırçay Deltası'ndaki en önemli geçim kaynaklarıdır.
- **Tehditler:** Alandaki tehditlerin başında plansız yapılaşma ve su rejimine müdahale gelmektedir. İzmir'e yakın olmasının da getirdiği baskıyla alanın özellikle orta kesiminde çok sayıda ikincil yazlık konut kurulmuştur ve bu alanlar çoğalmaya devam etmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** Bakırçay Deltası'nda, kış aylarında düzenli olarak kuş ortası su kuşu sayımları gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında bilinen bir koruma çalışması yoktur.

Bakırçay Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

Bakırçay Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Dikili Kaymaklığı; Bergama Kaymaklığı.

■ **Bahtiyar Kurt**

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	10 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Phoenicopterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	840 Birey (1996 Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Sterna albifrons</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	67 Çift (1996 Üreme)	C1
 <i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, C1
 <i>Barbus cyclolepis pergamonensis</i>	I	0	DD	(VU)	Var	B1, B2, C1
<i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, C1
<i>Chondrostoma holmwoodii</i>	I	0	VU	DD	Var	A1, A2, C1
<i>Ladigesocypris irideus</i>	I	0	—	DD	Var	A2, C1

Akça cılıbit (*Charadrius alexandrinus*) © Kazım Çapacı

Bodrum Yarımadası

EGE012

Acil
Gerileme (-2)

Bodrum Yarımadası © Sinan Anadol

Yüzölçümü : 37506 ha
Boylam : 27,32°D
Enlem : 37,12°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 0 m - 670 m
İl(ler) : Muğla
İlçe(ler) : Bodrum

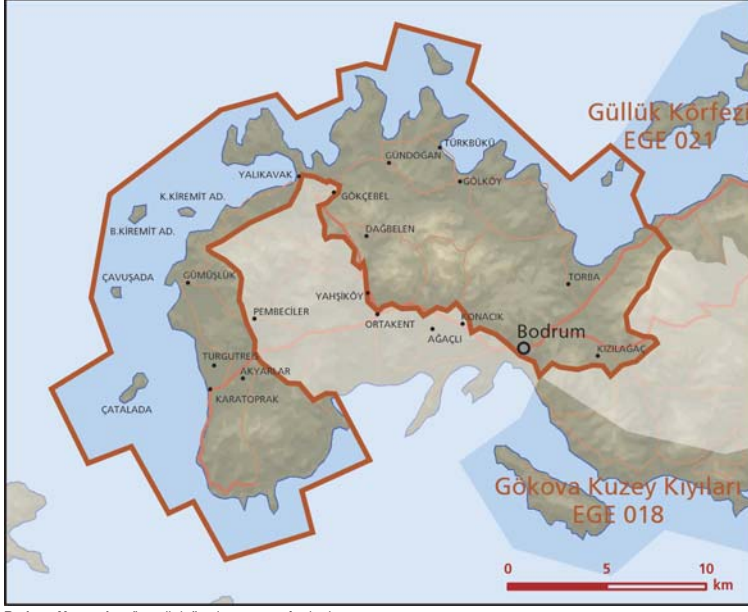
- **Alanın Tanımı:** ÖDA, uzunluğu 42 kilometre, genişliği en dar yerinde 6 kilometre, en geniş yerinde ise 23,8 kilometre olan ve doğu batı yönünde uzanan Bodrum Yarımadası üzerinde yer alır. Yarımadanın kuzey ve batı kıyılarının tamamı ve bu kıyılardaki adalardan oluşur. ÖDA'nın batı kısmında irili ufaklı 14 ada, bükler, burunlar ve birbirine paralel tepeler bulunur. Tepelerin arasında küçük vadiler ve sulak alanlar yer almaktadır.
- **Habitatlar:** Yarımadanın büyük kısmını kuzey ve doğu kısmında çam ormanları dışında Akdeniz maki toplulukları kaplar. Geçmişte kızılçam ve dallı servi ormanlarının bulunduğu alanların büyük kısmı bugün makiliklere dönüşmüştür. ÖDA'da hafif tuzlu kıyı lagünleri, sazlıklar, Datça hurmasının doğal bir topluluğu ve turbalıklar da bulunur. Yarımadanın çevresindeki adalar birçok deniz canlısı ve su kuşu için önemli yuvalama alanlarıdır.
- **Türler:** Alan, beş bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Yarımada bölgesel ölçekte önem taşıyan dar yayılışlı bir orkide olan *Ophrys omegaifera* yaşamaktadır. Aşağı Gölköy yakınındaki yabani hurma (*Phoenix dactylifera* x *Phoenix theophrasti*) hibriti koruluğu önemli bir gen kaynağıdır. Bu hurma taksonunun Datça hurmasından (*Phoenix theophrasti*) farklı olduğu genetik testlerle ortaya konulmuştur.
- Bodrum Yarımadası'nın kıyılarındaki ada ve adacıklar, tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*), tavşancıl (*Hieraaetus fasciatus*), ada doğanı (*Falco eleonore*), küçük kerkenez (*Falco naumanni*) ve ada martısı (*Larus audouinii*) için önemli üreme alanıdır.
- ÖDA, nesli küresel ölçekte tehdit altında bulunan Akdeniz foku (*Monachus monachus*) için önemli bir yaşam alanıdır. Foklar adalar ve bakir kalan kıyılarda barınmaktadır. SAD-AFAG'ın yaptığı çalışmalar bölgede 3-7 arasında fok yaşadığını göstermektedir. Anadolu parsı (*Panthera pardus tulliana*), vaşak (*Lynx lynx*) ve karakulak (*Caracal caracal*) Bodrum Yarımadası'nda geçmiş yıllarda espit edilmiş türler arasındadır.
- Alan aynı zamanda nesli küresel ölçekte tehlike altında olan şeritli engerek (*Montivipera xanthina*) adlı yılan türünü barındırır.
- Adını Bodrum'dan alan Halıkarnas esmeri (*Maniola halicarnassus*) keleşinin dünya popülasyonunun önemli bir kısmı burada yaşar.
- **Alan Kullanımı:** ÖDA'daki temel geçim kaynakları zeytinlik, narenciye üretimi, balıkçılık ve turizmdir. Bodrum Yarımadası'nın güneyinde yerleşim alanlarının daha yoğun oluşu bu bölgenin

- tarımsal üretim açısından daha uygun olmasıyla ilişkilidir. Tarım alanlarının büyük kısmında zeytinlikler ve narenciye bahçeleri bulunmaktadır. Alandaki dik ve eğimli yamaçlarda küçükbaş hayvanlar otlatılmaktadır. Yarımadanın kıyılarının büyük bir kısmında turizm tesisleri ve ikinci konutlar yer almaktadır.
- **Tehditler:** Bölgedeki tehditler; üzerinde büyük baskı olan kıyı alanlarında plansız yapılaşma, mevcut SİT alanlarının derecelerinin düşürülmesi veya tamamen kaldırılması, sulak alanların doldurulması, su rejimine müdahale, orman yangınları ve egzotik türlerle yapılan ağaçlandırma faaliyetleridir. Öte yandan, balık çiftliklerinin yaygınlaşması deniz kirliliğine sebep olmaktadır. Bu çiftliklerde antibiyotikli yem kullanımı denizdeki canlı yaşamı olumsuz yönde etkilemekte ve su kalitesini bozmaktadır.
- Bodrum adaları gemilerin rotası üzerinde olduğundan adalarda birçok kez deniz kazası ve çevre kirliliği meydana gelmiştir. Hint Okyanusu kökenli *Caulerpa racemosa* adındaki egzotik yosun türünün yoğun yayılışı nedeniyle bentik deniz yaşamı tehdit altındadır.
- Tarım alanlarındaki en önemli iki sorun; zeytinlikler ile sulanabilir verimli tarım arazilerinin turizm tesisleri tarafından işgal edilmesi ve yamaçlardaki kuru tarım teraslarının terk edilmesidir.
- Orman arazilerinde kum, çakıl, mıcır ve taş çıkarmak amacıyla maden ocağı adı altında pek çok açık ocak işletmeleridir.
- **Koruma Çalışmaları:** 1997 yılında Gümüşlük açıklarındaki Çavuş Adası'nda meydana gelen gemi kazası sonucunda ada kıyılarını kirleten tonlarca petrol türevi (yağlı) atık SAD-AFAG, Bodrumlu Gönüllüler ve Çevre Bakanlığı tarafından ortak çalışmalar sonucunda temizlenmiştir. Daha sonra SAD-AFAG'ın teklifi ile 300 GRT'dan büyük gemilerle tehlikeli yük taşıyan tüm tonajdaki gemilerin anakara ile kıyıya yakın adaların arasından seyir yapması yasaklanmıştır.
- ÖDA'da henüz yapılaşmamış nadir alanlardan olan Küdür Yarımadası üzerindeki baskıyı azaltmak için SAD-AFAG 1998 yılında bir rapor hazırlayarak Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'na başvurmuş ve yarımada yüzde 96 oranında birinci derece sit alanı edilmiştir.
- Yalıkavak İnsan Doğa Derneği, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Bodrum Temsilciliği, Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG, deniz çevresi ve biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla birçok bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yürütmüştür.

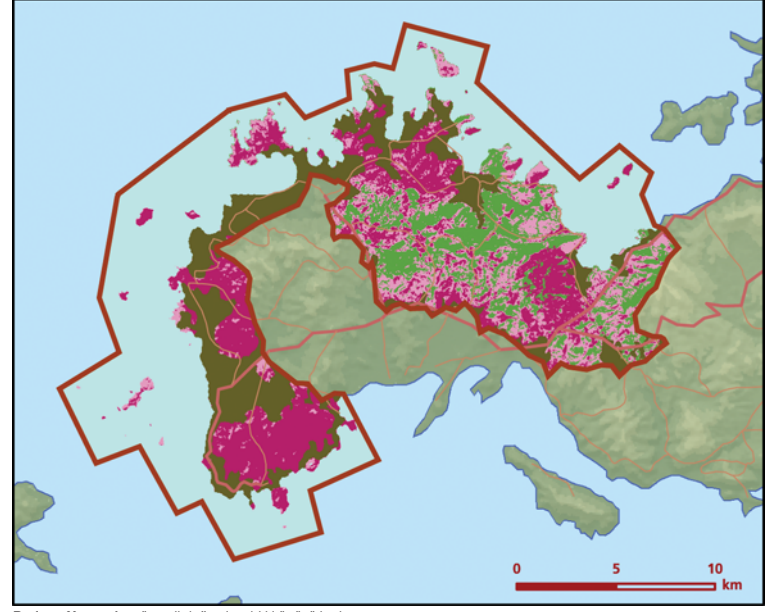
■ Yere İlişli Sahipleri

Muğla Valiliği; Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü; Bodrum Kaymaklığı; Bodrum Belediyesi; Bodrumlu Gönüllüler; Yalıkavak İnsan Doğa Derneği; Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Bodrum Temsilciliği; Sualtı Araştırmaları Derneği - AFAG.

■ Güneşin Oya Aydemir, Cem Orkun Kırac

Bodrum Yarımadası önemli doğa alanı topografya haritası

Bodrum Yarımadası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Matricaria macrotis</i> - Batı Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI
<i>Ophrys omegaifera</i>	0	0	—	VU	Var	A2, BI
<i>Papaver argemone ssp. davisii</i>	1	0	—	VU	Var	BI
<i>Papaver argemone ssp. nigrotinctum</i>	0	0	—	EN	Var	BI, B2
<i>Phoenix theophrasti</i>	0	0	NT	EN	Var	A2, BI
 <i>Falco eleonora</i>	0	0	LC	LC	4-5 Çift (2004 Üreme)	CI
<i>Falco eleonora</i>	0	0	LC	LC	112-150 Birey (Üreme dışı)	CI
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	6-10 Çift (Üreme)	A1, CI
<i>Hieraetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	1-2 Çift (1997 Üreme)	BI, CI
<i>Larus audouinii</i>	0	0	NT	(NT)	2-10 Çift (Üreme)	CI
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI
 <i>Montivipera xanthina</i>	0	0	CR	LC	Var	A1, CI
<i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, CI
 <i>Maniola haliarnassus</i>	1	0	—	—	Var	A2, A4, CI

Büyük Menderes Deltası

EGE013

İzlenmesi Gerekli Aynı (0)

© Hakan Öge

Yüzölçümü : 24627 ha
Boylam : 27,21°D
Enlem : 37,49°K
Koruma Statüleri : Milli park, doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 80 m
İl(ler) : Aydın
İlçe(ler) : Söke, Didim

■ **Alanın Tanımı:** Büyük Menderes Deltası, Aydın'ın batısında ve Söke ve Didim ilçeleri sınırları içinde kalır. Deltanın doğusundan Eski Söke-Didim karayolu geçer ve bu yol deltanın doğusundaki koruma sınırını belirler. Deltayı kuzeyde Dilek Yarımadası sınırlar. ÖDA, Büyük Menderes'in taşıdığı alüvyonla oluşmuş tuzcul düzlükleri, lagünleri ve bataklıkları içerir. Menderes ırmağının açılmış olan ana tahliye kanalı deltayı ikiye böler. Deltanın güney ucuna doğruysa eski ırmak yatağı yer alır. Alanda iki büyük lagün, Dil ve Akköy lagünleri, bulunur. Delta lagünlerinin ortalama derinliği bir metredir. Deltanın güney kısmındaki eskiden bir ada olan küçük bir tepe üzerinde *Lade* antik kenti bulunur.

■ **Habitatlar:** ÖDA, tuzlu ve tatlı su ekosistemlerini bir arada barındıran bir sulak alandır. Tuzcul çamur düzlükleri deniz börülceleri (*Salicornia* sp.) ile kaplıdır. ÖDA'da yer yer seyrek sazlıklar bulunur. Güneydeki tepelik alanlar bodur maki toplulukları ve garig ile kaplıdır.

■ **Türler:** Büyük Menderes Deltası, nesli küresel ölçekte tehlike altında bir çan çiçeği türü olan *Campanula trachelium* için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır.

Alan bunun dışında birçok su kuşu için çok önemli bir üreme ve kışlama alanıdır. Delta, Akdeniz martısının (*Larus melanocephalus*) ülkemizde ürettiği az sayıda alandan biridir. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan küçük kerkenez (*Falco naumanni*) yaz göçmeni olup çoğunlukla deltanın güney kısmındaki tahıl tarlaları ve çayırarda görülür. Her yıl binlerce flamingo (*Phoenicopterus roseus*) ve on binlerce su kuşu bölgede kışlar.

ÖDA, civarda yaşayan Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için önemli bir beslenme alanıdır. Büyük Menderes Nehri içsu balıkları için önemlidir. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Capoeta bergamae*'nin önemli popülasyonları bu alanda belirlenmiştir.

■ **Alan Kullanımı:** Deltada geleneksel balıkçılık yöntemleri ile dalyan balıkçılığı yapılmaktadır. Bu balıkçılık faaliyetleri alanın güney ucundaki balıkçı barınağı (Taş Burun mevki) ve çevresinde yoğunlaşmıştır.

Deltada geniş yer kaplayan pamuk tarlaları, ÖDA'nın hemen doğu ve güney sınırlarında başlar. Güneyde yer yer tahıl tarlaları da bulunur. Tuzcul bölgedeki deniz börülceleri yaygın olarak toplanmaktadır.

Alanın güney kıyılarında bir kaç yazlık site yer alır. Deltanın kuzeyindeki Tuzburgazı ve yakınlarında küçükbazı hayvancılık yapılır.

■ **Tehditler:** Bölgedeki ana tehditler; su rejimine müdahale, tarımsal yoğunlaşma ve kirliliktir.

Yasadışı su ürünleri ve kara avcılığı, alandaki doğal yaşam üzerinde baskı oluşturmaktadır. Alanda yer alan yazlık sitelerin arıtma tesisi bulunmadığından atıkları deltaya verilmektedir.

Gerek Büyük Menderes Havzası'nın üst kesimleri, gerekse delta çevresindeki tarlalarda aşırı tarım ilacı ve yapay gübre kullanılmaktadır. Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından Büyük Menderes nehrinden deltaya taze su girişini sağlayan kanal üzerine ovadaki tarlalara sulama suyu sağlamak amacıyla şişirme savak yapılmıştır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 1997 yılında Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı yürürlüğe sokulmuştur ve plan başarıyla uygulanmaktadır.

Alanda bir ziyaretçi tanıtım merkezi bulunmaktadır ve Türkiye'deki ilk ekoturizm uygulamalarından biri bu bölgede hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bunun dışında geçtiğimiz yıllarda Doğa Demeği'nin de katkılarıyla çocuklara yönelik çevre eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Alan aday Ramsar alanları listesinde yer almaktadır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Aydın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Doğa Demeği; Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa); Kuş Gözlemcisi İstemihan M. Kahraman

■ **İstemihan M. Kahraman, Cem Orkun Kuraç, Hakan Körbalta**

Büyük Menderes Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

Büyük Menderes Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Hazar sumrusu (Sterna caspia) © Özkan Üner

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Campanula ravelii</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Alcedo atthis</i>	0	0	LC	LC	10 Çift (Üreme)	C1
<i>Anas penelope</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	5623 Birey (1992 Kışlama)	B3, C3
<i>Burchinus oedecnemus</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Casmerodius albus</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	138-365 Birey (Kışlama)	C1
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	530 Birey (2002 Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	150 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	19-30 Çift (Üreme)	C1
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	Var (Üreme)	A1, C1
<i>Fulica atra</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	21000-32535 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Glaucula pratensis</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	85 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Larus melanocephalus</i>	0	0	LC	LC	230 Çift (Üreme)	C1
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	137-434 Birey (Kışlama)	A1, A3, B3, C1, C3
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	42 Çift (Üreme)	A1, A3, B3, C1, C3
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	130-350 Birey (Kışlama)	C1
<i>Phoenicopiterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	6290-14899 Birey (Kışlama)	A3, B3, C1, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	106-1000 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	2 Çift (Üreme)	C1
<i>Sterna albifrons</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	30 Birey (Üreme dışı)	C1
<i>Sterna caspia</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	97 Birey (Göç)	B3, C1, C3
<i>Sterna caspia</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	6 Çift (Üreme)	C1
<i>Sterna hirundo</i> - Güney Avrupa	0	0	LC	LC	200-300 Çift (Üreme)	C1
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	200 Birey (Üreme sonrası)	B3, C1, C3
<i>Vanellus spinosus</i> - Balkanlar ve Anadolu	0	0	LC	VU	4 Çift (Üreme)	B1, C1
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	C1
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1
 <i>Alosa fallax nilotica</i>	0	0	DD	—	Var	C1
<i>Aphanius fasciatus</i>	0	0	DD	LC	Var	C1
<i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, C1

Yamanlar Dağı

EGE014

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Akdeniz nalburunlu yarasası (*Rhinolophus euryale*) © Ahmet Karataş

Yüzölçümü : 36227 ha
Boylam : 27,20°D
Enlem : 38,58°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 10 m - 1114 m
İl(ler) : İzmir, Manisa
İlçe(ler) : Karşıyaka, Bornova, Menemen, Manisa merkez

■ **Alanın Tanımı:** İzmir'in kuzeydoğusunda yer alan ÖDA, Yamanlar Dağı ve Dede Dağı ile kuzeyde Gediz Nehri'nin oluşturduğu dar vadiyi içine alır. Yamanlar Dağı genç bir volkan konisi olup üzerinde derinliği dokuz metre olan Karagöl ve daha sığ olan İkizgöl bulunur. Önemli bir kısmı kızılçam ormanları ve makiliklerle kaplı ÖDA, kuru maki topluluklarından kestane ormanlarına kadar değişen geniş bir bitki örtüsü mozaikini barındırır.

■ **Habitatlar:** Dağın alt bölgelerinde geniş alanlar kaplayan bodur maki toplulukları yüksek irtifalara çıkıldıkça yerini sırasıyla kızılçam ve karaçam ormanlarına bırakır. Karaçam ormanlarının içinde dağınık olarak saçıl meşe (*Quercus cerris*), tüylü meşe (*Quercus pubescens*); daha nemli bölgelerde ise çiçekli dişbudak (*Fraxinus ornus*) bulunur. Yamanlar'ın kuzeye bakan yamaçlarında 850-1000 metre arasında kestane (*Castanea sativa*) toplulukları bulunur. Güneye bakan yamaçlarda ise dik ve yazın kuruyan dere yatakları bulunur ve buralar geniş zakkum (*Nerium oleander*) topluluklarıyla kaplıdır. Alandaki kayalıklar yaban hayatı; mağaralar ise birçok yaras türü için önemli yaşam alanıdır.

■ **Türler:** Alan; bitkiler, memeliler, kuşlar, sürüngen ve çiftyaşamlılar ve içsu balıkları için önemlidir. Nesli tehlike altındaki *Allium albotunicatum* ssp. *albotunicatum* ve küresel ölçekte tehlike altında olan endemik *Haplophyllum megalanthum* ve *Tripleurospermum hygrophilum* bitki türleri ÖDA kriterlerini sağlayan türler arasında yer almaktadır.

ÖDA, nadir bir tür olan çizgili sırtlanın (*Hyaena hyaena*) Ege Bölgesi'ndeki bilinen en kuzey dağılımını oluşturur. Bunun yanı sıra alandaki mağaralar uzunkanatlı çöl yarasası (*Miniopterus schreibersii*), uzunayaklı yarasası (*Myotis capaccinii*) ve nesli küresel ölçekte tehlike altında olan Akdeniz nalburunlu yarasası (*Rhinolophus euryale*), nalburunlu büyük yarasası (*Rhinolophus ferrumequinum*), nalburunlu küçük yarasası (*Rhinolophus hipposideros*) ve küçük farekulaklı yarasası (*Myotis blythii*) için önem taşır.

Ev yılanı (*Zamenis situla*) ile nesli küresel ölçekte tehlike altında olan şeritli engerek (*Montivipera xanthina*) ve adi tosağa (*Testudo graeca*) alanda ÖDA kriterlerini sağlayan sürüngen türleridir.

Ülkemize endemik iç su balıklarından *Capoeta bergamae* ve *Chondrostoma holmwoodii* bölgede yaşamaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Yamanlar Dağı'nda amatör dağ sporları yapılır. Dağın eteklerinde hayvancılık yapılırken özellikle Gediz Vadisi'ne yakın bölgelerinde ana geçim kaynağı tarımdır. Karagöl'deki mesire yeri günübirlik ziyaretçiler tarafından yoğun olarak ziyaret edilmektedir. Alandaki ormanların bir kısmı üretim amaçlı işletilmektedir.

■ **Tehditler:** ÖDA'nın güney ve batı yamaçları İzmir'e olan yakınlığından dolayı yoğun yapılaşma baskısı altındadır ve son on yıl içinde bu bölgenin bir kısmı yerleşim alanına dönüşmüştür.

Alandaki yoğun günübirlik ziyaretçi baskısının doğal yaşam üzerindeki etkisi bilinmemektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkilileri bölge yaban hayatının korunması için çalışmalar yürütmektedir.

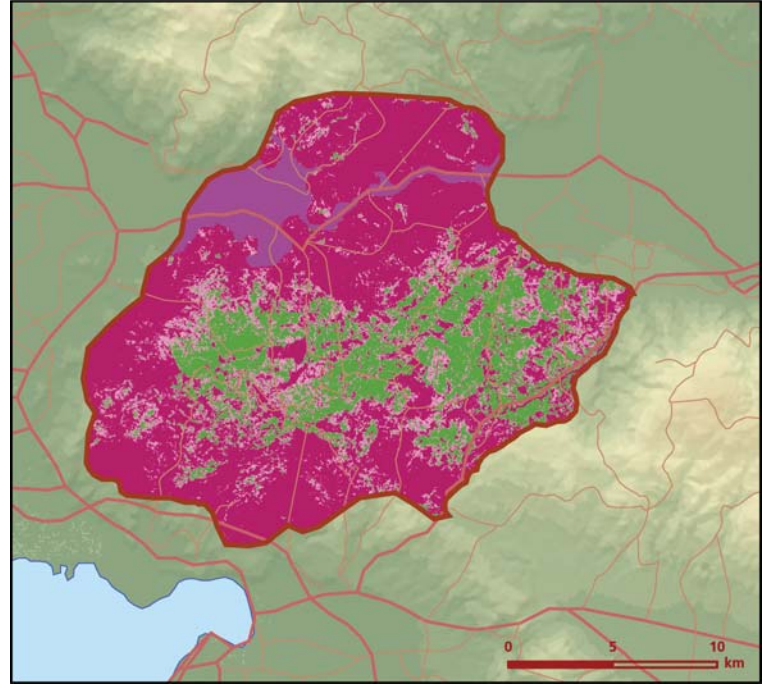
Boz çinte (*Emberiza cineracea*) © Emin Yoğurtcuoğlu

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Menemen Kaymaklığı; Bornova Kaymaklığı; Karşıyaka Kaymaklığı.

■ **Yıldırım Lise**

Yamanlar Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

Yamanlar Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Allium albotunicatum ssp. albotunicatum</i>	0	0	—	VU	Var	BI, B2
<i>Haplophyllum megalanthum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Tripleurospermum hygrophilum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	CI
<i>Hippolais olivetorum</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lanius nubicus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
 <i>Hyaena hyaena</i> - Orta Doğu	0	0	NT	(EN)	Var	BI, CI
<i>Miniopterus schreibersii</i>	0	0	LC	NT	Var	CI
<i>Myotis capaccinii</i>	0	0	VU	LC	Var	A1, CI
<i>Rhinolophus euryale</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, CI
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Montivipera xanthina</i>	0	0	CR	LC	Var	A1, CI
<i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, CI
<i>Zamenis situla</i>	0	0	DD	LC	Var	CI
 <i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, CI
<i>Chondrostoma holmwoodii</i>	I	0	VU	DD	Var	A1, A2, CI

Karagöl © Cenk Durmuşkahya

Küçük Menderes Deltası

EGE015
Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Milet - Küçük Menderes Deltası © Cüneyt Oğuztüzün

Yüzölçümü : 6706 ha
Boylam : 27,33°D
Enlem : 37,97°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 180 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Selçuk

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Kuşadası Körfezi'nde, Selçuk ilçesinin kuzeybatısında, Küçük Menderes Nehri'nin denize döküldüğü yerde oluşmuş bir deltadır. Çoğunlukla tarım alanına dönüştürülmüş deltada, kumullar, sazlıklar, geniş bataklıklar (Eleman ve Akgöl bataklıkları), bir tatlısu gölü (Çatal Gölü) ve hafif tuzlu bir göl (Gebekirse Gölü) bulunur.
- **Habitatlar:** Deltada kumullar, sazlıklar geniş bataklıklar, tatlısu ve hafif tuzlu su gölleri ile tarım alanları ana habitatları oluşturur. Deltanın etrafı makilikler, tarım alanları, söğüt ve zeytinliklerle çevrilidir. Göllerin kenarı sazlıklarla (*Phragmites* sp.) kaplıdır. Bataklıkların büyük bölümünde ise ılgın (*Tamarix*) hakim türdür. Çevredeki yüksek araziler makilikler, tarlalar, söğüt ve zeytinliklerle kaplıdır.
- **Türler:** Alan nesli tehlike altında olan birçok canlı türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemize endemik ve nesli tehlike altında olan *Arum balansanum*, *Campanula tomentosa* ve *Verbascum maeandri* bitki türleri alanda bulunmaktadır.
Küçük karabatak (*Phalacrocorax pygmeus*) bu bölgede önemli sayılarda ve düzenli olarak kışlamaktadır. Nesli bölgesel ölçekte tehlike altında olan mahmuzlu kızkuşu (*Vanellus spinosus*) da alanda üremektedir.
ÖDA'da nesli küresel ölçekte tehlike altında olan memeli türlerinden farekuyruklu yediyuvar (*Myomimus roachi*) yaşamaktadır.
Benekli kaplumbağa (*Emys orbicularis*), tosbağa (*Testudo graeca*) ve ev yılanı (*Zamenis situla*) alanda ÖDA kriterini sağlayan önemli sürüngen türleridir. *Aphanius fasciatus* ve Türkiye'ye endemik *Capoeta bergamae*, *Chondrostoma holmwoodii* ve *Knipowitchia ephesi* adlı içsu balıkları ÖDA kriterlerini sağlayan türler arasındadır. Ülkemize endemik büyük esmer (*Maniola megalis*) alanda yaşayan koruma öncelikli kelebek türüdür.
- **Alan Kullanımı:** Deltadaki ana geçim kaynağı tarım faaliyetleridir. Ovada başlıca tarım ürünü pamuktur. Alanın ortasından geniş bir karayolu geçer. Gebekirse Gölü'nde ticari balıkçılık

- yapılır. Nehrin denize döküldüğü yerde yavru balık toplanır. İZSU Ege Bölgesi'nin yıllık su ihtiyacının bir kısmını bu nehirden sağlamaktadır. Ayrıca sulama çalışmaları için nehre dört adet baraj yapılması planlanmaktadır.
- **Tehditler:** Yakınında bulunan turizm merkezleri nedeniyle alan üzerindeki tehditlerin başında, özellikle kıyı kesimlerdeki yoğun yapılaşma baskısı gelir. Deltanın güneyindeki kıyı çayırları üzerine golf sahası yapımı planlanmaktadır. Bölgede yasadışı avcılık yapılmaktadır. Küçük Menderes Havzası'nda bulunan ilçe ve beldelerde faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarının kimyasal atıkları ve bu yerlerdeki evsel atıkların hiçbir arıtma işlemine tabi tutulmadan Küçük Menderes nehrine boşaltılması nedeniyle aşırı derecede kirlenmeden dolayı biyolojik çeşitlilik zarar görmektedir.
 - **Koruma Çalışmaları:** Fransa-Türkiye çevre alanında ikili işbirliği çerçevesinde, Fransa'da yerleşik Uluslararası Su Ofisi'nin katkılarıyla "Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz ve Kuzey Ege Nehir Havzaları Entegre Yönetimi Projesi" Kasım 1997 tarihinde başlatılmıştır. Projenin amacı; tanımlanan bölgede su kaynaklarının entegre yönetimini sağlayabilecek bir model oluşturmaktır. Proje master plan, fizibilite ve yatırımlar olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Proje sonucunda kısa dönem için Küçük Menderes Nehir Havzası'nı da içeren 24 adet eylem programı belirlenmiştir. Bölgede Ege Doğa ve EKGT düzenli olarak kış ortası su kuşu sayımları yapmaktadır.

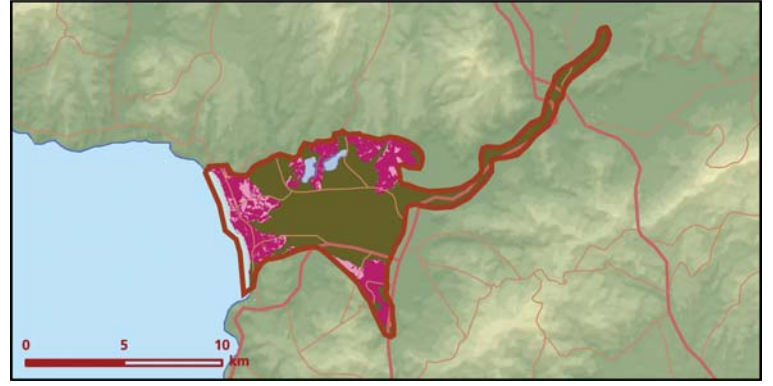
■ Yerel İlgili Sahipleri

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Daire Başkanlığı;
Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi; İzmir Büyükşehir Belediyesi; Selçuk Belediyesi; Selçuk Kaymaklığı; Doğa Demeyi; EgeDoğa Demeyi; Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu (EKGT).

■ H. Çağlar İnce, Burcu Parmak

Küçük Menderes Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

Küçük Menderes Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Arum balansanum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Campanula tomentosa</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Verbascum maeandri</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	35-160 Birey (Kışlama)	CI
<i>Vanellus spinosus</i> - Balkanlar ve Anadolu	0	0	LC	VU	10-13 Çift (Üreme)	B1, CI
 <i>Myomimus roachi</i>	0	0	VU	EN	Var	A1, A2, CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
<i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, CI
<i>Zamenis situla</i>	0	0	DD	LC	Var	CI
 <i>Aphanius fasciatus</i>	0	0	DD	LC	Var	CI
<i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, CI
<i>Chondrostoma holmwoodii</i>	I	0	VU	DD	Var	A1, A2, CI
<i>Knipowitchia ephesi</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2, CI
<i>Leuciscus (Petroleuciscus) smyrnaeus</i>	0	0	—	DD	Var	A2, CI
 <i>Maniola megal</i>	I	0	—	—	Var	A4, CI

Farekuyruklu yediuyur (*Myomimus roachi*) © Laurens Vogelaers

Datça ve Bozburun Yarımadaları

EGE016

Acil
Gerileme (-1)

Datça © Ali İhsan Gökçen

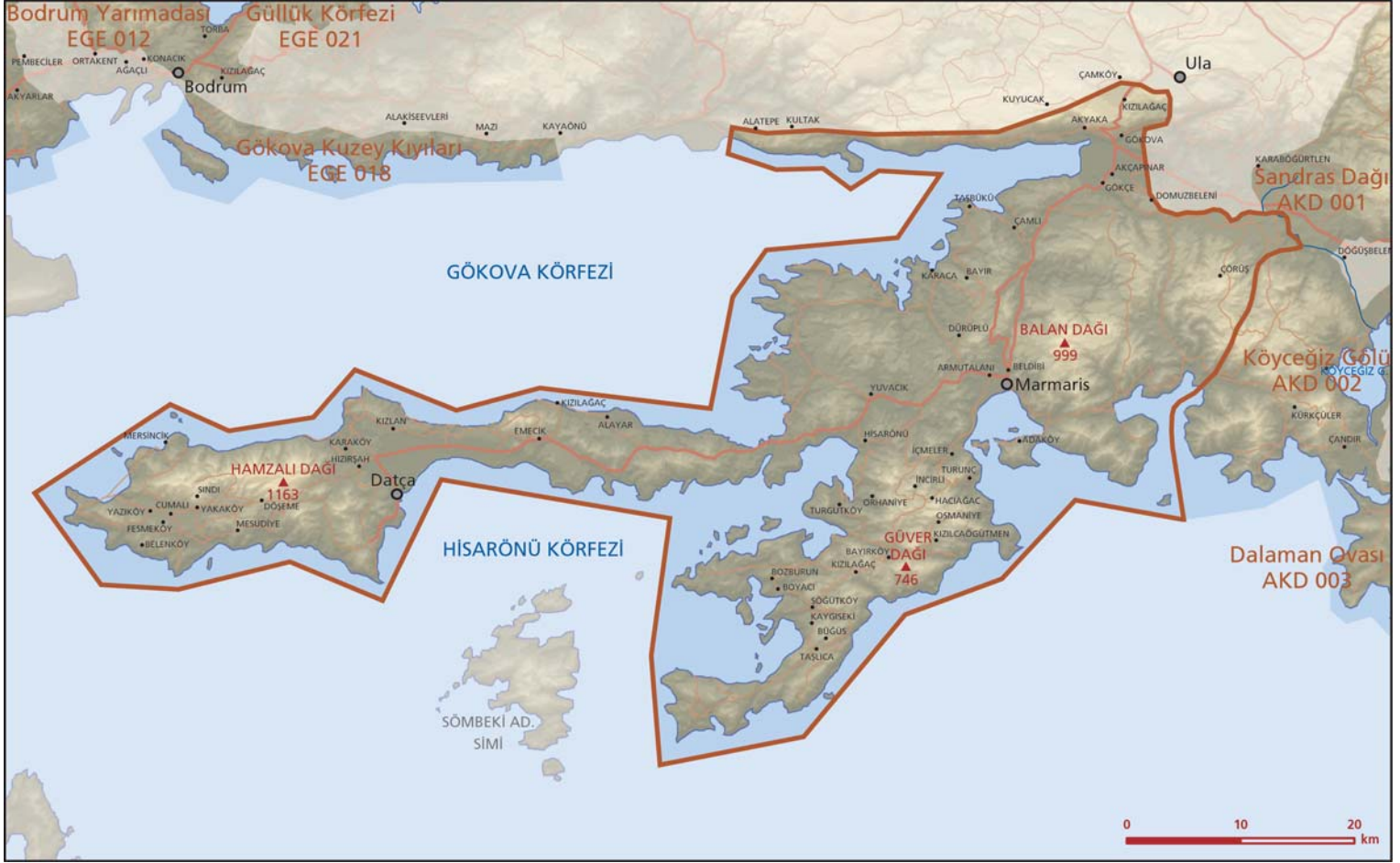
Yüzölçümü : 247684 ha
Boylam : 28,10°D
Enlem : 36,82°K
Yükseklik : 0 m - 1163 m
İl(ler) : Muğla
İlçe(ler) : Muğla merkez, Milas, Ula, Köyceyz, Ortaca, Marmaris, Datça
Koruma Statüleri : Milli park, özel çevre koruma bölgesi, yaban hayatı geliştirme sahası, doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Türkiye'nin güneybatısında Muğla ili sınırları içinde bulunan Datça ve Bozburun yarımadaları ve Marmaris ilçesinin tamamı ile Gökova Körfezi'ni içine alır. Alanın güneydoğu sınırını Köyceğiz Gölü, doğu sınırını ise Sandras Dağı oluşturur. Bölgede irili ufaklı pek çok koy bulunmaktadır. Yarımada dağlık bir yapıya sahiptir. Genel olarak kireç taşından oluşur ve Bozdağ'da (Kocadağ) 1163 metreye kadar yükselir. Yarımada, anakaraya dar ve yüksek serpantin sırtlarla bağlanır.
- **Habitatlar:** ÖDA, Türkiye'de en az bozulmuş alçak arazi Akdeniz bitki örtüsüne ev sahipliği yapmaktadır. Bunlar kireç taşı ve serpantin kayalar üzerinde çok iyi gelişmiş boylu maki, garig, nemli kızılçam ormanları, servi ormanları, sığla orman toplulukları, Datça hurması toplulukları ve kumul bitkileridir. Bakir kıyı ve kumullar deniz canlıları, sarp kayalıklar ise yaban hayatı açısından çok önemlidir.
- **Türler:** Alanda 53 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. ÖDA, Datça hurmasının (*Phoenix theophrasti*) Türkiye'deki en geniş yayılımını barındırmaktadır. ÖDA içerisindeki akarsu kenarları ve nehir yataklarında sığla (*Liquidambar orientalis*) ormanları yaygın olarak gelişmiştir. Karaboğazlı ötlege (*Sylvia rueppellii*) ve boz kirazkuşu (*Emberiza cineracea*) gibi Akdeniz biyom kuş türleri ile ada doğanı (*Falco eleonora*), tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), tavşancıl (*Hieraaetus fasciatus*) ve ada martısı (*Larus audouinii*) bölgede üremektedir. ÖDA'nın kıyı bölümleri Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için son derece önemli üreme ve yaşama alanlarıdır. Bölgede ayrıca dağ keçisi (*Capra aegagrus*), karakulak (*Caracal caracal*) ve su samuru (*Lutra lutra*) yaşamaktadır. Alan, bir çeşit kara semenderi olan *Lyciasalamandra flavimembris* için küresel ölçekte önem taşır. Ekincik kumsalı ise deniz kaplumbağası (*Caretta caretta*) için önemli üreme alanıdır. Dar yayıllı bir kertenkele türü olan Toros kertenkelesi (*Lacerta oertzeni*) bölgede yaşamaktadır. Alan, Osmanlı ateşi (*Lycaena otomana*), karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*), büyük esmer (*Maniola megalis*) ve sarı lekeli zıpzıp (*Thymelicus aetion*) kelebek türleri için önemlidir.

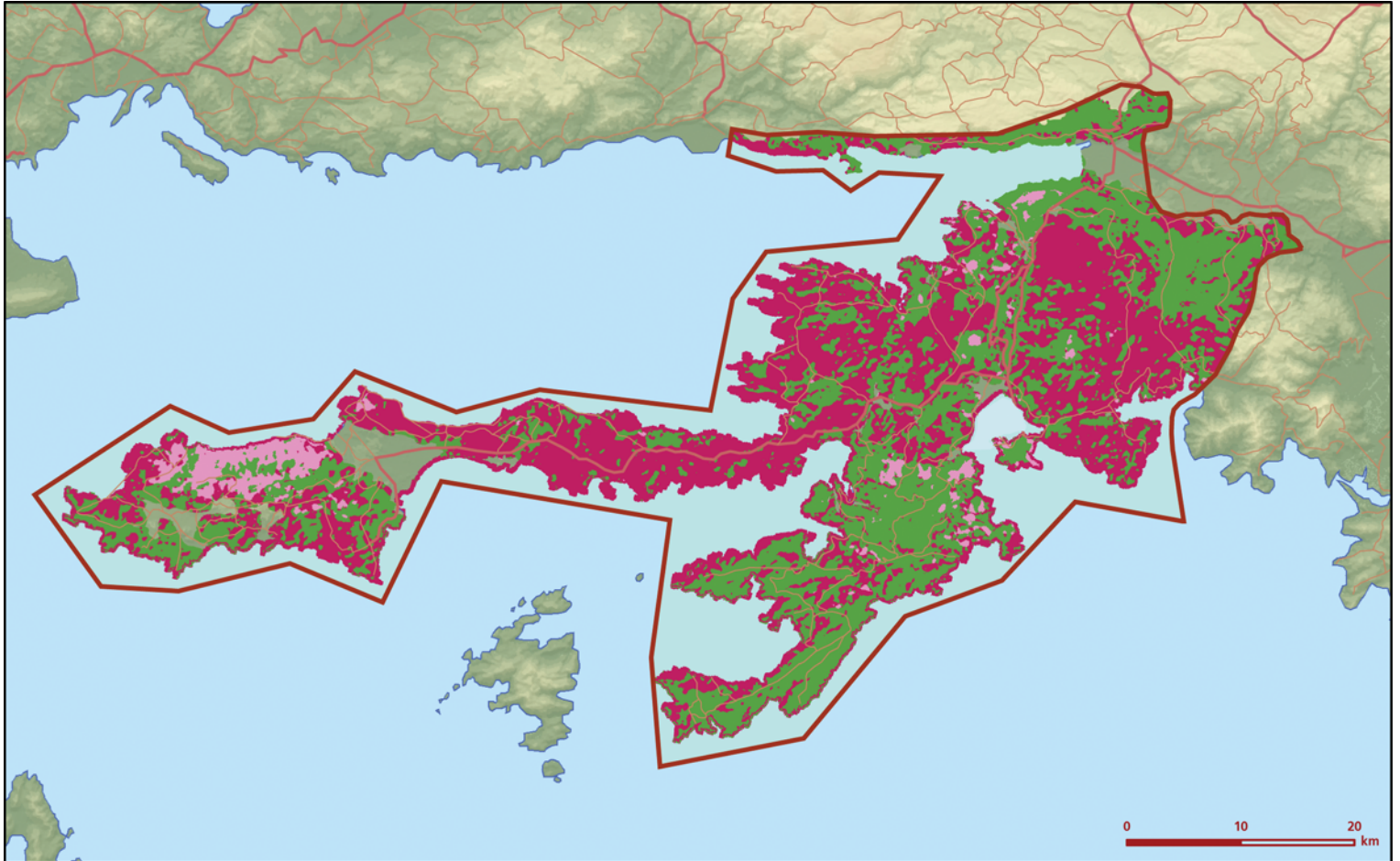
- **Çeriagrion georgifrey** adlı kızböceğinin dünyada yaşadığı önemli alanlardan biridir.
- **Alan Kullanımı:** Yöre halkının ana geçim kaynakları tarım, balıkçılık ve turizmdir. Bölgede tarıma elverişli arazilerin az olması nedeniyle çağlar boyunca bitki örtüsü tahrip edildiğinden ormanlar açılarak tarım arazilerine dönüştürülmüştür. Alanda badem ve zeytin yetiştirilir. Günümüzde denize yakın düzlüklerde turizm geçiş hız kazanmıştır. Orman ürünleri, özellikle defne, kekik, keçiyoynuzu, palamut, narı, adaçayı, yüksük otu, biberiye, pelin otu ve diğer bitkiler toplanarak pazarlanmaktadır. Bölgede arıcılık da yapılır.
- **Tehditler:** ÖDA'nın bakir kıyıları, Ege ve Akdeniz kıyılarındaki turizm amaçlı imara açılmasından dolayı en çok zarar görecektir. Alanın başında gelmektedir. Diğer önemli tehditler orman yangınları, habitatına uygun yapılmayan ağaçlandırma çalışmaları, odun kömürü işletmeciliği, stabilize yol açılması, kum çekimi, asfalt yol genişletme çalışmaları, yasadışı kara avcılığı, plansız yapılaşma, tekne sintinelerinin yasadışı deşarjından kaynaklanan kirliliktir.
- **Koruma Çalışmaları:** Çevre ve Orman Bakanlığı'nca Marmaris Milli Parkı Uzun Devre Gelişme Planı uygulanmaktadır. Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği, Biyo-Gökova: Yerel Çözümlerle Gökova Havzasında Biyolojik Çeşitliliği Koruma ve Artırma Projesini yürütmektedir. Datça Çevre ve Turizm Derneği'nin öncülüğünde Datça Kaymaklığı ve Datça Belediyesi'nin katkılarıyla Gebekum kumsalını korumak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. ÖÇKKB desteğiyle İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesindeki Denizel Biyolojik Çeşitliliğin ve Denizel Çevre Sorunlarının Tespiti projesini yürütmektedir. WWF-Türkiye, Türkiye'deki dokuz sıcak orman noktasından biri olan alanın Milli Park olarak koruma altına alınması için çalışmalar yürütmektedir. SAD-AFAG 1999 ve 2002 yılları arasında, Datça'nın kuzeyinde yer alan Kocadağ eteklerinde kıyıyı takiben açılmaya çalışan stabilize yolu engellemiştir. 2005 yılında ise Akdeniz Foku Bilgi ve Kurtarma Ağı projesini başlatmıştır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Muğla Valiliği; Muğla İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü Marmaris Milli Parklar Mühendisliği; Datça Kaymaklığı; Marmaris Kaymaklığı; Datça Belediyesi; Datça Çevre ve Turizm Derneği; Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği; Doğa Derneği; Doğan Hayatı Koruma Vakfı (WWF-Türkiye); Doğan Hayatı Koruma Derneği; Su Altı Araştırmaları Derneği - Akdeniz Foku Araştırma Grubu (SAD-AFAG).

■ **Başak Avcıoğlu, Cem Orkun Kırac, Yıldırım Lise**

Datça ve Bozburun Yarımadaları önemli doğa alanı topografya haritası

Datça ve Bozburun Yarımadaları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aethionema saxatile ssp. creticum</i>	0	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Alkanna mughlai</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Allium bourgeau ssp. cycladicum</i>	0	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Allium sandasicum</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Alyssum caricum</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Alyssum discolor</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Alyssum pterocarpum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Arenaria saponarioides ssp. saponarioides</i>	1	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Aristolochia guichardii</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Arum creticum</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Arum nickellii</i> - Ege Bölgesi	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Biarum davisii ssp. marmarisensis</i>	1	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Brassica tournefortii</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Bupleurum anatolicum</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Campanula hagiella</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Centaurea austro-anatolica</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Centaurea cariensis ssp. cariensis</i>	1	0	—	VU	Var	B1
<i>Centaurea dichroa</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Centaureum serpenticonia</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Cerastium dominici</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Colchicum lingulatum ssp. rigescens</i>	1	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Coronilla glauca</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Cyclamen trochopteranthum</i>	1	0	—	LC	Var	A2
<i>Eryngium thoriifolium</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Fritillaria forbesii</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Fritillaria mughlai</i> - Anadolu	0	0	—	CR	Var	B1
<i>Fritillaria sibthorpiana ssp. sibthorpiana</i>	1	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Gypsophila confertifolia</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Limonium effusum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Linum arboreum</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Liquidambar orientalis</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, A2
<i>Muscari macrocarpum</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Phoenix theophrasti</i>	0	0	NT	EN	Var	A2, B1
<i>Quercus aucheri</i>	1	0	NT	NT	Var	A2
<i>Rhamnus pichleri</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Roemeria carica</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Rostraria obtusiflora ssp. amblyantha</i>	0	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Rosularia serpentina</i>	1	0	—	—	Var	A2
<i>Sedum eriocarpum ssp. caricum</i>	1	0	—	EN	Var	B1
<i>Sideritis albiflora</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Silene sordida</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Silene tunicoides</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Silene urvillei</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Stachys chamosericea</i>	1	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Symphytum circinale</i>	1	0	—	DD	Var	A2
<i>Thlaspi carienne</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2

	Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	<i>Tordylium brachytaenium</i>	I	I	–	EN	Var	A1, A2
	<i>Tordylium ebracteatum</i>	I	I	–	CR	Var	A1, A2
	<i>Tulipa saxatilis</i>	0	0	–	VU	Var	A2, B1
	<i>Verbascum cariense</i>	I	0	–	NT	Var	A2
	<i>Verbascum mykales</i>	I	0	–	VU	Var	A1, A2
	<i>Verbascum propontideum</i>	I	0	–	VU	Var	A1, A2
	<i>Verbascum renzii</i>	I	0	–	NT	Var	A2
	<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Circaetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	B1, CI
	<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Emberiza caesia</i>	0	0	LC	LC	Var (1996 Üreme)	CI
	<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (1996 Üreme)	CI
	<i>Falco eleonorae</i>	0	0	LC	LC	10-15 Çift (2004 Üreme)	CI
	<i>Halcyon smyrnensis</i> - Anadolu	0	0	LC	EN	1 Çift (Üreme)	B1, CI
	<i>Hieraetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	2-3 Çift (Üreme)	B1, CI
	<i>Hippolais olivetorum</i>	0	0	LC	LC	Var (1996 Üreme)	CI
	<i>Lanius nubicus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Larus audouinii</i>	0	0	NT	(NT)	20-30 Çift (Üreme)	CI
	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	25-35 Çift (Üreme)	CI
	<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Yaygın (Üreme)	CI
	<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	CI
	<i>Capra aegagrus</i>	0	0	VU	–	Var	A1, CI
	<i>Caracal caracal</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	B1, CI
	<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	–	Var	CI
	<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, CI
	<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, CI
	<i>Lyciasalamandra flavimembris</i>	I	0	EN	EN	Var	A1, A2, A4, CI
	<i>Caretta caretta</i>	0	0	EN	(EN)	20 yuva	A1, CI
	<i>Caretta caretta</i> - Akdeniz	0	0	EN	(EN)	20 yuva	B1, CI
	<i>Lacerta oertzeni</i>	0	0	–	LC	Var	A2, A4, CI
	<i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, CI
	<i>Archon apollinus</i> - Anadolu	0	0	–	EN	Var	B1, CI
	<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	B1
	<i>Lycaena ottomana</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
	<i>Lycaena ottomana</i> - Güney Anadolu	0	0	VU	VU	Var	B1, CI
	<i>Maniola megalis</i>	I	0	–	–	Var	A4, CI
	<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	–	EN	Var	B1, CI
	<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	B1
	<i>Ceragrion georgifreyi</i>	0	0	–	NT	Var	A2, A4, CI

Akbük Kıyıları

EGE017

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Didim - Akbük Kıyıları © Cenik Durmuşkahya

Yüzölçümü : 15484 ha
Boylam : 27,44°D
Enlem : 37,30°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

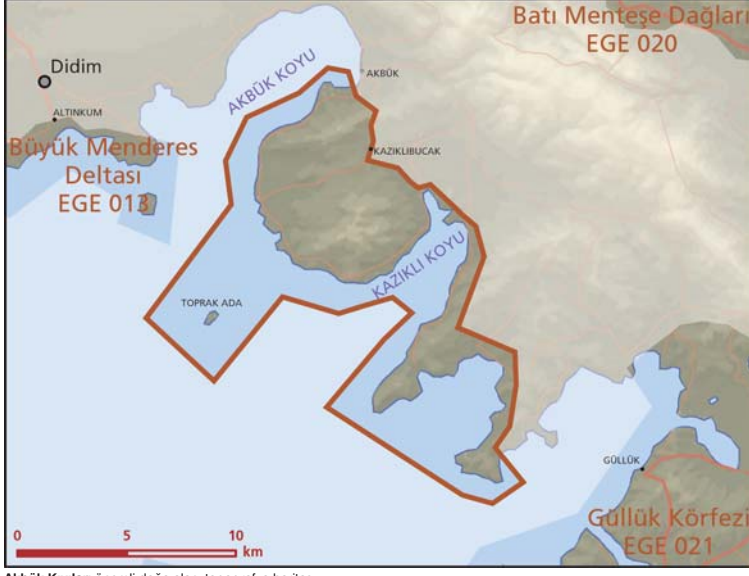
Yükseklik : 0 m - 410 m
İl(ler) : Muğla
İlçe(ler) : Milas

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Güllük ile Akbük beldeleri arasında bulunmaktadır. ÖDA'da kıyı şeridi boyunca üç yarımada ve iki koy yer almaktadır. Kıyı alanı boyunca herhangi bir yerleşim alanı olmamakla birlikte alanın doğal yapısını bozacak yoğunluk ve nitelikte olmayan müferit yapılaşmalar mevcuttur. Kıyıları genellikle kızılçam ormanları ve maki toplulukları ile kaplı olup kayalık yapıya sahiptir. Yer yer kumsallar ve tarım arazileri mevcuttur. Sahil şeridi boyunca kıydan içeriye gidildikçe düşük rakımlı tepeler yükselir.
- **Habitatlar:** ÖDA; büyük çoğunluğu kızılçam ormanları ve Akdeniz maki toplulukları ile kaplı kıyı ve deniz ekosisteminin oluşmaktadır. Kıyılarda yer yer sebze ve meyve yetiştirilen tarım alanları da bulunmaktadır.
- **Türler:** ÖDA, Akdeniz foku (*Monachus monachus*) için bölgedeki en önemli alanlardan biridir. ÖDA kriterlerini sağlamamakla birlikte alanda nesli dünya ölçeğinde tehlikedeki küçük kerkenez (*Falco naumanni*) ve deniz kaplumbağası (*Caretta caretta*) görülmektedir.
- **Alan Kullanımı:** Alandaki en önemli insan faaliyeti, kıyıya yakın sığ alanlardaki (20-50 metre derinlik üzerine kurulu) balık çiftlikleridir. Küçük kafeslerden oluşan çok sayıda balık çiftliğinde çupra (*Sparus aurata*) ve levrek (*Dentex dentex*) üretilmektedir. Ayrıca, civar ilçe ve köylerdeki küçük kıyı balıkçıları, bırakma ağcılığı ve paraketa yöntemleri ile balıkçılık yaparlar. Bunun yanı sıra kıyılarda az da tarım yapılmaktadır.
- **Tehditler:** Bölgedeki en önemli tehdit, alanın önemli bölümünü kaplayan arkeolojik ve/veya doğal sit alanlarının statülerinin kaldırılması ya da derecelerinin düşürülerek yapılaşmaya olanak tanınmasıdır. Bunun sonucunda gerek bölgeden gerekse büyük şehirlerden yatırımcıların kıyılarda yazlık kooperatif evleri veya turistik tesis inşa etmeleri kaçınılmaz olacaktır. Alanda, trol ve gırgır teknelerinin Tanım ve Köyişleri Bakanlığı koordinasyonunda bir komisyon tarafından düzenlenen su ürünleri sirküleri kurallarına aykırı kıyıya yakın avlanmalar sonucunda, deniz ekosistemi, dip yapısı zarar görmekte ve balık stoklarında azalma meydana gelmektedir. Seyrek de olsa, balık çiftliklerine saldıran Akdeniz foklarının çiftlik sahipleri veya çalışanları tarafından öldürülme ihtimali vardır.

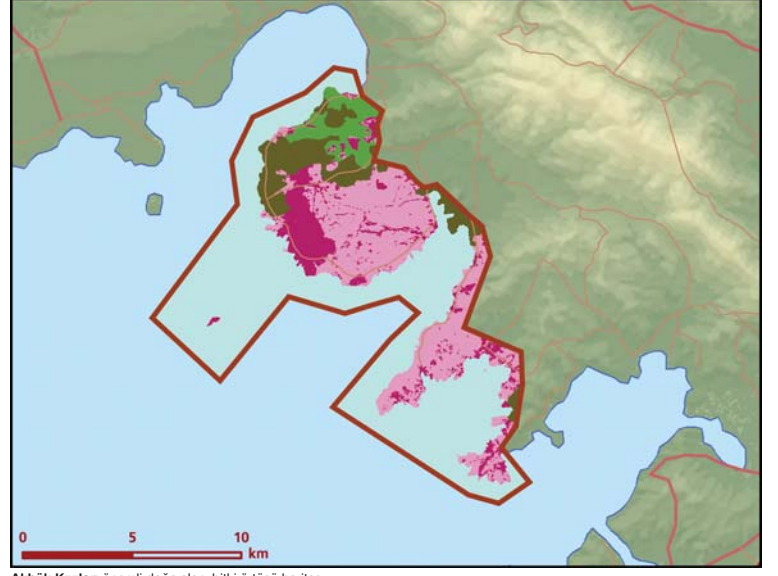
- Ayrıca, kısmen alan içinde kalmakla birlikte, ÖDA'ya doğu yönünden bitişik Güllük Körfezi'nde liman içinde demirleyen yük gemilerinin yağlı atıklarından kaynaklanan deniz kirliliğinin yayılma ve artma riski vardır. Muğla Üniversitesi'nin Güllük Körfezi'nde yaptığı hidrokarbon ölçümlerinde, Güllük Körfezi dahilinde birçok noktada normal seviyelerin üstünde petrol kirlilikleri ölçülmüştür.
- **Koruma Çalışmaları:** SAD-AFAG'ın 1999 yılında başlayan girişimleri ve ilgili üniversitelerin destekleri ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2001 yılında, Ayvalık bölgesi hariç tüm ülke kıyılarında tratayı yasaklamış olup bunun olumlu etkileri bölgeye de yansımıştır. SAD-AFAG, Akdeniz foku saldırılarından dolayı kafesleri zarar gören ve balık kaybına maruz kalan balık çiftliklerini yerinde ziyaret etmiş ve saldırılara karşı en etkin koruma yöntemi olarak koruma ağı kullanılmasını önermiş ve gönüllü danışmanlık hizmetleri ile ağ serme ve kontrol etme teklifini getirmiştir. Alanın çok yakınındaki Güllük Körfezi'nde demirleyen yük gemilerinin oluşturduğu deniz kirliliği sorunu yerel halk tarafından destekleyici bilgi ve belgelerle Denizcilik Müsteşarlığı'na iletilmiştir. Bunun sonucunda, geçtiğimiz senelerde liman alanı içinde demirleyen gemilerden kaynaklanan deniz kirliliği ve demirde bekleyen gemilerin birikmesi sorunu belli zamanlarda ortadan kalkmış olmakla birlikte sorun ara ara tekrar eski boyutlarına kavuşmaktadır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü; Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Sualtı Araştırmaları Derneği; Muğla Üniversitesi.

■ **Cem Orkun Kırac, Gül Moran**

Akbük Kiyıları önemli doğa alanı topografya haritası

Akbük Kiyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	AI, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI

Gökova Kuzey Kıyıları

EGE018

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Sumru (*Sterna hirundo*) © Tamer Zeybek

Yüzölçümü : 18347 ha
Boylam : 27,59°D
Enlem : 36,99°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 450 m
İl(ler) : Muğla
İlçe(ler) : Milas, Bodrum

- **Alanın Tanımı:** Gökova Körfezi'nin kuzeybatısında yer alan ÖDA, Bozalan-Kayaönü köyü ile Bodrum arasında kalan kıyı bölgesini içerir. İrili ufaklı koylardan oluşan alan içerisinde ana karaya yakın Karaada ve Orak Adası yer alır.
- **Habitatlar:** Alanın geneli kıyı ve deniz ekosistemidir. Kıyının büyük çoğunluğu kayalıktır ve yer yer kıyı mağaraları içerir. Kıyı çizgisinin iç kesimi ağırlıklı olarak tipi Akdeniz maki toplulukları ile ve kısmen kızılçam ormanlarıyla kaplıdır.
- **Türler:** ÖDA'nın kıyılarındaki mağaralar ve adalar Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için önemli yaşam ve potansiyel üreme alanlarıdır. Gerek anakara kıyısında gerekse adalarda fok mağaraları bulunmakta ve foklar bu bölgede dalgıçlar tarafından sıklıkla görülmektedir. Alanda Türkiye'ye endemik Halikarnas esmeri (*Maniola halicarnassus*) adlı kelebek türü yaşamaktadır.
- **Alan Kullanımı:** Alan Bodrum ilçesine yakınlığından dolayı yoğun olarak günübirlik turizm amacıyla kullanılmaktadır. Günübirlik ve mavi yolculuk tekne turlarının uğrak noktası olan bölge dalış ve hemen tüm su sporlarının yapıldığı bir alandır. Bodrum Kupası yelken yarışları burada yapılmaktadır.
- **Tehditler:** ÖDA kıyıları, Ege ve Akdeniz kıyılarının sit derecelerinin kaldırılması veya düşürülmesi ile turizm amaçlı imara açılması tehdidinin en çok zarar vereceği alanların başında gelmektedir. Alandaki yat ve gezinti teknesi yoğunluğu çok yüksektir. Su sporları, özellikle Karaada'daki mağara dalışlarının ve Bodrum – Orak Adası arasındaki yoğun su sporlarının fokları olumsuz etkilediği düşünülmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** SAD-AFAG 1990'lı yıllarda yerel STK'larla birlikte Karaada'nın turizm alanı olarak yapılaşmasına karşı kampanya yürütmüş ve başarılı olmuştur. Yine SAD-AFAG ve yerel demekler tarafından ÖDA'da bir dizi envanter çalışması yapılmıştır.

Yerel İlgili Sahipleri

Muğla Valiliği; Bodrum Kaymaklığı; Bodrum Belediyesi, Sualtı Araştırmaları Derneği – AFAG; Bodrumlu Gönüllüler Derneği; Bodrum Yerel Gündem 21; Bodrum Denizciler Dayanışma Derneği.

■ Cem Orkun Kırac, Yıldray Lise, Yalçın Savaş

Gökova Kuzey Kıyıları önemli doğa alanı topografya haritası

Gökova Kuzey Kıyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1
 <i>Maniola halicarnassus</i>	1	0	—	—	Var	A2, A4, C1

Bafa Gölü

EGE019

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Bafa Gölü © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 17660 ha
Boylam : 27,43°D
Enlem : 37,52°K
Koruma Statüleri : Tabiat parkı

Yükseklik : 2 m - 690 m
İl(ler) : Aydın, Muğla
İlçe(ler) : Söke, Didim, Milas

■ **Alanın Tanımı:** Göl, Büyük Menderes Çöküntü havzasının aşağı kısmında ve denize yakın bir alanda yer alır. Uzunluğu 15.4 kilometre, genişliği 4.5 kilometre ve ortalama derinliği iki metre olup en derin yeri 19 metredir. Eski deniz körfezinin ağzının Menderes Irmağı'nın getirdiği alüvyonla kapanıp denizden ayrılmasıyla oluşmuştur ve bu nedenle bir doğal set gölüdür. Göl üzerinde kuşlar için önemli olan İkizce Ada ve Kuyulu Adası bulunmaktadır. Bafa Gölü kıyısında çok sayıda arkeolojik yerleşim alanı bulunmaktadır.

■ **Habitatlar:** ÖDA'nın büyük bir kısmını tatlı-tuzlu su oranı mevsimsel olarak değişen göl yüzeyi oluşturur. Kıyılar akarsuların göl ile buluştuğu noktalarda sazlık ve bataklık, diğer yerlerde ise kayalık ve taşlık yapıdadır. Göldeki adalar ve özellikle bu adalardaki ağaçlar başta balıkçılar olmak üzere su kuşları tarafından üreme alanı olarak kullanılır. Gölün sığ olan batı kıyıları bataklık ve sucul bitkilerle kaplıdır. Alanın çevresindeki bitki örtüsü çoğunlukla zeytin bahçeleri ve yer yer Akdeniz maki ve frigana toplulukları ile dağın kızılcım (*Pinus brutia*) topluluklarından oluşur.

■ **Türler:** Göl çevresinde yaşayan ve nadir bir ters lale türü olan *Fritillaria milasense* ÖDA kriterlerini sağlamaktadır.

Göl ve çevresi su kuşları için önemli üreme ve kışlama alanıdır. Kışın on binlerce sakarameke (*Fulica atra*) ve elmabaş paktı (*Aythya ferina*) burada kışlar. Alanda kuluçkaya yatan önemli türler arasında kaşıkçı (*Platalea leucorodia*), gece balıkçılı (*Nycticorax nycticorax*), erguvani balıkçılı (*Ardea purpurea*), küçük akbalıkçılı (*Egretta garzetta*) ve mahmuzlu kızkuşu (*Vanellus spinosus*) gelir. ÖDA çevresinde bir çift akkuyruklu kartalın (*Haliaeetus albicilla*) üremeye devam ettiği tahmin edilmektedir.

Gölde Büyük Menderes Havzası'na endemik Ulubat balığı (*Acanthobrama mirabilis*) yaşamaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Gölün batısından geçen karayolu boyunca günübirlik kıyı dinlenme tesisleri, Muğla il sınırları içinde yoğunluk kazanır. Gölde yoğun biçimde balıkçılık yapılmaktadır. Güney kıyılarında kırsal kıyı yerleşimleri ve her yıl binlerce turist ziyaret ettiği antik Herakleia, Latnos

ve Myus kentleri yer alır. Gölün kuzey kıyılarındaki düz alanda pamuk tarlaları bulunur. Gölün kurak, taşlık ve meyilli kıyı kesimlerinde zeytinlikler yaygındır. Son yıllarda göl kıyılarında rekreasyonel faaliyetler artış göstermiştir.

■ **Tehditler:** Gölün koruma alanı sınırları içinde büyük tesis bulunmamaktadır. Yasadışı avcılık gölde bannan yaban hayatı açısından ciddi bir tehdittir. Göl kıyısındaki küçük ölçekli konaklama tesislerinin arıtma tesisi yoktur.

ÖDA'nın kuzeybatısındaki sedde, gölün su rejimine müdahale etmekte ve göldeki doğal yaşamı etkilemektedir.

Göl çevresindeki tarım alanlarından dönen sular, gölde kirliliğe neden olmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 2004 yılında Bafa Gölü Tabiat Parkı'nın Uzun Devreli Gelişme Planı hazırlıkları başlatıldı.

Aydın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü alanda özellikle kaçak avcılığın engellenmesi ve orman kayıplarının önlenmesi konusunda çalışmalarına yoğun bir biçimde devam etmektedir.

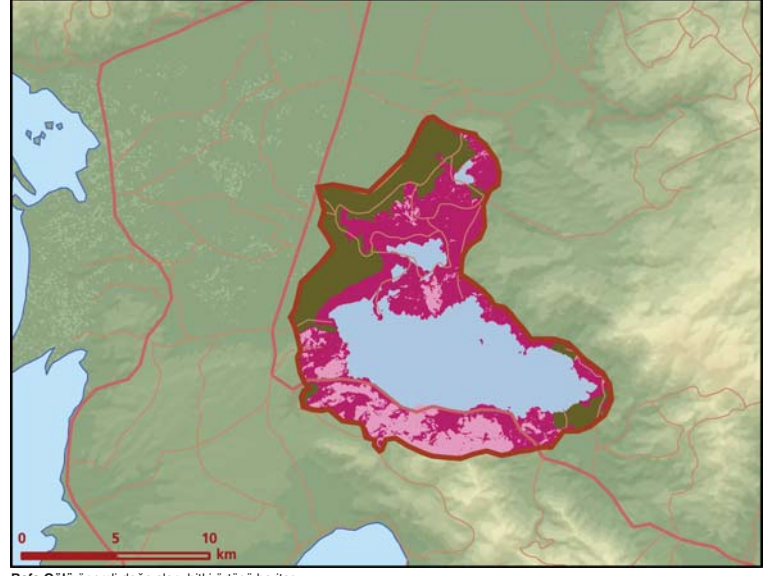
■ Yere İlgili Sahipleri

Aydın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Kuşadası Mühendisliği; Doğa Derneği; Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa); kuş gözlemcisi İstemihan M. Kahraman.

■ İstemihan M. Kahraman, Hakan Körbalta

Bafa Gölü önemli doğa alanı topografya haritası

Bafa Gölü önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Fritillaria milasense</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	B1
 <i>Accipiter brevipes</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	1 Çift (1995 Üreme)	C1
<i>Anas strepera</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	1250 Birey (1989 Kışlama)	B3, C3
<i>Ardea purpurea</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	C1
<i>Aythya ferina</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	13852-27085 Birey (1996 Kışlama)	A3, B3, C3
<i>Burchinus oedinemus</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	VU	Nadir (Üreme)	B1, C1
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	120 Çift (Üreme)	C1
<i>Fulica atra</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	43100-68500 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Glareola pratincola</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	50 Çift (Üreme)	C1
<i>Haliaeetus albicilla</i>	0	0	LC	LC	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Nycticorax nycticorax</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	10-20 Çift (Üreme)	C1
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	25-74 Birey (Kışlama)	A1, B3, C1, C3
<i>Platalea leucorodia</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	C1
<i>Plegadis falcinellus</i> - Ön Asya	0	0	LC	LC	3-5 Birey (Göç)	C1
<i>Sterna hirundo</i> - Güney Avrupa	0	0	LC	LC	50 Birey (Üreme)	C1
<i>Vanellus spinosus</i> - Balkanlar ve Anadolu	0	0	LC	VU	30 Çift (Üreme)	B1, C1
 <i>Acanthobrama mirabilis</i>	1	0	—	—	Var	A2, C1
<i>Capoeta bergamae</i>	1	0	—	VU	Var	A1, C1
<i>Chondrostoma meandrense</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2, C1

Batı Menteşe Dağları

EGE020
Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Batı Menteşe Dağları © Önder Erdem

Yüzölçümü : 142222 ha
Boydam : 27,76°D
Enlem : 37,49°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı

Yükseklik : 10 m - 1422 m

İl(ler) : Aydın, Muğla

İlçe(ler) : Söke, Koçarlı, Çine, Karpuzlu, Yenihisar, Yatağan, Milas

■ **Alanın Tanımı**: ÖDA, Büyük Menderes Nehri'nin batı ucundan güneye doğru uzanan ve en yüksek noktası 1422 metre (Gökbeld Dağı) yüksekliğe sahip üç dağ silsilesini içerir. Alanın batı sınırları Bafa Gölü ve Büyük Menderes Nehri'nden oluşmaktadır. Alanın doğu bölümünde Geyik Barajı yer alır. ÖDA içinde ve çevresinde birçok yerleşim alanı bulunmaktadır.

■ **Habitatlar**: Alanın genelini kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) baskın olduğu maki ve frigana toplulukları kaplar. Alanın ulaşımı zor eğimli yerlerinde kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları görülmektedir. ÖDA'da yaklaşık 20 000 hektarlık alanı kaplayan fıstık çamı (*Pinus pinea*) ormanı bulunmaktadır. Bafa Gölü'nün doğu kıyısındaki Beşpamak Dağları sarp kaya bloklarından oluşan benzersiz bir kaya yapısına sahiptir.

■ **Türler**: Batı Menteşe Dağları dokuz bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bunlar arasında nadir ve nesli tehlike altında olan *Cyclamen mirabile*, *Arenaria cariensis* ve *Silene splendens* gibi türler bulunur. ÖDA, nesli dünya ölçeğinde tehlike altındaki sığla ağacının (*Liquidambar orientalis*) en kuzeydeki yayılış alanıdır.

ÖDA çok sayıda kuş türü için bölgesel ölçekte önem taşımaktadır. Gökdogan (*Falco peregrinus*) ve gökkuzgun (*Coracias garrulus*) bu türlerin başında gelir.

Dar yayıllı ve Akdeniz bölgesine endemik Karya kertenkelesinin (*Lacerta oertzeni*) dünya dağılışında Batı Menteşe Dağları önemli bir yer kaplamaktadır.

ÖDA'nın kuzeyindeki Beşpamak Dağları bugün nesli tükenmiş olduğu tahmin edilen Anadolu porsinin (*Panthera pardus tulliana*) en önemli eski dağılış alanlarından biridir.

Alanın batı sınırını oluşturan Menderes Nehri endemik ve nesli tehlike altında olan *Capoeta bergamae* ve *Chondrostoma meandrense* adlı içsu balıklarına ev sahipliği yapmaktadır.

■ **Alan Kullanımı**: Alanın içindeki ana geçim kaynağı tarımdır. Alanda ağırlıklı olarak zeytincilik ve meyvecilik yapılır. Düz alanlarda pamuk, tütün ve sebze yetiştirilir. Özellikle Koçarlı İlçesi'nde fıstık çamı özel ağaçlandırmaya sahaları bulunur ve bu alanlar ekonomik açıdan önem taşır.

■ **Tehditler**: Alanın farklı bölgelerinde yapımı planlanan altı baraj projesi ÖDA üzerindeki en büyük tehdittir. Alanın batı kısmında yapımı planlanan Derince Barajı, Selimiye yakınlarındaki sığla ağacı topluluklarını tehdit etmektedir. Alanın güney kısmında yapılmakta olan Çine, Hayırlı ve Akgedik barajları önemli doğal ve tarihi alanları yok edecektir.

■ **Koruma Çalışmaları**: İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkililerinin yaptığı denetleme çalışmalarının dışında alan için herhangi bir koruma çalışması bilinmemektedir.

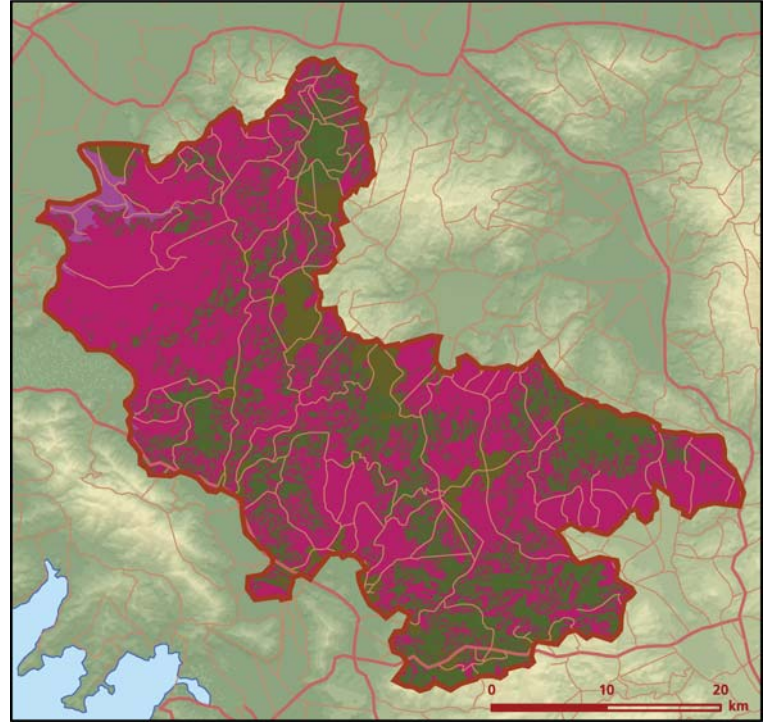
■ Yeri İlgili Sahipleri

Aydın Valiliği; Muğla Valiliği; Söke Kaymaklığı; Koçarlı Kaymaklığı; Çine Kaymaklığı; Karpuzlu Kaymaklığı; Yenihisar Kaymaklığı; Yatağan Kaymaklığı; Milas Kaymaklığı.

■ Yıldırım Lise

Batı Menteşe Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Batı Menteşe Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anthoxanthum aristatum</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Arenaria cariensis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Colchicum chalconicum ssp. punctatum</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Cyclamen mirabile</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Fritillaria milasense</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	B1
<i>Liquidambar orientalis</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, A2
<i>Sedum eriocarpum ssp. caricum</i>	I	0	—	EN	Var	B1
<i>Silene splendens</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Veronica donii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
 <i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Circetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius nubicus</i>	0	0	LC	LC	Var (1996 Üreme)	C1
 <i>Lacerta oertzeni</i>	0	0	—	LC	Var	A2, A4, C1
 <i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, C1
<i>Chondrostoma meandrense</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2, C1

Güllük Körfezi

EGE021

Acil
Gerileme (-1)

Büyük Akbalıkcıl (*Casmerodius albus*) © Ali Atahan

Yüzölçümü : 24280 ha
Boylam : 27,59°D
Enlem : 37,19°K
Koruma Statüleri : Tabiatı koruma alanı

Yükseklik : 0 m - 441 m
İl(ler) : Muğla
İlçe(ler) : Milas, Bodrum

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Muğla merkez ilçesinin yaklaşık 100 kilometre kuzeybatısında yer almaktadır. Bodrum karayolunun batısındaki sulak alanlardan ve tepelerden oluşan kıyı şeridini içerir. Kuzeyde Hamzabey Deresi'nin ve Sarıçay'ın oluşturduğu Güllük Deltası, güneyde ise Milas Tuzla ve Salih Adası'nı içine alır. Güllük Deltası, tam ortasına yapılmış küçük ölçekli havaalanına rağmen karakteristik özelliklerini korumakta ve çevresindeki ova tarımsal amaçlı kullanılmaktadır. ÖDA, en yüksek noktası 441 metre olan alçak dağ sıralarıyla çevrilmiştir.
- **Habitatlar:** Alanda bir tuzlu lagün (Milas Tuzla), iki küçük tatlı su gölü, sazlıklar, deniz börülçesi (*Salicornia*) ve ılgınla (*Tamarix*) kaplı düzlükler, kızılçam ve Halep çamı ormanları, maki toplulukları ve tarım alanları bulunur. Ülkemizde Halep çamının (*Pinus halepensis*) az sayıdaki doğal yayılış alanından biri ÖDA sınırları içerisinde yer alır. Sulak bölgelerde yer yer söğütler görülür. Bunun dışında Milas Tuzla yakınlarından geniş çamur düzlükleri uzanır.
- **Türler:** Alan, ülkemize endemik bir takson olan *Papaver argemone* ssp. *davisii* adlı bitki için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır.
Milas Tuzla, flamingo (*Phoenicopterus roseus*) ve tepeli pelikan (*Pelecanus crispus*) için önemli bir kışlama alanıdır. Güllük Deltası ise İzmir yalıçapkınının (*Halcyon smyrnensis*) batıdaki ender üreme alanlarından birisidir. Alanda küçük bir leylek (*Ciconia ciconia*) kolonisi bulunur. Alandaki kıyılar Akdeniz foku (*Monachus monachus*) için önemli yaşam alanlarıdır. Bölgedeki derelerde su samuru (*Lutra lutra*) bulunur. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan şeritli engerek (*Montivipera xanthina*) ÖDA'daki diğer bir koruma öncelikli türdür.
- **Alan Kullanımı:** Alandaki başlıca insan faaliyeti tarımdır. Delta çevresindeki ovalarda mısır, buğday gibi tarım ürünlerinin yanı sıra narenciye yetiştirilir. Bunun yanı sıra Tuzla çevresinde zeytinlikler bulunur.
Bölgede yapılan dalyan balıkçılığının yanı sıra balık çiftlikleri de bulunur. Sulak alanda ve tepelerde koyun, keçi ve inek yetiştiriciliği yapılır. Güllük, Boğaziçi ve Tuzla civarında turizm gelişmiştir.

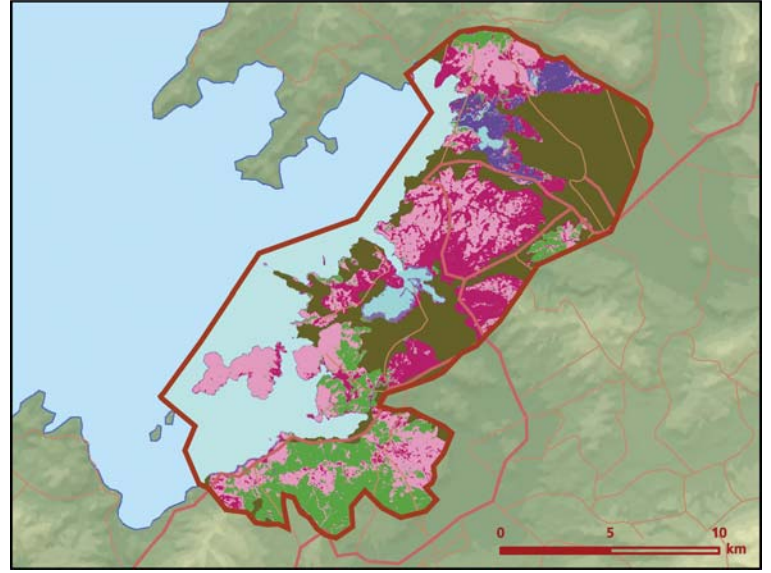
- **Tehditler:** Alanın en büyük sorunlarından biri su rejimine müdahaledir. Son yıllardaki turizm baskısıyla alan golf sahası ve ikinci konut inşaatlarına açık hale gelmiştir.
Güllük Körfezi'nde liman içinde demirleyen yük gemilerinden kaynaklanan kirlilikle ilgili Muğla Üniversitesi'nin körfezde yaptığı hidrokarbon ölçümlerinde, körfez dahilinde birçok noktada normal seviyenin üstünde petrol kirliliği belirlenmiştir. Yakın tarihte Güllük yat limanı inşaatına başlanmıştır.
Yasadışı avcılık ve sazların yakılması ÖDA'yı tehdit eden diğer sorunlardır.
- **Koruma Çalışmaları:** Gökova ve Akyaka'yı Sevenler Derneği ve Gök-Kuş- Ağı Muğla sulak alanlarını izleme ve aktif koruma projesi kapsamında alanda koruma ve izleme çalışmaları yürütmektedir.
Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Derneği'nin desteğiyle Milas Tuzla'nın sulak alan koruma sınırlarını belirlemiştir.
Sualtı Araştırmaları Derneği'nin girişimleriyle geçtiğimiz senelerde körfezde demirleyen gemilerden kaynaklanan deniz kirliliği engellenmiş olmakla birlikte sorun zaman zaman yeniden tekrar eski boyutlarına ulaşmaktadır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Muğla Valiliği; Muğla İl Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Müdürlüğü; Milas Kaymaklığı; Milas Belediyesi; Güllük Belediyesi; Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği; Gök-Kuş-Ağı.

■ **Bahar Suseven**

Güllük Körfezi önemli doğa alanı topografya haritası

Güllük Körfezi önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Papaver argemone ssp. davisii</i>	I	0	—	VU	Var	BI
 <i>Casmerodius albus</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	134-229 Birey (Kışlama)	CI
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	50 Çift (2005 Üreme)	CI
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	25 Çift (Üreme)	CI
<i>Halcyon smyrnensis</i> - Anadolu	0	0	LC	EN	1 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	10-46 Birey (2006 Kışlama)	A1, B3, CI, C3
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	35-441 Birey (Kışlama)	CI
<i>Phoenicopterus roseus</i> - D. Akdeniz	0	0	LC	LC	940-3074 Birey (Kışlama)	B3, CI, C3
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, CI
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
<i>Montivipera xanthina</i>	0	0	CR	LC	Var	A1, CI
 <i>Leuciscus (Petroleuciscus) smyrnaeus</i>	0	0	—	DD	Var	A2, CI

Güllük Körfezi © Cem Orkun Kırac

Nif Dağı

EGE022

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Gökardıç (*Monticola solitarius*) © Özkan Üner

Yüzölçümü : 21398 ha
Boylam : 27,34°D
Enlem : 38,38°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 70 m - 1446 m
İl(ler) : İzmir
İlçe(ler) : Bornova, Kemalpaşa, Buca, Torbalı

■ **Alanın Tanımı:** Nif Dağı, İzmir şehrinin hemen doğu ucunda bulunan bir ÖDA'dır ve İzmir'i Ankara'ya bağlayan karayolunun güneyinde yer alır. Bornova düzlüğünden hızla yükselen dağ, pek çok akarsu ile sarp vadilere ayrılmıştır ve geniş kayalık alanlar içerir. İzmir'e yakınlığına rağmen Akdeniz orman ve maki topluluklarının iyi korunmuş örneklerini içerir.

■ **Habitatlar:** Alan, Akdeniz bitki örtüsünün tipik örneklerini içerir. Alçaktan yükseğe doğru sırasıyla frigana toplulukları, kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) baskın olduğu makilikler, kızılçam ormanları, karaçam ormanları ve dağın zirvesini kaplayan yüksek dağ çayırları ÖDA'daki temel yaşam alanlarını oluşturmaktadır.

■ **Türler:** Alanda bu güne kadar kaydedilmiş 600'den fazla bitki taksonunun 21'i ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bunlardan ikisinin - *Centaurea zeybekii* ve *Minuartia nifensis* – bilinen dünya dağılımı Nif Dağı ile sınırlıdır.

ÖDA, pürüzlü semender (*Triturus karelinii*) için bölgesel ölçekte önem taşır.

Şeritli engerek (*Montivipera xanthina*) ve ev yılanı (*Zamenis situla*) alanda korumada öncelikli sürünen türleridir.

Capoeta bergamae adlı içsu balığı, Türkiye'ye endemik ve nesli tehlikedeki bir türdür ve bu nedenle ÖDA kriterlerini sağlamaktadır.

Nesli bölgesel ölçekte tehlike altındaki karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*), Himalaya mavi kelebeği (*Pseudophilotes vicrama*) ve sarı lekeli zıpzıp (*Thymelicus acteon*) alandaki önemli kelebek türleridir.

■ **Alan Kullanımı:** ÖDA'daki en yaygın kullanım şekli ormancılıktır. Dağın alçak kesimlerinde ise tarım ve hayvancılık faaliyetleri yürütülmektedir. Öte yandan, alanın çevresinde birçok yerleşim yeri bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Kemalpaşa ilçesi sanayi açısından gelişmiş bir yerdir.

■ **Tehditler:** İzmir'in bu bölgeye doğru büyümesi ÖDA üzerindeki tehditlerin başında gelmektedir. Alanın karşılaştığı diğer büyük sorunlar arasında özellikle yaz aylarında görülen orman yangınları gelmektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

Ev yılanı (*Zamenis situla*) © Bayram Göçmen

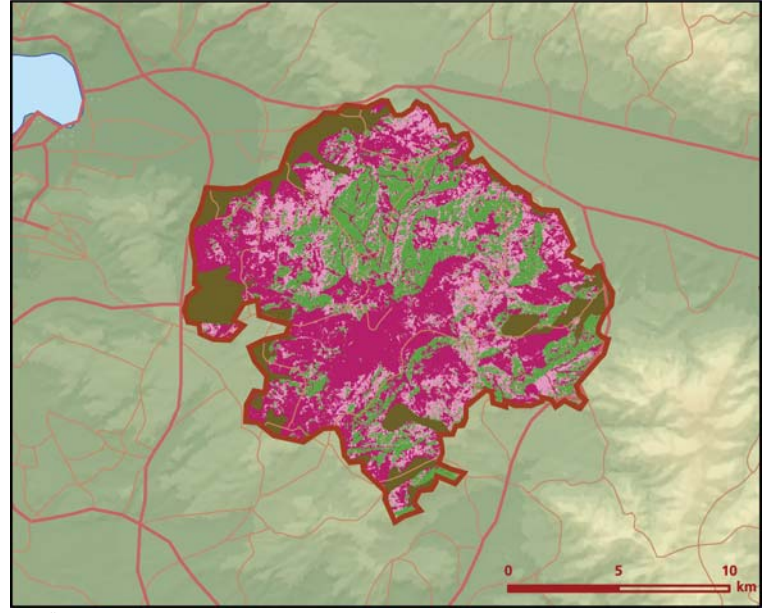
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kemalpaşa Kaymakamlığı; Bornova Kaymakamlığı.

■ **Bahtiyar Kurt**

Nif Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

Nif Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alopecurus davisii</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Arenaria sipylea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Asperula daphneola</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Bromus sipyleus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Bunium pinnatifolium</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Centaurea polyclada</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Centaurea sipylea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Centaurea zeybekii</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Chionodoxa forbesii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Cirsium sipyleum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Galium campanelliferum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Galium tmoleum</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Minuartia nifensis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Oenanthe pinnatifolium</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Salvia smyrnea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Satureja parnassica ssp. sipylea</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Silene sipylea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Tragopogon subacaulis</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Velezia pseudorigida</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Verbascum smyrnaeum</i>	I	0	—	DD	Var	A2
<i>Verbascum trapifolium</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Montivipera xanthina</i>	0	0	CR	LC	Var	A1, CI
<i>Zamenis situla</i>	0	0	DD	LC	Var	CI
 <i>Capoeta bergamae</i>	I	0	—	VU	Var	A1, CI
 <i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI

Spil Dağı

EGE023

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Crocus flavus ssp. flavus © Önder Erdem

Yüzölçümü : 26449 ha
Boylam : 27,42°D
Enlem : 38,53°K
Yükseklik : 50 m - 1513 m
İl(ler) : İzmir, Manisa
İlçe(ler) : Manisa merkez, Bornova, Kemalpaşa
Koruma Statüleri : Milli park, arkeolojik sit alanı

- **Alanın Tanımı:** Spil Dağı, İzmir ilin doğusunda ve Manisa il merkezinin güneyinde yer alan bir ÖDA'dır. Alanın güneybatı sınırını Kemalpaşa deresi, doğu sınırını ise Yamanlar Dağı oluşturmaktadır. ÖDA'nın orta bölümünde Spil Dağı Milli Parkı yer alır. Kuzeydoğuda Sülüklü Göl adında küçük bir sulak alan bulunur. Dağı çok sayıda vadiye ayıran akarsuların kalker serilerinin altını eritip oymaları ile çok sayıda mağara oluşmuştur. Bunların en büyüğü "Paşaini" Mağarası'dır.
- **Habitatlar:** ÖDA'daki bitki örtüsü batı Ege'deki pek çok dağ silsilesine benzer şekilde maki topluluklarından karaçam ormanlarına doğru değişen ağaç ve çalı birliklerini içerir. Dağın alçak kesimlerinde kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) baskın olduğu maki toplulukları uzanır. Bunu kızılçam, meşe ve karaçam ormanları takip eder. En yüksekte ise Akdeniz tipi yüksek dağ çayırları bulunur. Dik kayalıklar ve çok sayıda mağara içeren nehir vadileri bölgedeki yaban hayatı için büyük önem taşır.
- **Türler:** Spil Dağı sahip olduğu bitki türleri nedeniyle büyük önem taşır. ÖDA'daki 13 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Yaygın bir tür olduğu için ÖDA kriterlerini sağlamamakla birlikte Manisa lalesi (*Tulipa orphanidea*) alanın korunması için bir bayrak tür olmuştur.
Alan, Anadolu sıvacısı (*Sitta krueperi*), gökdoğan (*Falco peregrinus*) ve pürtlüklü semender (*Triturus karelinii*) için bölgesel ölçekte önem taşır. Ev yılanı (*Zamenis situla*) alandaki korumada öncelikli sürüngen türlerindendir.
Nesli bölgesel ölçekte tehlike altındaki karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*), Himalaya mavi kelebeği (*Pseudophilotes vicrama*) ve sarı lekeli zıpzıp (*Thymelicus acteon*) alandaki önemli kelebek türleridir.
- **Alan Kullanımı:** Alan, Manisa ve çevre illerden gelen ziyaretçiler tarafından hem günübirlik hem de daha uzun süreli ziyaret amacıyla kullanılır. Spil Dağı Milli Parkı en çok ziyaretçi alan bölgedir. Spil Dağı'nın Milli Park sınırı dışında kalan bölgelerinde ormancılık, tarım ve hayvancılık

faaliyetleri yürütülmektedir.

- **Tehditler:** ÖDA içinde yer alan Spil Dağı Milli Parkı yoğun ziyaretçi sayısını kaldırmamaktadır. Yaz aylarında piknik amacıyla ateş yakılması ÖDA'daki orman yangını riskini artırmaktadır. Alan, Manisa kent merkezinin bitişiğindedir ve bu nedenle şehrin tüm olumsuz etkilerine açıktır. Manisa kent merkezinde kış aylarında fosil yakıt kullanımının artmasıyla ÖDA'da da hava kirliliği oluşmaktadır.
- **Koruma Çalışmaları:** Spil Dağı Milli Parkı'nın Uzun Devre Gelişme Planı çerçevesinde yönetim uygulamaları yapılmaktadır. Ayrıca Manisa Valiliği önderliğinde Spil Dağı imar planı oluşturulmaya başlanmıştır.
Manisalılar Mesir ve Dayanışma Derneği, üniversitelerle işbirliği içerisinde Atalanı mevkiinde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından tahsis edilen bir alanda Manisa lalesi yetiştirip çoğaltmak amacıyla çalışmaktadır.

Kayabaşı Canyon © Cenk Durmuşkahya

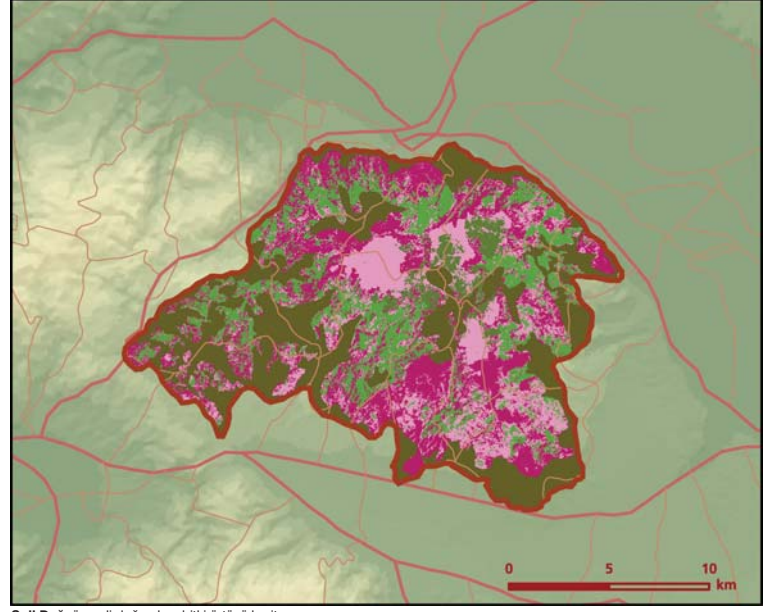
■ Yere İliği Sahipleri

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Manisa Valiliği; Manisa İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Manisalılar Mesir ve Dayanışma Derneği

- Damla Akıldız, Murat Bozdoğan, Yıldray Lise

Spil Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

Spil Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anthriscus tenerima</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Arenaria sipylea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Asperula lilaciflora</i> ssp. <i>lilaciflora</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Asperula nitida</i> ssp. <i>hirtella</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Bromus sipyleus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Centaurea sipylea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Cirsium sipyleum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Echinophora trichophylla</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Haplophyllum megalanthum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hesperis balansae</i> ssp. <i>balansae</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Satureja parnassica</i> ssp. <i>sipylea</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Silene sipylea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Tragopogon subcaulis</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	C1
 <i>Zamenis situla</i>	0	0	DD	LC	Var	C1
 <i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1

Boz Dağlar

EGE024

İzlenmesi Gerekli
Gerileme (-1)

© Cenk Durmuşkâhya

Yüzölçümü : 236126 ha

Boylam : 27,98°D

Enlem : 38,34°K

Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 40 m - 2159 m

İl(ler) : İzmir, Manisa

İlçe(ler) : Salihli, Ahmetli, Turgutlu, Alaşehir, Kemalpaşa, Ödemiş, Bayındır, Sangöl, Kiraz, Torbalı, Tire

■ **Alanın Tanımı:** Boz Dağlar, Gediz ve Küçük Menderes nehirlerinin oluşturduğu ovaların arasında kalmış bir dağ kütlesidir. Etrafı birçok ilçe merkeziyle çevrilmiş olan Boz Dağlar Ege bölgesinin en büyük dağ silsilesidir. Alanda yer alan Kelebek, Keleş, Alaşehir, Medet, Şahyar ve Derbent çayı ÖDA'daki en önemli su kaynaklarıdır. Deniz seviyesinden 2 bin metrenin üzerine kadar yükselen bu büyük dağ kütlesi Akdeniz'e özgü pek çok bitki topluluğunu, bunun yanında, Avrupa – Sibiry'a bitki coğrafyasına ait bazı bitki türlerini barındırır.

■ **Habitatlar:** Alan bölgedeki diğer dağlara benzer şekilde kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) baskın olduğu makilik alanları, kızılçam ormanlarını, daha yükseklerde ise meşe ve karaçam ormanlarını barındırır. Ağaç sınırının üzerinde ise yüksek dağ çayırları uzanır. Dağın orta kesimlerinde küçük bir göl bulunur ve bu bölgedeki uygun alanlarda doğal kestane toplulukları yer alır.

■ **Türler:** Boz Dağlar, bitkiler açısından bölgenin en iyi çalışılmış alanlarının başında gelir. Bölgede ülkemize endemik birçok bitki türü bulunmaktadır. Alandaki 38 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bu türlerden *Anthemis xylopoda*, *Chionodoxa luciliae*, *Hieracium troleum* ve *Ornithogalum improbum*'un bilinen dünya dağılımı Boz Dağlar ile sınırlıdır.

Alan yırtıcı kuş türleri ve orman kuşları açısından önemlidir. ÖDA'da üreyen kuş türleri arasında kızıl şahin (*Buteo rufinus*) ve yılan kartalı (*Circaetus gallicus*) bulunur.

Akdeniz ve Ege Bölgesi'nde çok az yerde dağılım gösteren karaca (*Capreolus capreolus*) alanda bulunan önemli memeli türlerindendir. Küçük kızılcık fare (*Microtus subterraneus*) adlı küçük kemirgen türünün bu ÖDA'ya has kopuk bir popülasyon bulunur.

Pürtlüklü semender (*Triturus karelinii*) alandaki önemli çift yaşamlı türüdür.

ÖDA, nesli küresel ölçekte tehdit altında olan apollo (*Parnassius apollo*) ve bölgesel ölçekte tehlike altında olan karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*) ve Himalaya mavi kelebeğine (*Pseudophilotes vicrama*) ev sahipliği yapar.

■ **Alan Kullanımı:** Alan birçok yerleşim yeriyle çevrilmiş durumdadır ve yerleşim yerlerinin yakınları tarım amacıyla yoğun olarak kullanılmaktadır. Üretilen tarım ürünlerinin başında patates ve domates gelmektedir. Boz Dağların özellikle yüksek kesimlerinde otlatma faaliyetleri devam etmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda alanda bir kayak tesisi kurulmuş ve kış aylarında işletime açılmıştır. Alan yapısı itibarıyla çok kar tutmadığından kayak tesislerinin kullanımı sınırlı kalmıştır. Kayak tesislerin açılmasını takiben alanda ikinci konut yapılaşması da büyük oranda artmıştır. Boz Dağlar bölge halkı tarafından piknik ve mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

■ **Tehditler:** Alandaki tehditlerin başında plansız yapılaşma gelmektedir. Bölge halkı tarafından yoğun olarak kullanılan alandaki insan baskısı gittikçe artmaktadır. Kayak merkezi yapımı alandaki yapılaşmayı daha da artırmıştır.

ÖDA'nın özellikle orta kısımları tarımsal amaçlı kullanılmakta ve kullanılan alan miktarı her geçen gün artmaktadır. Bölgede iğne yapraklı ormanlar yakacak ve inşaat amaçlı olarak kesilmektedir. Otlatma faaliyetleri de özellikle alanın yüksek bölgelerindeki bitki örtüsü üzerinde baskı oluşturmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanın bir kısmı doğal sit alanı olmakla birlikte bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

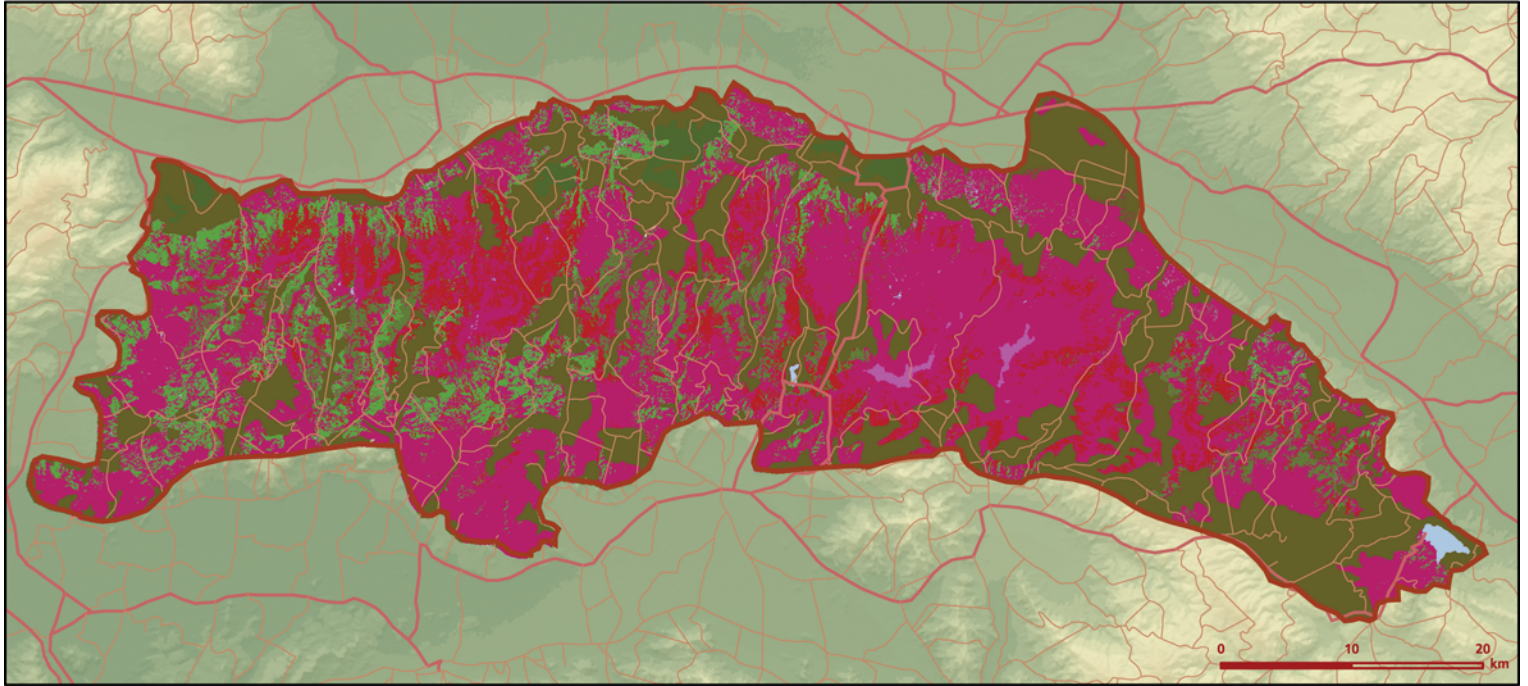
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Manisa İl Çevre ve Orman Müdürlüğü.

■ **Halil Fide, Bahtiyar Kurt**

Boz Dağlar önemli doğa alanı topografya haritası

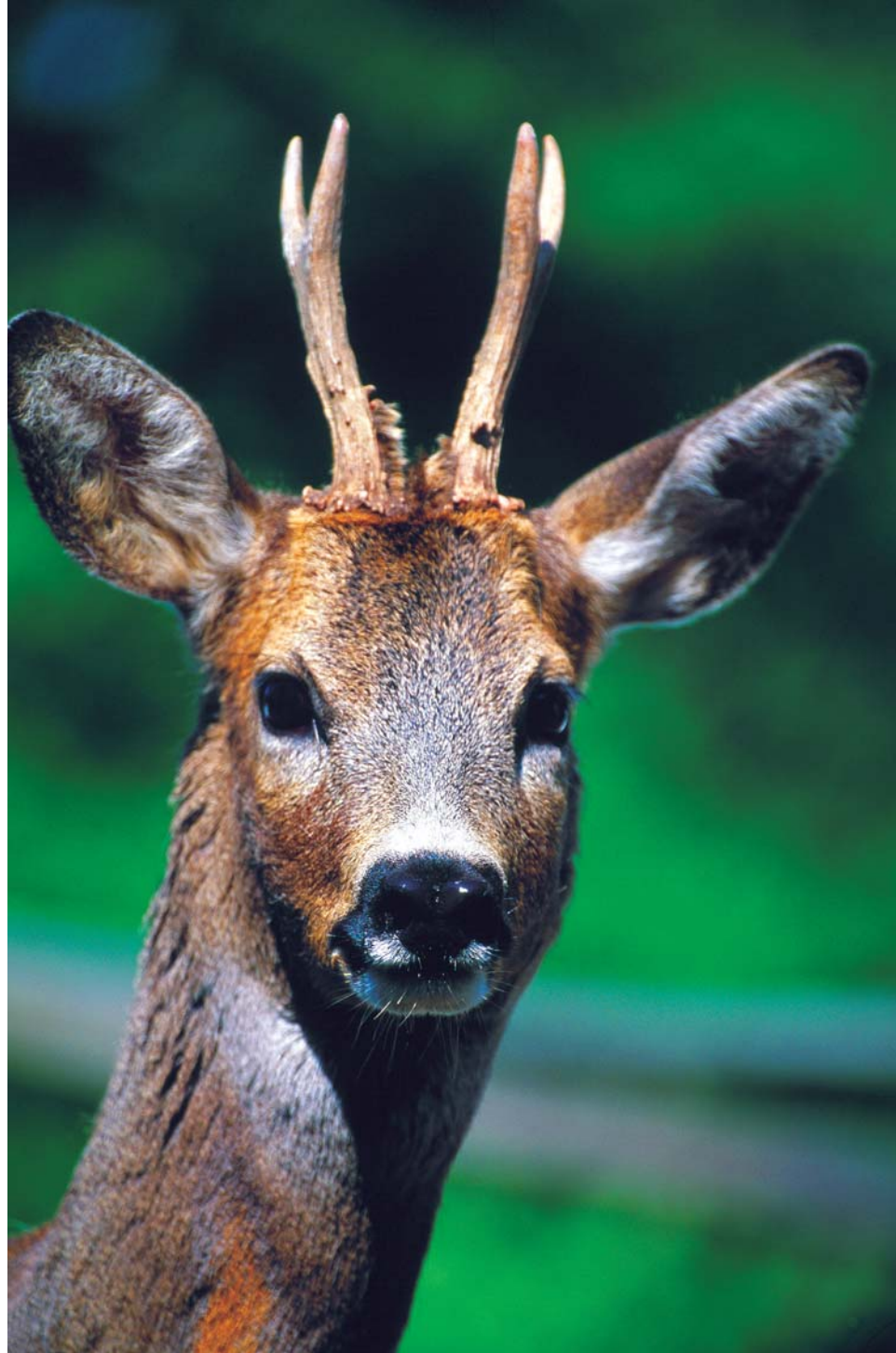
Boz Dağlar önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Kırklar Tepesi © Gökhan Tan

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anthemis dipsacea</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Anthemis xylopoda</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2
<i>Astragalus nervulosus</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Bromus macrocladus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Campanula teucrioides</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Centaurea aphrodisea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Chionodoxa luciliae</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Chionodoxa sardensis</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Chronanthus orientalis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Cirsium sipyleum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Colchicum micaceum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Corydalis lydia</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Cyclamen mirabile</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Doronicum reticulatum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Echinophora trichophylla</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Erysimum caricum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Ferula anatolica</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Hesperis buschiana</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hieracium tmoleum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Jasione supina ssp. tmolea</i>	I	0	—	VU	Var	B1
<i>Jurinea cadmea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Lamium pisidicum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Linum aretioides</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Minuartia recurva ssp. carica</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Minuartia saxifraga ssp. tmolea</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Nepeta nuda ssp. lydiae</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Ornithogalum improbum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Ornithogalum nivale</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Papaver argemone ssp. davisii</i>	I	0	—	VU	Var	B1
<i>Paronychia anatolica ssp. balansae</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Pseudophleum gibbum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Rumex tmoleus</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Sedum samium ssp. samium</i>	0	0	—	EN	Var	B1
<i>Sideritis tmolea</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Sternbergia schubertii</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Tordylium macropetalum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Velezia hispida</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Verbascum phrygium</i>	I	0	—	NT	Var	A2
 <i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Circetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Hippolais olivetorum</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Lanius nubicus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	CI
 <i>Capreolus capreolus</i> - Akdeniz	0	0	LC	(VU)	Var	B1, B2, CI
<i>Microtus subterraneus</i> - Boz Dağlar	0	0	LC	LC	Var	B2, CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Archon apollinus</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	B1, CI
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1

Karaca (*Capreolus capreolus*) © Aykut İnce

Marmara Gölü

EGE025

Yeterince Bilinmiyor
Bilinmiyor (?)

Alaca balıkçıl (*Ardeola ralloides*) © Kazım Çapacı

Yüzölçümü : 6912 ha
Boylam : 28,02°D
Enlem : 38,63°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 74 m - 80 m

İl(ler) : Manisa

İlçe(ler) : Gölarmara, Salihli, Ahmetli

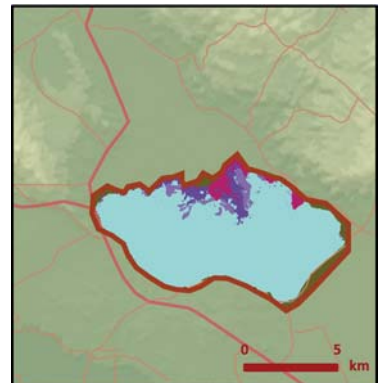
- **Alanın Tanımı:** Önemli Doğa Alanı, Manisa ilinin doğusunda ve Gediz Irmağının kuzeyinde yer alır. Gördes Çayı ve yer altı suları beslenen, rezervuara dönüştürülmüş bir tatlısu gölüdür. En derin yeri 3-4 metredir. Gölün çevresinde kuzeyde Sazköy, güneyde Tekelioğlu ve doğuda Kemerdamları adlı köyler bulunur. Gölün batısında 1034 metre yüksekliğindeki Çal Dağı, kuzeyinde ise yüksekliği 250 ile 700 metre arasında değişen irili ufaklı tepeler yer alır.
- **Habitatlar:** Marmara Gölü'nün güneyi tarım alanlarıyla ve bahçelerle; kuzeyi ise kızılçam ve meşe ormanlarıyla çevrilidir. Göle daha yakın bölgelerde sazlıklar, ıslak çayırlar ve çamur düzlükleri bulunur. Alanın su seviyesi hemen her yıl değişmekle birlikte göl kuzey kıyılarında düzenli olarak geniş sazlık alanlar içermektedir ve bu sazlıklar çok yüksek sayılarda sükusu için beslenme ve üreme alanıdır.
- **Türler:** ÖDA, sükusları için önemli üreme, göç ve kışlama alanıdır. Tepeli pelikan (*Pelicanus crispus*), mahmuzlu kızkusu (*Vanellus spinosus*), pasbaş pakta (*Aythya nyroca*) ve alaca balıkçıl (*Ardeola ralloides*) alanda kuluçkaya yatan önemli su kuşlarıdır. Göl, fiyu (*Anas penelope*), elmabaş patka (*Aythya ferina*), kılıçgaga (*Recurvirostra avosetta*) ve tepeli pelikanın (*Pelicanus crispus*) önemli kışlama popülasyonlarını barındırır.
- Türkiye'ye endemik *Ladigesocypris memere* ve göle endemik *Kripowitschia memere* balık türleri göle ÖDA statüsünü kazandıran diğer türlerdir.
- **Alan Kullanımı:** Gölü çevreleyen alüvyal topraklar çok verimlidir. Bölge yörenin tarım merkezi konumundadır. Karpuz, kavun, pamuk, tütün yetiştirilen başlıca tarım ürünleridir. Son yıllarda sanayileşme de tarıma dayalı olarak gelişme göstermiştir. Gölde uzun yıllardan beri yörenin başlıca geçim kaynaklarından olan balıkçılık yapılmaktadır. Gölün çevresinde özellikle de batı ve kuzey taraflarında büyük ve küçükbaş hayvan otlatılmaktadır.
- **Tehditler:** Su seviyesinin düşük olduğu dönemde ortaya çıkan, ekolojik açıdan değerli çamur düzlükleri ve bataklıklar, çiftçiler tarafından kısa sürede tarım alanına çevrilmektedir. Alanda kaçak avcılık yapılmaktadır. DSİ tarafından gölün su rejimine sürekli müdahale edilmektedir. Rezervuar olarak kullanılması nedeniyle gölün su seviyesinin hemen her yıl değişmesi, alanda

üreyen kuş popülasyonlarının sürekliliğini engellemektedir.

- **Koruma Çalışmaları:** Alanda Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu ve Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği düzenli olarak izleme ve envanter çalışmaları yapmaktadır.

Marmara Gölü önemli doğa alanı topografya haritası

Marmara Gölü önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Yerel İlgili Sahipleri

Manisa İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Gölarmara Belediyesi; Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği; Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu.

- Ferdi Akarsu, Orhan Gül, Barış Uzılday

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Acrocephalus melanopogon</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Anas penelope</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	8500 Birey (1990 Kışlama)	B3, C3
<i>Ardea purpurea</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	30 Çift (Üreme)	CI
<i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	200-250 Çift (Üreme)	B3, CI, C3
<i>Aythya ferina</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	18690-24000 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Aythya nyroca</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	NT	VU	25 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Botaurus stellaris</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	1 Çift (Üreme)	CI
<i>Casmerodius albus</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	194-428 Birey (Kışlama)	CI
<i>Chlidonias hybrida</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	100-150 Çift (Üreme)	CI
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	40 Çift (Üreme)	CI
<i>Circus aeruginosus</i>	0	0	LC	LC	20 Çift (Üreme)	CI
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	100-150 Çift (Üreme)	CI
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	80 Çift (Üreme)	CI
<i>Ixobrychus minutus</i>	0	0	LC	LC	50-80 Çift (Üreme)	CI
<i>Nycticorax nycticorax</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	20-50 Çift (Üreme)	CI
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	10 Birey (2006 Kışlama)	A1, BI, CI
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	490-1057 Birey (1999 Kışlama)	A1, A3, B3, CI, C3
<i>Pelecanus crispus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	VU	LC	10-15 Çift (Üreme)	A1, B3, CI, C3
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	500-700 Birey (Kışlama)	CI
<i>Platalea leucorodia</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	10 Çift (Üreme)	CI
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	1402 Birey (1992 Kışlama)	B3, CI, C3
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	231-290 Birey (Kışlama)	B3, CI, C3
<i>Vanellus spinosus</i> - Balkanlar ve Anadolu	0	0	LC	VU	10 Çift (Üreme)	BI, CI
 <i>Knipowitschia mermere</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2, CI
<i>Ladigesocypris mermere</i>	I	0	—	DD	Var	A2, CI

Akdağ - Denizli

EGE026

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

© Barbaros Demirci

Yüzölçümü : 126946 ha

Boylam : 28,81°D

Enlem : 37,76°K

Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 80 m - 2300 m

İl(ler) : Denizli, Aydın

İlçe(ler) : Denizli merkez, Kuyucak, Buharkent, Sarayköy, Honaz, Karacasu, Babadağ, Tavas

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA, en yüksek yeri 2300 metre olan Akdağ silsilesini, Ortaca Dağı'nı (1866 metre), Dandalaz Çayı Vadisi ve Büyük Menderes Nehri'nin küçük bir kısmını içerir. ÖDA'daki dağlardan batı ve doğu yönlerinde irili ufaklı birçok akarsu doğmaktadır. Akdağ'ın güney yamaçlarından doğan Dandalaz Çayı, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda akarak kuzeyde Büyük Menderes Nehri'ne katılır. ÖDA'nın batı sınırı Karacasu ilçesini de içine alarak Karıncalı Dağı'na kadar uzanmaktadır. Alanın kuzeydoğu sınırını ise Babadağ ilçe merkezi oluştururken doğuda Honaz Dağı uzanır.

■ **Habitatlar:** Genel olarak iğne yapraklı ağaçlarının (alçaklarda kızılçam, yükseklerde karaçam) baskın olduğu orman kuşağı ÖDA'daki dağlık kesimin yamaçlarını kaplar. Dağın önemli doğal yaşam alanlarından biri olan dağ çayırları daha yüksekteki alpin kuşakta yer alır. Orman dokusunun tahrip olduğu alanlarda dikenli ve dikensiz yastıksı formdaki geven ve çoban yastıkları baskındır.

■ **Türler:** Alan on bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bunlardan *Campanula bipinnatifida* dünyada sadece burada yaşamaktadır.

Tavas kurbağası (*Rana tavasensis*) sadece bu bölgede yaşayan bir kurbağa türüdür.

Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan şeritli engerek (*Montivipera xanthina*) ÖDA kriterlerini sağlayan bir sürüngen türüdür. Büyük Menderes Nehri'nin ÖDA içinde kalan kısmında ülkemize endemik bir içsu balığı olan Ulubat balığı (*Acanthobrama mirabilis*) yaşamaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgedeki düz alanlarda ana geçim kaynağı tarımdır. Başlıca ürünler arasında buğday, arpa ve üzüm gelir. Dağlık kesimlerde ise hayvancılık ve ormancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Bölgedeki köylerin bazılarında dokumacılık, dericilik ve çömlekçilik gibi el sanatları gelişmiştir.

■ **Tehditler:** Aşırı otlatma yüzünden dağlık kesimlerde bitki örtüsü önemli ölçüde tahrip olmuş, geven ve çoban yastıkları baskın hale gelmiştir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Bölgede il Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkililerinin yaptığı denetlemeler dışında bilinen koruma çalışması yoktur.

Kaya sıvıcısı (*Sitta neumayer*) © Murat Bozdoğan

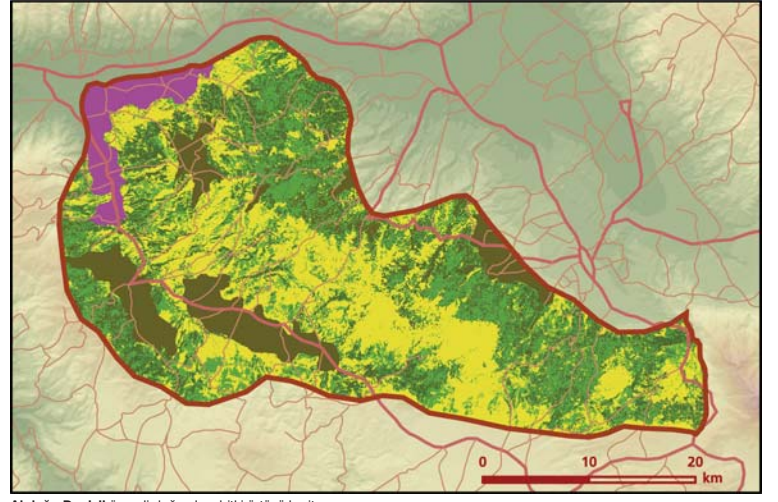
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Denizli Valiliği; Denizli İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Aydın Valiliği; Aydın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kuyucak Kaymakamlığı; Buharkent Kaymakamlığı; Sarayköy Kaymakamlığı; Honaz Kaymakamlığı; Karacasu Kaymakamlığı; Babadağ Kaymakamlığı; Tavas Kaymakamlığı.

■ **Yıldırım Lise**

Akdağ - Denizli önemli doğa alanı topografya haritası

Akdağ - Denizli önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aristolochia insica</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Campanula bipinnatifida</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Colchicum micaceum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Erysimum caricum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Linum hirsutum ssp. oreocaricum</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Minuartia umbellulifera ssp. salbacica</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Nephelochloa orientalis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Scutellaria orientalis ssp. carica</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Sedum samium ssp. samium</i>	0	0	—	EN	Var	B1
<i>Verbascum luciliae</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Rana tavasensis</i>	I	0	LC	DD	Var	A2, C1
 <i>Montivipera xanthina</i>	0	0	CR	LC	Var	A1, C1
 <i>Acanthobrama mirabilis</i>	I	0	—	—	Var	A2, C1

Taşkızılı (*Monticola saxatilis*) © Murat Bozdoğan

Alaçam Dağları

EGE027

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Kızılgerdan (*Erithacus rubecula*) © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 80629 ha
Boylam : 28,72°D
Enlem : 39,36°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 520 m - 2089 m
İl(ler) : Balıkesir, Kütahya
İlçe(ler) : Dursunbey, Bigadiç, Simav, Sındırgı

- **Alanın Tanımı:** Alaçam Dağları silsilesi, ÖDA'nın en yüksek kesimini oluşturan Akdağ ve Civan Dağı'nı içine alır. Batı – doğu istikametinde çok sayıda akarsu ile kesilen dağlık alanda yükseklik kuzeyden güneye gidildikçe artmaktadır. ÖDA, iğne yapraklı ve yaprak döken ağaçlardan oluşan zengin bir orman mozaikini içerir. Bölgede kayın ve göknar ağaçlarının Ege bölgesinde oluşturdukları en geniş ormanlık alanlar bulunur.
- **Habitatlar:** Alanın büyük kısmını karaçam ve meşe karışık ormanları kaplamaktadır. Nispeten daha nemli bölgelerde ise kayın ve göknar toplulukları bulunur. ÖDA'nın en yüksek yeri olan Akdağ'ın orman sınırı üzerindeki kesimleri yüksek dağ çayır ve kayalıklarla kaplıdır. Alanın kuzeydoğu, doğu ve güneydoğu sınırlarında tarım alanları ve meralar bulunmaktadır.
- **Türler:** ÖDA, ülkemize endemik ve dünya ölçeğinde tehdit altında olan sığırkuyruğu türlerinden *Verbascum luciliae* için önem taşır.
ÖDA aynı zamanda bir çok kuş türünün Avrupa ölçeğinde önemli popülasyonlarını barındırır. Bu türler arasında ortanca ağaçkakan (*Dendrocopos medius*), alaca ağaçkakan (*Dendrocopos syriacus*), kirazkuşu (*Emberiza hortulana*), gökdoğan (*Falco peregrinus*) ve orman toygarı (*Lullula arborea*) bulunmaktadır.
- **Alan Kullanımı:** Alanın genelinde ana geçim kaynağı ormancılık faaliyetleri ve hayvancılıktır. Uygun alanlarda kavak yetiştiriciliği yapılır. Dursunbey ilçesinde bulunan kereste fabrikası bölgenin en önemli sanayi kuruluşlarından biridir. Alaçam Dağları günübirlik piknik amacıyla yöre halkı tarafından kullanılmaktadır.
- **Tehditler:** Günübirlik turizm amacıyla kullanılan yerlerde oluşan baskı izlenmelidir. Alanın bazı bölgelerindeki aşırı otlatma baskısı bölgedeki doğal bitki örtüsünü tahrip etmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkililerini rutin koruma çalışmaları dışında bilinen bir koruma çalışması yoktur.

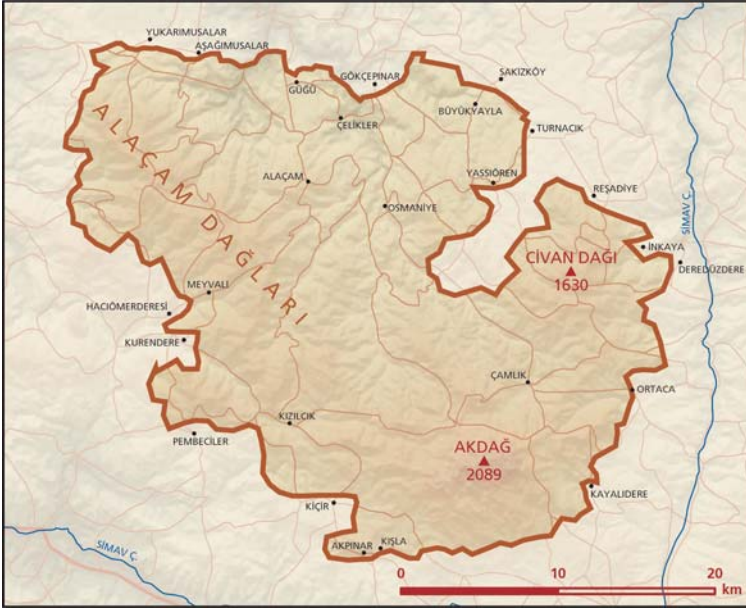

Ispinoz (*Fringilla coelebs*) © Kazım Çapacı

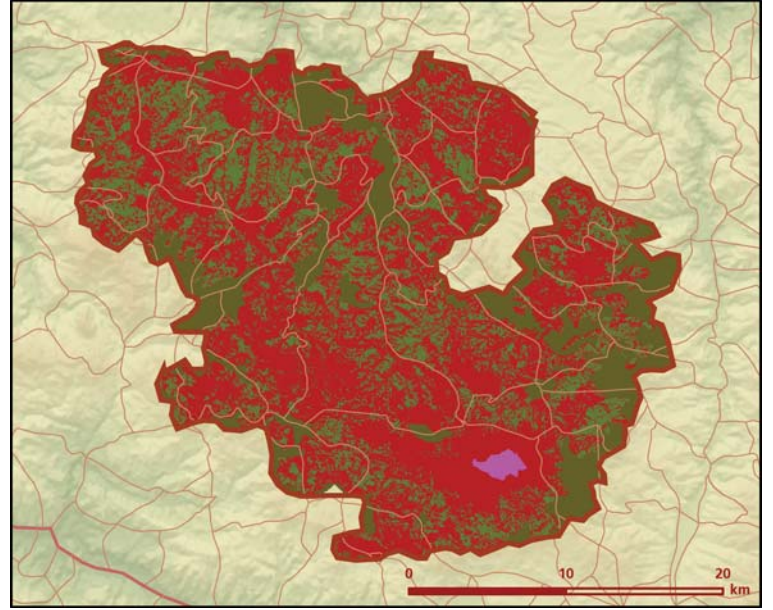
■ Yere İliği Sahipleri

Balıkesir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kütahya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Dursunbey Kaymaklığı; Bigadiç Kaymaklığı; Simav Kaymaklığı; Sındırgı Kaymaklığı; Bigadiç Orman İşletme Müdürlüğü; Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü; Simav Orman İşletme Müdürlüğü.

■ Güven Eken, Yıldırım Lise

Alaçam Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Alaçam Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Verbascum luciliae</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI

Alakarga (*Garrulus glandarius*) © Tamer Zeybek

Honaz Dağı

EGE028
İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Honaz Dağı © Barbaros Demirci

Yüzölçümü : 25588 ha
Boylam : 29,31°D
Enlem : 37,67°K
Koruma Statüleri : Milli park, doğal sit alanı

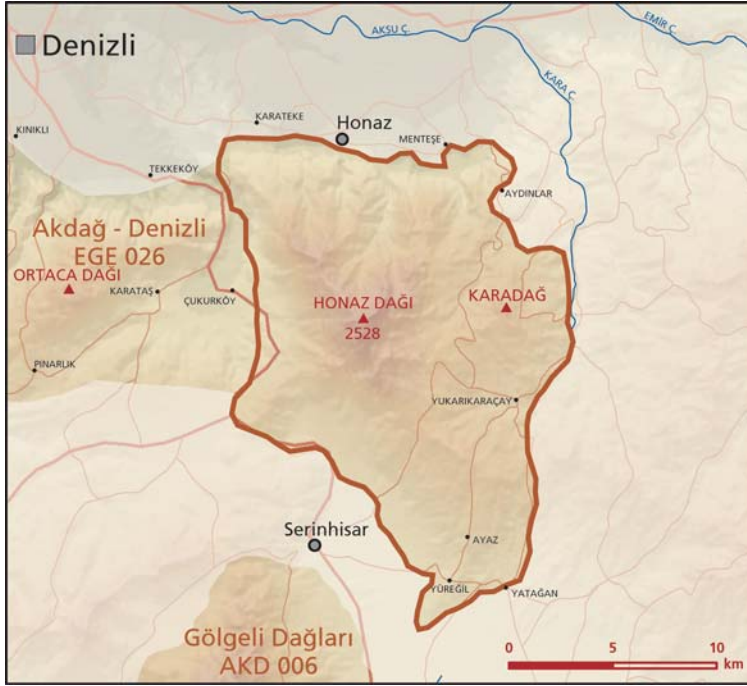
Yükseklik : 490 m - 2528 m
İl(ler) : Denizli
İlçe(ler) : Denizli merkez, Honaz, Tavas, Serinhisar

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Denizli ilinin güneydoğusunda ve Honaz ilçesinin güneyinde yer alır. Doğuda Kara Çay, güneyde Serinhisar ilçesi, batıda ise Akdağ – Denizli ÖDA’sı ile sınırlıdır. Dağın büyük kısmı ormanlarla kaplıdır ve kuzeyinde sarp yamaçlar ve derin vadiler bulunur. Dağdan doğan bir çok su kaynağı bölge yerleşimlerinin su ihtiyacını karşılar.
- **Habitatlar:** Alçaklarda kızılçam, yükseklerde karaçam ve ardıcın baskın olduğu orman toplulukları dağın kuzey, batı ve doğu yamaçlarını kaplar. Güney kısımlar genelde maki toplulukları ile kaplıdır. Dağ zirvesi ÖDA’nın en önemli özelliklerinden biri olan yüksek dağ çayırlarıyla kaplıdır. Orman dokusunun bozulduğu otlatılan alanlarda çoğunlukla dikenli ve dikensiz yastıksı formda olan geven ve çoban yastıkları görülür.
- **Türler:** Alanda nesli tehlike altında ve endemik birçok bitki türünü barındırmaktadır. ÖDA’da tespit edilen yaklaşık 993 bitki taksonunun 34’ü ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Alandaki önemli memeli türlerinin başında dağ keçisi (*Capra aegagrus*) ve kar faresinin (*Chionomys nivalis*) batı Toroslar popülasyonu gelir. Nesli ulusal ölçekte tehlike altında olan sanı lekeli zıpzıp (*Thymelicus acteon*) alanın önemini artırmaktadır.
- **Alan Kullanımı:** Bölgenin en önemli gelir kaynağı kiraz ve üzüm yetiştiriciliğidir. Bunun yanı sıra çok çeşitli sebze ve meyveyle, pamuk, şeker pancarı, haşhaş, buğday ve mısır gibi endüstriyel ürünlerin tarımı yapılmaktadır. Milli Park bölgeye gelen turistler için önemli bir cazibe merkezidir ve piknik alanı olarak kullanılır.
- **Tehditler:** Honaz Dağı’nın güney yamaçlarındaki aşırı otlatma baskısının bitki türlerini nasıl etkilediğinin araştırılması gerekmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** İl Çevre ve Orman Müdürlüğü’nün koordinasyonunda Milli Park Uzun Devre Gelişme Planı hazırlanmaktadır.

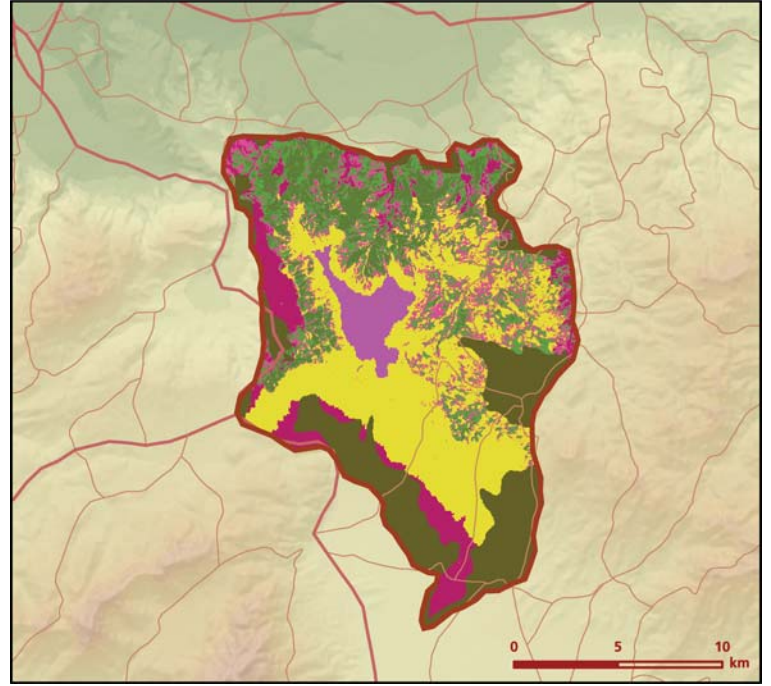

Salvia cadmica © Mecit Vural

- **Yerel İlgili Sahipleri**
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Denizli İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Honaz Kaymakamlığı; Tavas Kaymakamlığı; Serinhisar Kaymakamlığı.
- **Yıldırım Lise**

Honaz Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

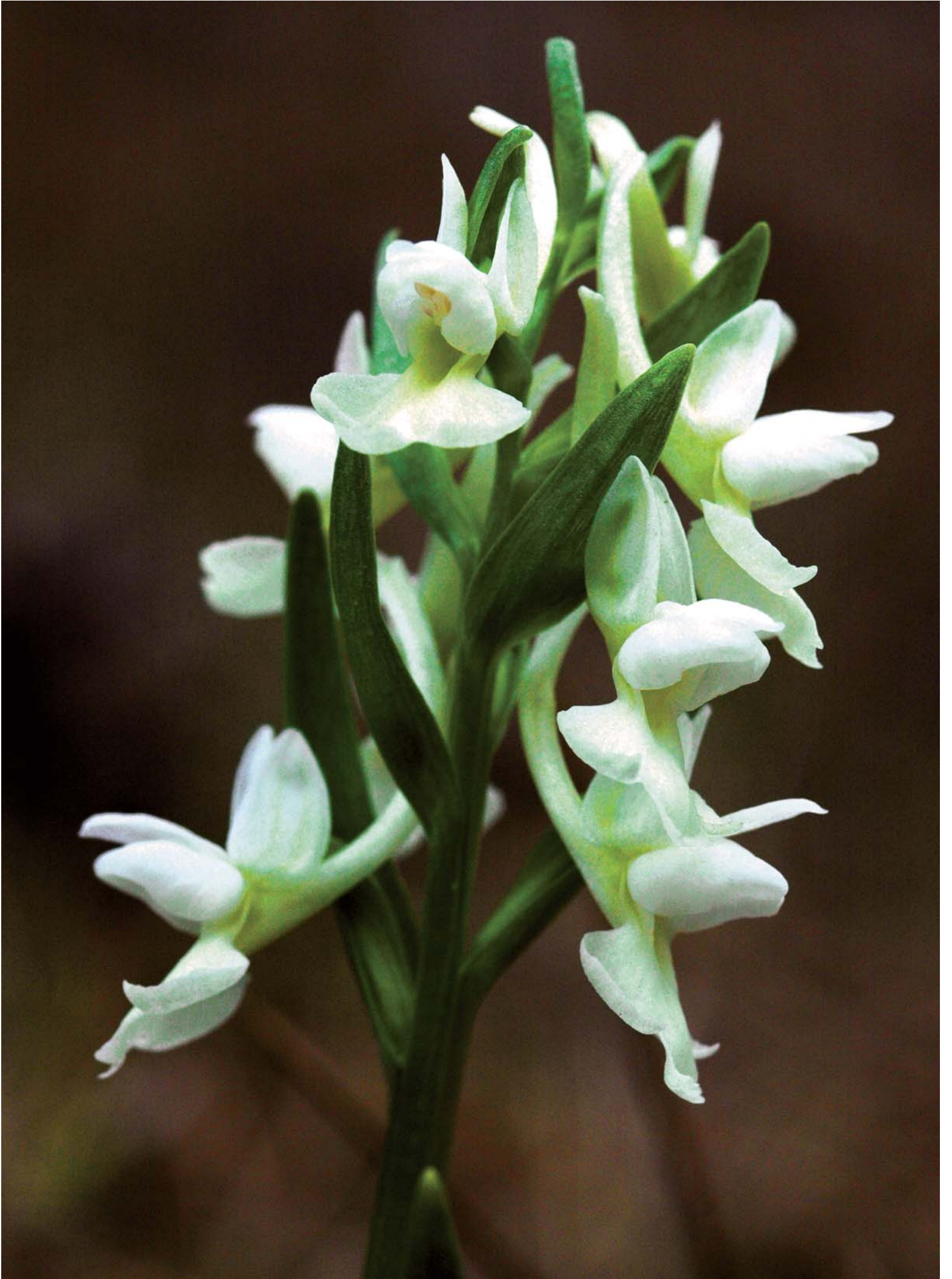
Honaz Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alyssum cephalotes</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Alyssum cilicicum</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Alyssum huber-morathii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Alyssum phrygia</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Aristolochia insica</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Arum balasanum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Astragalus cariensis</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Astragalus gilvus</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Centaurea mathiifolia</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Convolvulus phrygius</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Crocus baytopiorum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Crocus flavus ssp. dissectus</i>	I	0	—	VU	Var	B1
<i>Cyclamen trochopteranthum</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Erysimum pallidum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Ferula anatolica</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Galium aretioides</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Galium campanelliferum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Iris purpureobracteata</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Lamium ehrenbergii</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Lamium microphyllum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Micromeria cristata ssp. xylorrhiza</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Minuartia mesogitana ssp. lydia</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Muscari muscarimi</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Ophrys holoserica ssp. candica</i>	0	0	—	LC	Var	B2
<i>Origanum hypericifolium</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Phlomis angustissima</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Salvia cedronella</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Salvia chionantha</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Sedum samium ssp. samium</i>	0	0	—	EN	Var	B1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Senecio cariensis</i>	I	0	–	NT	Var	A2
<i>Thlaspi papillosum</i>	I	0	–	CR	Var	A1, A2
<i>Verbascum chrysorrhacos</i>	I	0	–	VU	Var	A1, A2
<i>Verbascum rapifolium</i>	I	0	–	NT	Var	A2
<i>Verbascum pinardii</i>	I	0	–	NT	Var	A2
 <i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
 <i>Chionomys nivalis</i> - Batı Toroslar	0	0	NT	LC	Var	B2, C1
<i>Capra aegagrus</i>	0	0	VU	–	Var	A1, C1
 <i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	B1

Dağ keçisi (*Capra aegagrus*) © Soner Bekir

Dactylorhiza romana © Önder Erdem

Murat Dağı

EGE029

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Murat Dağı © Cenk Durmuşkâhya

Yüzölçümü : 130863 ha

Boylam : 29,70°D

Enlem : 38,96°K

Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 750 m - 2309 m

İl(ler) : Kütahya, Uşak

İlçe(ler) : Aslanapa, Çavdarhisar, Altıntaş, Gediz, Dumlupınar, Banaz, Uşak merkez

■ **Alanın Tanımı:** Uşak ilinin kuzeydoğusunda yer alan ÖDA, kızılçam ve karaçam ormanları, baltalıklar, dağ bozkırları ve yüksek dağ çayırları ile kaplı bir dağ silsilesidir. Alanda yazları kuruyan Gölyeri ve bir buzul gölü olan Kuzugöl olmak üzere iki küçük sulak alan bulunur. ÖDA, Avrupa-Sibirya, İran-Turan ve Akdeniz bitki coğrafyalarının kesiştiği bir yerde bulunur ve bu nedenle büyük bitki çeşitliliği gösterir. Bu çeşitlilik, ÖDA'daki hayvan türlerini de etkilemiştir.

■ **Habitatlar:** Murat Dağı, düşük yüksekliklerde kızılçam, daha yükseklerde ise karaçam ormanlarıyla kaplıdır. Orman dokusunun kesildiği alanlarda alçak boylu çalılıklar ve baltalık meşe ormanları uzanır. Dağ silsilesi üzerinde yer yer açık alanlar da bulunmaktadır ve bunların bir kısmında tarım yapılmaktadır. Dağın ağaç sınırının üzerindeki bölgesini yüksek dağ çayırları kaplar.

■ **Türler:** Alan bitki türleri açısından oldukça zengin bir bölgedir ve tamamı Türkiye'ye endemik 25 bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bu bitki türlerinden dördünün dünya dağılımının sadece Murat Dağı ile sınırlı olduğu bilinmektedir; *Alyssum davisianum*, *Prometheum muratdaghense*, *Pyrus anatolica* ve *Verbascum coronopifolium*.

Murat Dağı, sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*), kara akbaba (*Aegypius monachus*) ve kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*) gibi yırtıcı kuşlar başta olmak üzere pek çok kuş için bölgesel için ölçekte öneme sahiptir.

Alan aynı zamanda bölgesel ölçekte tehlike altında olan yalancı apollo (*Archon apollinus*) ve güzel nazuğum (*Euphydryas orientalis*) kelebek türlerine ev sahipliği yapmaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgede yoğun olarak ormancılık ve otlatma faaliyetleri yürütülmektedir. Dağda kaplıca ve sosyal tesisler bulunur. Bir zamanlar yaşanan yoğun ağaç kesimin ardından bugün alanda birçok bölgede ağaçlandırmaya çalışmalar yürütülmektedir.

■ **Tehditler:** Geçmişte yapılan yoğun ağaç kesimi alandaki bitki örtüsüne büyük zarar vermiştir. Devam eden yoğun ormancılık faaliyetleri özellikle alanda üreyen kara akbabalara tehdit etmektedir.

Alanda yapılan yoğun ağaçlandırmaya çalışmalarının doğal yaşam üzerindeki etkisi bilinmemektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması yoktur.

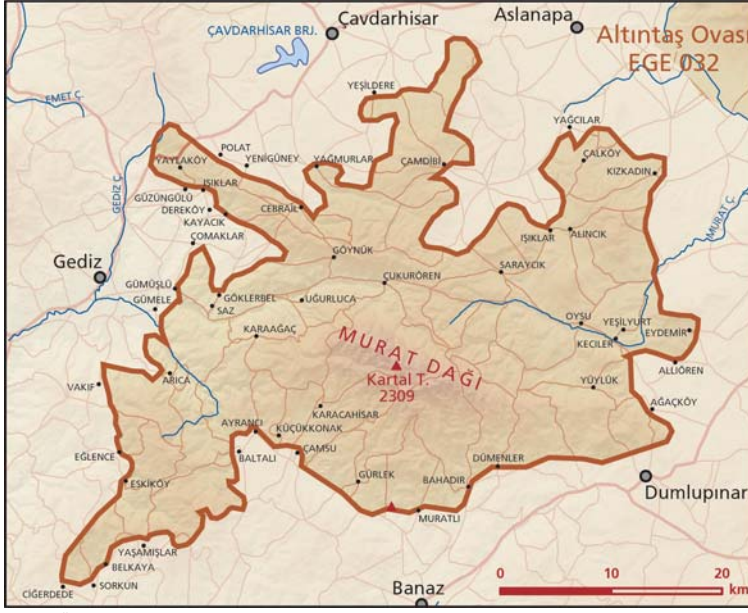

Güzel nazuğum (*Euphydryas orientalis*) © Ahmet Baytaş

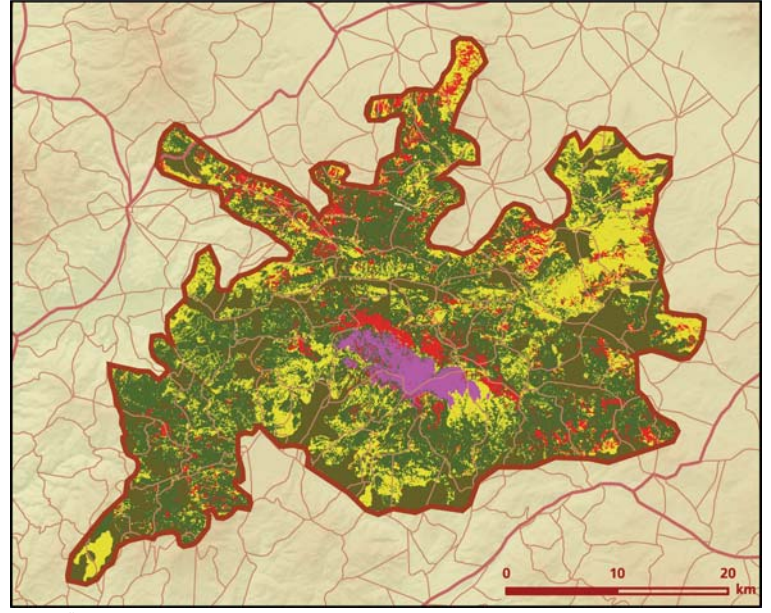
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Uşak İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kütahya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kuş Araştırmaları Derneği.

■ **Bahtiyar Kurt**

Murat Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

Murat Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alchemilla hirsutiflora</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Allium huber-morathii</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Alyssum davisianum</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2
<i>Arum balansanum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Astragalus gaeobotrys</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Astragalus paecilanthus</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Bolanthus spergulifolius</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Centaurea aphrodisea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Crenosciadium siifolium</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Crocus flavus ssp. dissectus</i>	I	0	—	VU	Var	B1
<i>Hesperis kotschy</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Iris purpureobracteata</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Muscari latifolium</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Papaver strictum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Prometheum muratdagense</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Pyrus anatolica</i>	I	I	NT	EN	Var	A1, A2
<i>Rumex olympicus</i>	I	0	—	DD	Var	A2
<i>Saponaria pamphylica</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Senecio olympicus</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Sideritis tmolea</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Stenotaenia macrocarpa</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Verbascum coronopifolium</i>	I	I	—	EN	Var	A1
<i>Verbascum phrygium</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Verbascum stenostachyum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Zingiberia verticillata</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	2-4 Çift (Üreme)	C1
<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	I Çift (Üreme)	CI
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
 <i>Archon apollinus</i> - Anadolu	0	0	–	EN	Var	BI, CI
<i>Euphydryas orientalis</i> - Anadolu	0	0	–	CR	Var	BI, CI

Kır baykuşu (*Asio flammeus*) © Ertuğrul Birel

Fritillaria pinardii © Onder Erdem

Işık Gölü

EGE030

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Işık Gölü © Barbaros Demirci

Yüzölçümü : 9749 ha

Boylam : 29,92°D

Enlem : 38,22°K

Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 810 m - 990 m

İl(ler) : Denizli, Afyon

İlçe(ler) : Çivril, Dinar

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA, Akdağ'ın güneybatısındaki geniş bir tatlı su gölünü ve bu gölün doğusunda mevsimsel bataklıklarla çevrili Gökgöl Bataklığı'nı içerir. En derin yeri yedi metre olan Işık Gölü'nün ortasında birkaç saz yer alır. Batı, güney ve doğu kıyıları setlerle çevrilmiş olan göl, sulama amaçlı rezervuar olarak kullanılır. Büyük Menderes'in kuzeydeki kolu (Kufi) göle yönlendirilmiştir ve sulak alana giren suyun yüzde 60'ını karşılar.

■ **Habitatlar:** Geniş bir tatlı su gölü olan Işık Gölü'nün ortasında saz adaları yer alır. Alanın doğusunda Büyük Menderes nehrinin taşkın alanı içinde yer alan Gökgöl ve etrafındaki mevsimsel bataklıklar yer alır. Gölün etrafında kavaklıklar ve tarım alanları bulunur.

■ **Türler:** ÖDA, kış aylarında yüksek sayılarda su kuşuna ev sahipliği yapar. Bir defada alanda 190 bin üzerinde sakameke (*Fulica atra*) gözlenmiştir. ÖDA'da üreyen diğer kuş türlerinin arasında erguvani balıkcıl (*Ardea purpurea*) ve karabaş martı (*Larus ridibundus*) yer alır. Gölde yıl boyunca görülen ak kuyruklu kartal (*Haliaeetus albicilla*) Akdağ'da üremektedir.

Işık Gölü, içsu balıkları için de önemlidir. Göl, nesli küresel ölçekte tehlike altında ve ülkemize endemik *Aphanius anatoliae* ve *Chondrostoma meandrense* türlerine ev sahipliği yapar.

■ **Alan Kullanımı:** Sulama amaçlı bir rezervuar olarak kullanılan göldeki temel insan faaliyeti balıkçılıktır. Kerevit (*Astacus leptodactylus*) bir zamanlar göldeki en yaygın ve en çok gelir getiren türken 1980'lerde Türkiye'de ilk kez burada ortaya çıkan mantar hastalığı nedeniyle yok olmuştur.

Gölün etrafındaki düzlük alanlarda yoğun olarak tarım ve kavakçılık yapılır. Göl çevresinde oteller bulunur.

■ **Tehditler:** Aşırı ve yasadışı su ürünleri ve kara avcılığı gölün önemli sorunlarından biridir. Göl suyunun Haziran ayına kadar yüksek seviyede tutulması sazlık ve mevsimsel bataklık gibi kuşların üremesine ve beslenmesine olanak sağlayan yaşam alanlarının oluşmasını zorlaştırmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkilileri denetim çalışmaları yapmaktadır. Bölgede düzenli olarak kış ortası su kuşu sayımları yapılmaktadır.

Işık Gölü © Barbaros Demirci

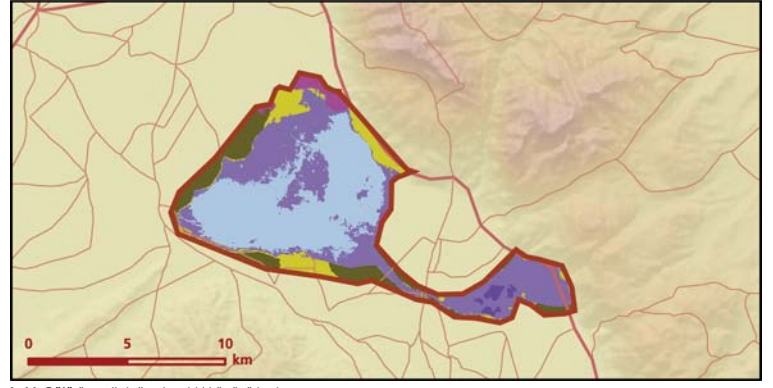
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Denizli İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Afyon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Çivril Kaymaklığı, Dinar Kaymaklığı, Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği (EgeDoğa), Doğa Derneği, Ege Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu (EKGTT).

■ **Ferdî Akarsu, Burak Bayılı, Volkan Eroğlu**

Işıklı Gölü önemli doğa alanı topografya haritası

Işıklı Gölü önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anser albifrons</i> - Anadolu ve Güney Karadeniz	0	0	LC	LC	8178 Birey (1993 Kışlama)	B3, C3
<i>Ardea purpurea</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	20-30 Çift (Üreme)	C1
<i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	30-50 Çift (Üreme)	C1
<i>Aythya ferina</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	13740-18370 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Chlidonias hybrida</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	110 Çift (Üreme)	C1
<i>Fulica atra</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	25500-190690 Birey (Kışlama)	A3, B3, C3
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	40 Çift (Üreme)	C1
<i>Netta rufina</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	931-1060 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Plegadis falcinellus</i> - Ön Asya	0	0	LC	LC	3-5 Çift (Üreme)	C1
<i>Sterna nilotica</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	B1, C1
 <i>Aphanius anatoliae</i>	I	0	EN	DD	Var	A1, C1
<i>Aphanius anatoliae anatoliae</i>	I	0	EN	(EN)	Var	B1, C1
<i>Chondrostoma meandrense</i>	I	0	-	VU	Var	A1, A2, C1

Gülen sumru (*Sterna nilotica*) © Melih Özbe

Akdağ - Çivril

EGE031

Korumaya Bağımlı
Aynı (0)

Akdağ © Barbaros Demirci

Yüzölçümü :	52237 ha	Yükseklik :	840 m - 2446 m
Boylam :	30,01°D	İl(ler) :	Afyonkarahisar, Denizli
Enlem :	38,33°K	İlçe(ler) :	Sandıklı, Çivril, Dinar, Kızılören
Koruma Statüleri :	Tabiat parkı, yaban hayatı geliştirme sahası		

■ **Alanın Tanımı:** Akdağ, Çivril ve Sandıklı ovaları arasında, Işıkli Gölü'nün hemen kuzeyinde yer alan ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan yüksek ve kayalık bir dağdır. Türkiye'deki üç coğrafi bölgenin ve değişik habitatların buluşma noktasındadır ve bu nedenle büyük bitki çeşitliliği içerir. ÖDA, kanyon, kayalık, orman, yayla ve dere biyotoplarının son derece zengin bir mozaigini içerir. Kaynağını Akdağ'dan alan çok sayıda dere tarafından aşındırılarak dar ve derin vadiler oluşmuş ve bunun sonucunda çok engebeli bir topografya ortaya çıkmıştır.

■ **Habitatlar:** ÖDA'nın sınırları içinde karaçam ve ardıç ormanları, meşe ve sarıçam, makilikler, yüksek dağ çayırları ve alpin kuşak altı bitki örtüsü bulunur. Dağın 900 metre yüksekliğinden itibaren iğne yapraklı ağaç toplulukları hakim olmaya başlar. Kuzey ve batı kısımlarda en yaygın orman topluluklarını karaçamlar oluşturur. Yaşlı karaçam ormanları daha çok Kocayayla, Sığırkuyruğu Yaylası, Karanlıkdere ve Tokalı Kanyon gibi dağın yüksek, eğimli ve ulaşılması zor bölümlerinde bulunmaktadır. Dağın batı yamaçlarında kızılçam (*Pinus brutia*), kuzeybatısında (Şeyhyahşi yakınları) ise kalıntı sarıçam (*Pinus sylvestris*) ormanları vardır. Dağın özellikle güney bölümlerinde kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) baskın olduğu Akdeniz maki toplulukları görülür.

Önemli habitatlardan bir diğeri, bazı kuş türleri için yuvalama alanı olan ve daha çok dağın batıdaki dik yamaçlarında yer alan ve yer yer 200 metrelik uçurumlar oluşturan çıplak kaya yüzleridir. Akdağ'ın çevresindeki ovalar yoğun tarım alanlarıyla çevrilidir.

■ **Türler:** Alan, dar yayıllı ve tehlike altında olan 22 bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. *Barbarea hedgiana*, sadece bu dağa özgü ve dar yayıllı olmasından dolayı koruma açısından önem taşır.

Yırtıcı kuşlar için önemli üreme alanı olan ÖDA'da ak kuyruklu kartal (*Haliaeetus albicilla*), küçük kartal (*Hieraaetus pennatus*), kara akbaba (*Aegypius monachus*), kızıl akbaba (*Gyps fulvus*), sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) ve küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) üremektedir. ÖDA kriterlerini sağlamamakla birlikte kızıl geyik (*Cervus elaphus*) görülmektedir.

■ **Alan Kullanımı:** Alandaki en yoğun insan faaliyeti küçükbaş hayvancılıktır. Özellikle bahar ve yaz aylarında köylüler sürüleriyle birlikte dağın değişik kesimlerini yayla olarak kullanmaktadır. Dağın eteklerinde yoğun tarım faaliyetleri, yamaçlarda ise ormancılık yapılmaktadır.

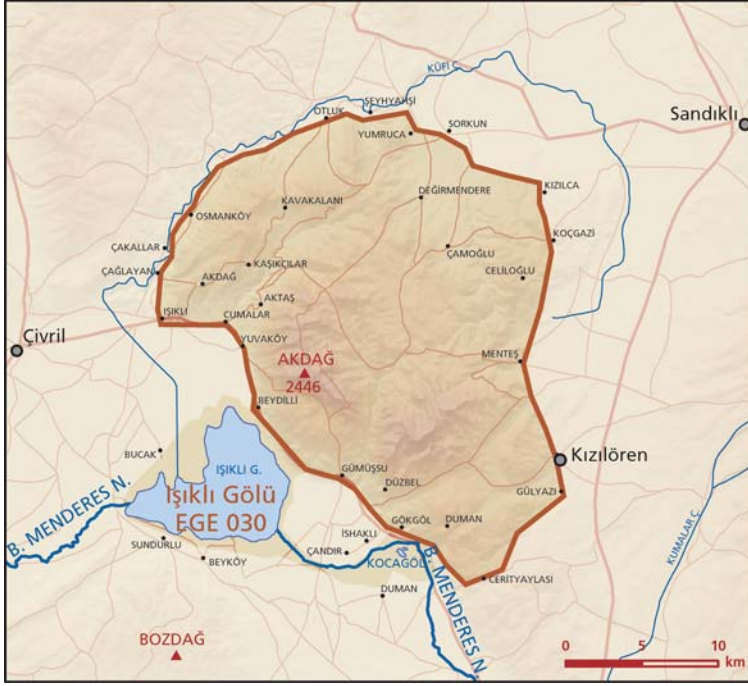
■ **Tehditler:** Yoğun hayvancılığa bağlı olarak doğal orman örtüsü önemli ölçüde tahribat görmüştür. Meşe ağaçlarının dalları kesilerek hayvanlara yem olarak verilmekte ve kullanım amaçlı küçük çaplı izinsiz ağaç kesimi yapılmaktadır. Akdağ'da gerek daha önce ormancılık faaliyeti yürütülen yerler, gerekse yangınlardan zarar gören alanların yabancı türlerle ağaçlandırılması alanın doğallığını bozmaktadır. Akdağ'ın çevresindeki pek çok yerleşimde daha çok belediye ve karayollarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kum ve taş ocakları açılmıştır. Bu işletmelerin doğaya verdiği/verme olasılığı olan zarar hakkında detaylı çalışmalar yapılmalıdır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Geçmişte dağdaki kızılgeyik (*Cervus elaphus*) popülasyonu üzerinde yoğun olan av baskısı sonucu bu hayvanların sayısı hızla azalmıştır. Ancak 1970 yılında alanın Yaban Hayatı Koruma Sahası ilan edilmesi ve yöre halkına yönelik bilinçlendirme çalışmaları sonucunda bu türe yönelik avcılık baskısı ortadan kalkmıştır. Afyonkarahisar İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü kontrolünde Tabiat Parkı'nın uzun devre gelişim planı hazırlanmaktadır.

■ Yere İliği Sahipleri

Afyonkarahisar Valiliği; Afyonkarahisar İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şubesi; Sandıklı Kaymaklığı; Çivril Kaymaklığı; Sandıklı Orman İşletme Şefliği; Çivril Orman İşletme Şefliği; Sorkun Belediye Başkanlığı; Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi; Pakuş (Pamukkale Kuş Gözlem Grubu).

■ Okan Koçyiğit

Akdağ - Çivril önemli doğa alanı topografya haritası

Akdağ - Çivril önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Asperula nitida ssp. hirtella</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Astragalus gaeobotrys</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Astragalus mitchelianus</i>	0	0	—	—	Var	A2
<i>Astragalus paecilanthus</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Astragalus syringus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Barbarea hedgeana</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Boreava aptera</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Campanula sorgerae</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Campanula yaltirikii</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Cirsium sipyleum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Clypeola ciliata</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Crenosciadium siifolium</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Cyclamen cilicium</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Cyclamen mirabile</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Erysimum pallidum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Helichrysum compactum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hypericum aviculariifolium ssp. uniflorum</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Polygonum afyonicum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Saponaria pamphylica</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Thlaspi papillosum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Verbascum heterobarbatum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Verbascum luridiflorum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	4 Çift (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Gyps fulvus</i>	0	0	LC	LC	3 Çift (Üreme)	C1
<i>Haliaeetus albicilla</i>	0	0	LC	LC	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	4 Çift (Üreme)	C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	B1, C1

Altıntaş Ovası

EGE032

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Toy (Otis tarda) © Franz Josef Kovacs

Yüzölçümü : 19584 ha
Boylam : 30,06°D
Enlem : 39,21°K
Yükseklik : 970 m - 1698 m
İl(ler) : Kütahya
İlçe(ler) : Kütahya merkez, Aslanapa, Altıntaş
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

- **Alanın Tanımı**: Kütahya'nın güneyinde kalan Altıntaş Ovası geniş tarım alanlarının bulunduğu bir ÖDA'dır. Alanda genel olarak kuru tarım alanlarıyla kaplıdır.
 - **Habitatlar** : Alan, genel olarak kuru tarım alanlarıyla kaplıdır. Bazı bölgeler düzenli olarak nadase bırakılır. Alanın çeşitli yerlerinde taban suyu yüzeye ulaşmakta ve küçük ıslak çayırlar oluşmaktadır. ÖDA'nın kuzeyi alçak tepelik özelliğinde olup çalı ve ardıc türleriyle kaplıdır.
 - **Türler**: Altıntaş Ovası toy kuşlarının (*Otis tarda*) Ege Bölgesi'ndeki son üreme alanıdır. Nadase bırakılan alanların genişliği, bölge halkının toy kuşlarını yakından tanınması ve koruması türün alanda bugüne kadar barınabilmesini sağlamıştır.
 - **Alan Kullanımı**: Tarım alandaki en yaygın kullanım şeklidir. Sık olmamakla birlikte Altıntaş Ovası kuş gözlemcilerinin ziyaret ettiği bir alandır.
 - **Tehditler**: Alanda derin su kanalları kazılması sonucunda yeraltı suları çekilmiş ve yaban hayvanlarının kullanabileceği su kaynakları azalmıştır. Yoğunlaşan tarım faaliyetlerinden toy popülasyonu olumsuz yönde etkilenmektedir ve son yıllarda türün sayısında azalma görülmüştür.
 - **Koruma Çalışmaları**: İbrahim Aksaz ve ailesi önderliğinde uzun yıllar yapılan koruma çalışmaları tüm Türkiye için bir örnek teşkil etmektedir. İbrahim Aksaz ve Kuş Araştırmaları Derneği alanda izleme ve koruma çalışmaları gerçekleştirmiştir.
- İbrahim Aksaz'ın vefatından sonra da ailesi İbrahim Aksaz Yaban Hayatını Koruma Derneği çatısı altında alandaki koruma çalışmalarını sürdürmektedir.

Altıntaş Ovası © Zeliha Aksaz

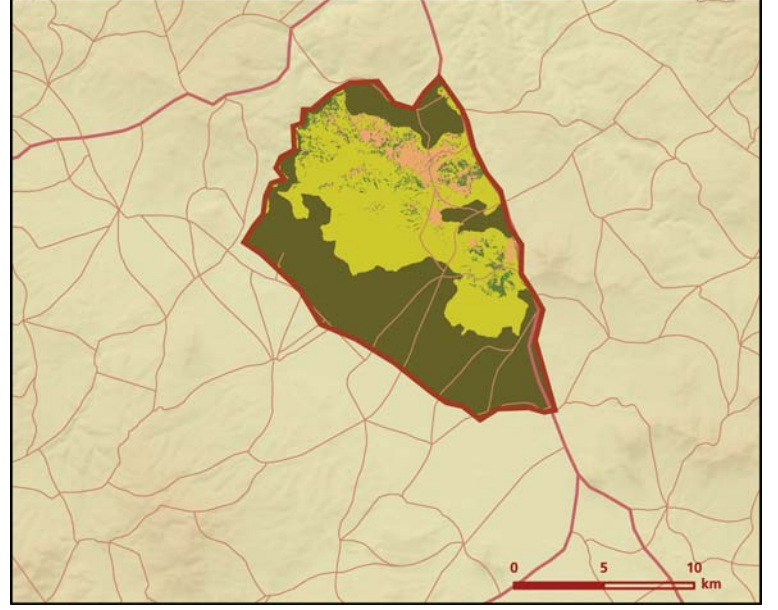
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Kütahya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kütahya İl Tarım Müdürlüğü; Altıntaş Kaymaklığı; İbrahim Aksaz Yaban Hayatını Koruma Derneği.

■ **Bahtiyar Kurt**

Altıntaş Ovası önemli doğa alanı topografya haritası

Altıntaş Ovası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Melanocorypha calandra</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Otis tarda</i>	0	0	VU	VU	40-50 Birey (1997 Üreme)	A1, B1, CI

İbrahim Aksaz Altıntaş Ovası'ndaki toyların korunması için uzun yıllar önderlik etti. © Zeliha Aksaz

Türkmenbaba Dağı

EGE033

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Kara akbaba (*Aegypius monachus*) © Aykut Ince

Yüzölçümü : 53964 ha
Boylam : 30,37°D
Enlem : 39,44°K
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

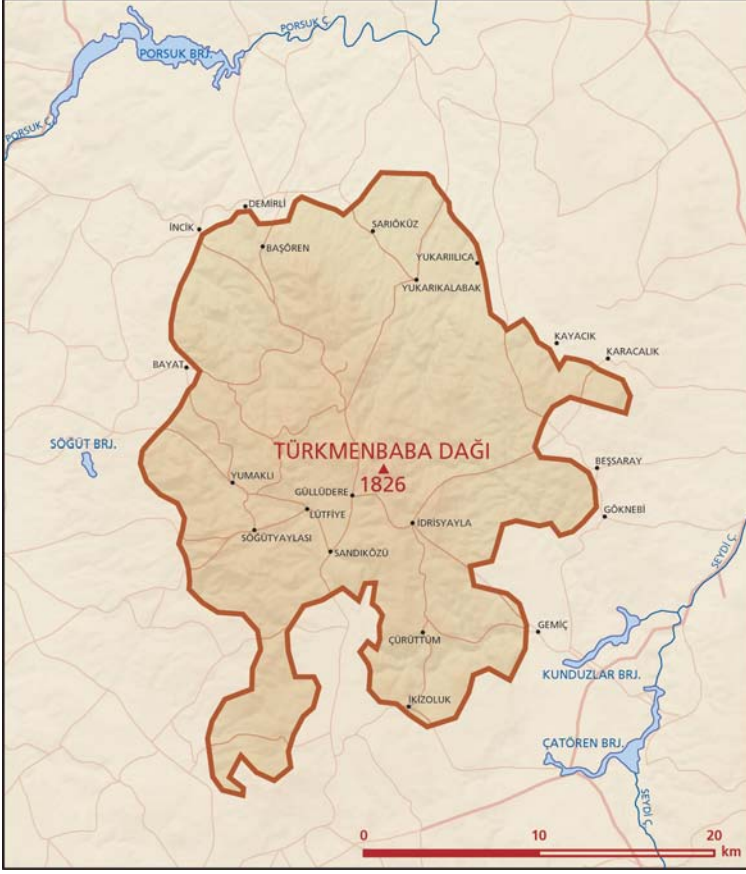
Yükseklik : 900 m - 1826 m
İl(ler) : Eskişehir, Kütahya
İlçe(ler) : Eskişehir merkez, Kütahya merkez, Seyitgazi

- **Alanın Tanımı:** Türkmenbaba Dağı, Eskişehir ilinin 35 kilometre güneybatısında, Eskişehir Merkez ve Seyitgazi ile Kütahya merkez ilçe sınırları arasında yer alır. Bölgenin en yüksek noktası Türkmenbaba Tepesi'dir. ÖDA'da büyük kısmı yaz aylarında kuruyan çok sayıda dere bulunmaktadır. Hızır, Çavuş, Kaklık ve Beşik dereleri bunlardan bazılarıdır. Dere yatakları özellikle dağın kuzeybatı kısmında derin kayalık vadiler oluşturur. ÖDA, Avrupa-Sibirya, İran-Turan ve Akdeniz bitki coğrafyalarının kesiştiği bir yerde bulunması nedeniyle yüksek tür çeşitliliği gösterir.
- **Habitatlar:** ÖDA'daki orman örtüsü 1000-1100 metreden başlamaktadır ve en yaygın tür karaçamdır. 1100-1500 metre arasında yaygın olarak laden (*Cistus laurifolius*) toplulukları, 1300-1450 metre arasında ise sançam (*Pinus sylvestris*) ve doğu kayını (*Fagus orientalis*) ve bunların aralarında kar örtüsünün uzun zaman kaldığı kayalık ve soğuk kuzey yamaçlarda titrek kavak (*Populus tremula*) topluluğu yerleşmiştir. Kuzeye bakan vadiler nemi seven ağaç topluluklarıyla kaplıdır. ÖDA'daki yaprak döken ağaçlar arasında en yaygın olarak bulunan tür saçlı meşedir (*Quercus cerris*). Köylerin çevresinde ve tahrip olmuş orman alanlarında dağ bozkırları yer almaktadır. 1750 metre ve üzerindeki bölgelerde ise yüksek dağ çayırları bulunmaktadır.
- **Türler:** ÖDA, bölgesel ölçekte tehlikeye çok sayıda kuş türü için önem taşır. Alan akbaba ve kartal türleri için önemli üreme alanıdır. Kara akbabanın (*Aegypius monachus*) ülkemizde bilinen en büyük nüfusu bu alandadır. Alanda kuluçkaya yatan diğer önemli yırtıcı türleri şah kartal (*Aquila heliaca*), sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) ve küçük kartaldır (*Hieraetus pennatus*). ÖDA, kara leyleğin (*Ciconia nigra*) bölgedeki önemli üreme alanlarından biridir. ÖDA kriterlerini sağlamamakta birlikte alanda önemli sayılarda ulu geyik (*Cervus elaphus*) ve kurt (*Canis lupus*) bulunmaktadır.
- **Alan Kullanımı:** Türkmenbaba Dağı'ndaki ormanlar yoğun olarak işletilmektedir. Eskişehir Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Kalabak Bölge Şefliği verilerine göre, bölgede ortalama yıllık 8 bin metreküp gövde üretimi yapılmaktadır.

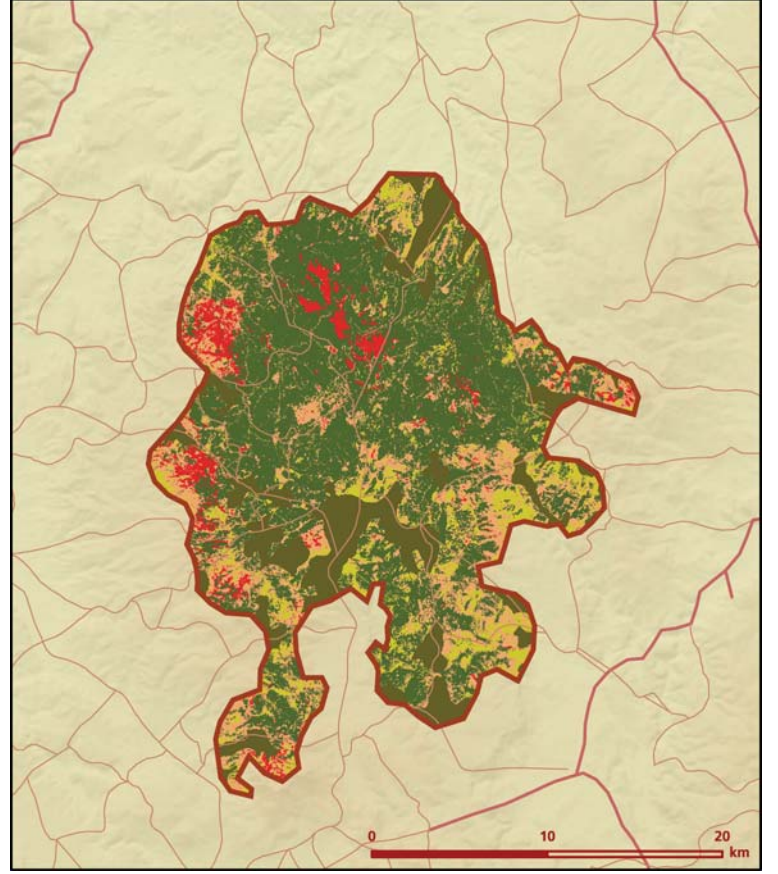
- Alanın çevresindeki köylerde geçim kaynağı daha çok tarım ve hayvancılıktır. Yaygın olarak küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık ve kanatlı hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Harmankaya sırtı bölgesinde bulunan Kalabak Suyu Eskişehir ilinin içme suyu ihtiyacını karşılamakta ve şişelenerek başka illere satışı yapılmaktadır. Ayrıca Türkmenbaba Dağı'nın kuzeydoğusundaki Şelale mevkii mesire yeri olarak kullanılmaktadır.
- **Tehditler:** Orman işletme çalışmalarının kuşların üreme döneminde yapılması başta kara akbaba olmak üzere pek çok kuş türünü rahatsız etmekte ve üreme başarılarının önemli oranda düşmesine neden olmaktadır. Özellikle yaşlı ağaçların kesilmesi ve üretim amacıyla yol açılması kara akbabaların yaşam alanlarını daraltmaktadır. Bölgeye gelen günübirlik ziyaretçilerin oluşturduğu baskı da kara akbabaları olumsuz etkileyebilir. Orman yangınları bölgedeki diğer bir sorundur.
 - **Koruma Çalışmaları:** Kuş Araştırmaları Derneği, Anadolu Üniversitesi'nin işbirliği ve Çevre ve Orman Bakanlığı desteğiyle alandaki kara akbabaların izlenmesini ve korunmasını amaçlayan çeşitli etkinlikler gerçekleştirmektedir.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Eskişehir Valiliği; Eskişehir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü; Kuş Araştırmaları Derneği.

■ **Elif Yamaç**

Türkmenbaba Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

Türkmenbaba Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	22-27 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Aquila heliaca</i>	0	0	VU	LC	2 Çift (Üreme)	C1
<i>Aquila pomarina</i>	0	0	LC	LC	1-2 Çift (Üreme)	C1
<i>Ciconia nigra</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	C1
<i>Circaetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Gyps fulvus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	5 Çift (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	B1, C1

Karamık Sazlığı

EGE034

Acil
Gerileme (-1)

Karamık Sazlığı © Barbaros Demirci

Yüzölçümü : 9357 ha
Boylam : 30,84°D
Enlem : 38,44°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 1000 m - 1090 m
İl(ler) : Afyon
İlçe(ler) : Çay

■ **Alanın Tanımı:** Karamık Sazlığı, Akarçay kapalı havzasında, Sultan Dağları'nın kuzeybatı eteklerinde yer alır. Alanın batısından Bolvadin ve Çay ilçeleri tarafından gelip Dinar'a giden anayol geçer. Büyük bir bölümü yoğun sazlık ve hasır otu toplulukları ile örtülü bir tatlı su gölüdür. Ortalama derinliği 2-3 metre olan göl, yüzey suları ile beslenir ve güneyindeki karstik bölgede yer alan düdenlerle boşalır.

■ **Habitatlar:** Sulak alan, sazlık ve hasır otu toplulukları ile kaplıdır. Sazlık alanın içinde yer yer küçük göl aynaları bulunur. Gölün kuzey ve kuzeydoğusunda kavaklıklar vardır. Diğer bölgeler tarım alanları ve meralarla çevrilidir.

■ **Türler:** Alan su kuşları için önemli üreme alanıdır. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan dikkuysuğu (*Oxyura leucocephala*) yanı sıra alaca balıkçıl (*Ardea ralloides*), küçük balaban (*Ixobrychus minutus*), pasbaş patka (*Aythya nyroca*), tuma (*Grus grus*) ve bıyıklı sumru (*Chlidonias hybridus*) gibi diğer nadir su kuşları da ÖDA'da üremektedir.

Alan, bir kız böceği türü olan *Leucorrhinia pectoralis* için bölgesel ölçekte önemlidir.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgedeki en önemli insan etkinliği saz kesimidir. Bunun dışında alanı çevreleyen tarlalarda şeker pancarı ve tahıl tarımı yapılır. Çevredeki meralarda inek ve manda yetiştirilir. Bölgede yaygın olarak kavakçılık da yapılır. Kavak ve sazlar bölgede kurulmuş olan SEKA kağıt fabrikasında hammadde olarak kullanılır.

ÖDA'da yoğun olarak balık ve kara avcılığı yapılmaktadır. Alandan toplanan sülük ve kurbağalar yurt dışına ihraç edilmektedir.

■ **Tehditler:** Devlet Su İşleri (DSİ), 1970'lerde alanın kotunu sabitlemek ve taşkınları kontrol etmek amacıyla düdenlerin ağzına savaklar inşa etmiştir. DSİ'nin işletme kurallarını sazlık alanın özellikle güney kısmını kurutmaya çalışması nedeniyle düzenlenmesi gerekmektedir.

SEKA kağıt fabrikasının gölde sebep olduğu kirlilik, yoğun balık ve kara avcılığı ÖDA'daki diğer tehditlerdir.

Göl suyunun Haziran ayına kadar yüksek seviyede tutulması sazlık ve mevsimsel bataklık gibi kuşların üremesine ve beslenmesine olanak sağlayan yaşam alanlarının oluşmasını zorlaştırmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Bilinen bir çalışma yoktur.

Leucorrhinia pectoralis © Marcel Wasscher

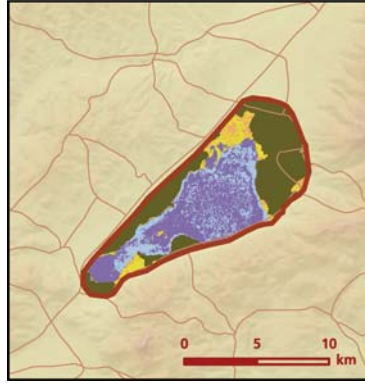
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Afyon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Çay Belediye Başkanlığı; Karamık Belediye Başkanlığı.

■ **Süreyya İsfendiyaroğlu, Yıldırım Lise**

Karamık Sazlığı önemli doğa alanı topografya haritası

Karamık Sazlığı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Saz kamışçını (*Acrocephalus scirpaceus*) © Soner Bekir - DoğaBel

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	10-20 Çift (Üreme)	CI
<i>Aythya nyroca</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	NT	VU	10 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Chlidonias hybrida</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	40 Çift (Üreme)	CI
<i>Grus grus</i> - Anadolu ve Karadeniz	0	0	LC	(EN)	1 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	30 Çift (Üreme)	CI
<i>Ixobrychus minutus</i>	0	0	LC	LC	30-50 Çift (Üreme)	CI
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	2 Çift (1996 Üreme)	A1, BI, CI
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
 <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	0	0	–	–	Var	CI

Balık kartalı (*Pandion haliaetus*) © Murat Bozdoğan